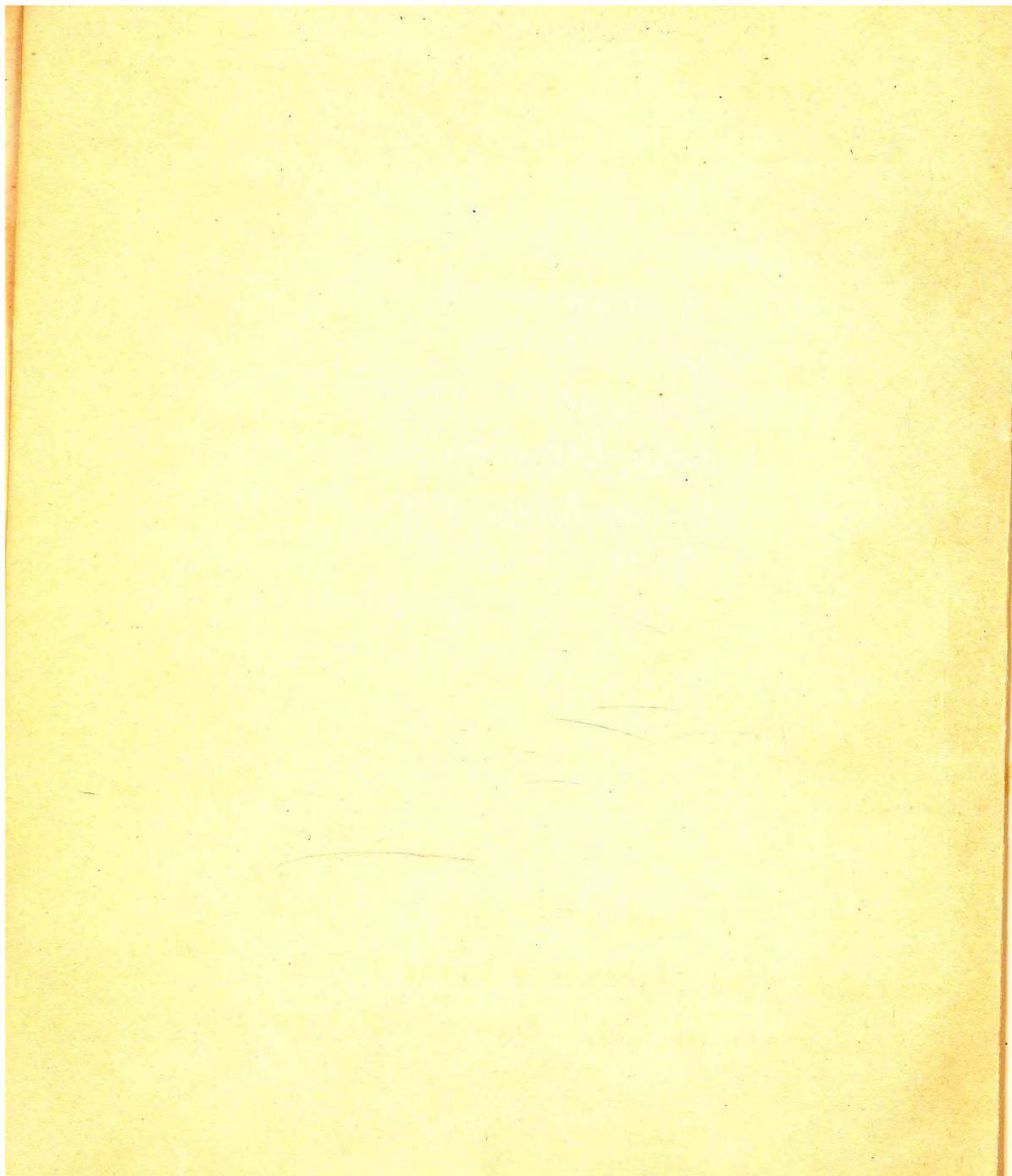

Włodzisław Lubomirski
P R A W O A D M I N I S T R A C Y J N E
A U S T R Y A C K I E

Część szczególna .-

Wykłady

Prof.- Dra.- Wł.- L.- Jawoskiego .-
według stenogramu .-

Kraków .- 1914.-

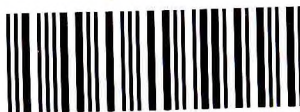
Nakładem T-wa Słuchaczów Prawa U.- J.-

w Krakowie . ul. Św.- Anny - 12.- parter .-

76813

76813^u

1180060152

PAd

1986-D-35 | 1

R O Z D Z I A Ł XI°

P R Z E M Y S Ł . -

I.- Źródła .-

Podstawową ustawą urządzającą stosunki przemysłowe jest patent cesarski z dnia 20 grudnia 1859 roku / L. 227. dz.- u.-p.- / znany pod nazwą ustawy przemysłowej względnie / lub / ordynacyi przemysłowej .- Patent ten został zmieniony względnie uzupełniony późniejszymi ustawami , które szczególnie w ostatnich czasach szybko po sobie następowały czyniąc zadość potrzebom rozwijającego się , przemysłu .- Ostatecznie dzisiejsza ordynacya p przemysłowa składa się z postanowień owego patentu i dziewięciu następnych ustaw w następującym stosunku :

/ patrz strona następna / .-

d o t y c z a s

!!!

Ustawy z dn, 25/2 1909 /1.49 dz.u, p.- /	I	Ustawy z dn 22/ VII 1902 /1. 155 Idz.u Ip.- /	I	Ustawy z dn 18/ VII 1905 /1. 125 Idz.u Ip/-	I	Ustawy z dn 15/II 1907 /1.26 Idz.u. p.- /	I	Ustawy z dn 14/I 1910 /1.19 dz.u. p.- /
§§.-	I	§§	I	patrz obok	I	§§:	I	obowiązują
50-59e	I	96c	I	IV. ru-	I	1	I	obecnie
60a	I		I	brykę	I	3	I	wszystkie
60b	I		I		I	12-15	I	postanowienia
	I		I		I	17-18	I	siędnoszą
	I		I		I	20-21g	I	do
	I		I		I	23-24	I	§§.- 96d-
	I		I		I	36-40	I	96i.-
	I		I		I	42-43	I	
	I		I		I	55	I	
	I		I		I	54-57	I	
	I		I		I	71	I	
	I		I		I	75a	I	
	I		I		I	98-100a	I	
	I		I		I	103a-123	I	
	I		I		I	126-128	I	
	I		I		I	130a-	I	
	I		I		I	133b	I	
	I		I		I	135	I	
	I		I		I	137-139	I	
	I		I		I	141-147a	I	
	I		I		I	a	I	
	I		I		I	151	I	

O b o w i ą z u j ą

88

patentu	I	ustawy	I	USTAWY	I	USTAWY	I	USTAWY	I
ces z	I	z dn.	I	z dn.	I	z dn.	I	z dn.	I
dn. 20/12	I	15/3	I	8/3	I	16/1	I	125/2	I
1859/1.-	I	1883	I	*1885	I	1895	I	11897	I
227dz.	I	71.39	I	/1.22.	I	/1.21.	I	/1.63.	I
u.p.	I	dz.u.p./	I	dz.u.p./	I	Idz.u.p./	I	Idz.u.p./	I
55.62	I	45. 2.	I	55.	I	Artykuły	I	Nie obowią	I
63	I	4-11	I	72-74	I	AI - XIV	I	Izuje obec-	I
64	I	13	I	76-86	I	Iw zmienio	I	Imie nic,	I
65	I	16	I	88-97	I	Inej przez	I	la to wsku-	I
66	I	19	I	99a	I	Iustawę z	I	tek usta-	I
67	I	22	I	101	I	I18. lipca	I	Iw z dnia	I
68	I	25-35	I	102	I	I1905r./	I	Iz dnia	I
69	I	41	I	103	I	I125.dz.u.	I	I3. lutego	I
70	I	44-50	I	104a	I	Ip./ sza-	I	I1907r.	I
134	I	52	I		I	Icie, kto	I	I7L. 26.	I
136	I	53	I		I	Ire wstapi	I	I dz.u.p /	I
140	I	58	I		I	Iły w miej	I		I
148	I	61	I		I	Iscę doty-	I		I
149	I	113	I		I	Ichczas	I		I
150	I	123-125	I		I	Iwego 5	I		I
152	I	121a	I		I		I		I
	I	129	I		I		I		I
	I	130	I		I		I		I

II.-

Pojęcie czynności przemysłowej .-

Ustawa przemysłowa podaje przedewszystkiem pojęcie czynności przemysłowej . / Art. IV, wprowadzający ustawę przemysłową z roku 1859. opiewa :

„ Postanowienia zawarte w tej ustawie mają z ograniczeniem określonym w następnym artykule zastosowanie do wszystkich w sposób zarobkowy prowadzonych zajęć bez względu , czy przedmiotem ich jest wyprodukowanie , obrobienie albo przeistoczenie artykułów obrotu , prowadzenie interesów handlowych lub też pełnienie usług i robot .- ”

Cechą przeto czynności przemysłowej jest uprawianie jej w sposób zarobkowy .- Natomiast obojętnem jest , czy interes jest handlowym, czy nie , czy jest zawarty na pewien tylko ograniczony czas , czy przedsiębiorca należy do kategorii

kupców , czy towar jest każdemu podawany na sprzedaż , czy też nie każdemu .- Powtarzamy bowiem , że czynność będzie przemysłową , jeżeli tylko obliczona jest na dawanie ciągłego dochodu .-

Z definicyi powyższej widać , że pojęcie czynności przemysłowej jest daleko szersze aniżeli czynności handlowej , bo ta ostatnia jest tylko pewnym rodzajem czynności przemysłowej .-

Następny artykuł wymienia *taxative* zajęcia i przedsiębiorstwa , do których ustawa przemysłowa nie ma zastosowania , a więc , które są unormowane osobnymi przepisami . Tymi zajęciami i przedsiębiorstwami , do których się ordynacya przemysłowa nie odnosi , są :

1.- produkcyę rolniczą i lasową oraz jej przemysł boczny , o ile ten ostatni ma na celu głównie przerobienie własnych płodów , a następnie dozwolony według dawniejszych przepisów w niektórych okolicach kraju posiadaczom winnic i

sadów , w yszynk własnego produktu .-

Przykłady : urządzenie węglarni w celu zużytkowaniadrzewa uzyskanego z własnego lasu jest ubocznym przemysłem lasowym i nie potrzebuje pozwolenia władzy przemysłowej .- Uprawa ziemi w celu wyprodukowania jarzyn i kwiatów bez wyuczonych pomocników i bez cieplarni , bez sztucznych hodowli nadzwyczajnych na sprzedaż przeznaczonych grobów nie jest sztucznem lub handlowem ogrodnictwem , lecz produkcją rolniczą .-

2.- Górnictwo i urządzenia górnicze zależne wedle ustawy od konsensu uzzędów górniczych .-

3.- Zatrudnienie literackie i służące autorom prawo nakładu własnych utworów i sztuki piękne / Wedle orzeczenia trybunał u administiacyjnego , Budliński . 7503 , rzeźbiarstwo podlega ustawie przemysłowej o ile nie jest wykonywane w sposób zupełnie artystyczny .- /

4.- Najem pospolity / praca robotników i t.-d.- /

5.- Gałęzie zarobkowe zaliczane do kategorii domowych zajęć ubocznych i wykonywane przez kilku własnych robotników .-

6.- Zajęcia adwokatów , notaryuszów i maklerów handlowych / sensalów wekslowych , towarowych okrętowych , agentów giełdowych / inżynierów i innych osób ustanowionych i przez władzę zaprzyszczonych specjalnie do pewnych interesów a następnie wszystkie przedsiębiorstwa prywatnego pośrednictwa w interesach niehandlowych .-

7.- Wykonywanie sztuki lekarskiej / lekarze , chirurdzy , dentyści , okuliści , akuszerowie i akuszerki i t.-d.- / przedsiębiorstwa zakładów leczniczych swojego rodzaju- / nie wyłączając zakładów położniczych , domów obłąkanych , zakładów kąpielowych i zakładów leczniczych z pomocą wód mineralnych / aptekarstwo , weterynarstwo wraz z trze-

bieniem .-

Wedle orzeczenia trybunału administracyjnego zakład leczniczy nie podpada pod ustawę przemysłową . ale złączona z nim n.-p.- restauracja kąpielowa podlega tej ustawie .- Przemysłem jest i to wolnym zakład kąpielowy bez celów leczniczych podobnie zarobkowe zatrudnienia maserów i t.-p.-

8 .- Udzielanie nauki prywatnej i trudnienie się wychowaniem i to w sposób zarobkowy , tudzież prywatne zakłady naukowe i wychowawcze .

9.- Przemysłowe roboty w publicznych domach dobroczynności , naukowych i karnych albo w domach poprawy .-

10.- Przedsiębiorstwa zakładów kredytowych , banków , zakładów zastawniczych , zakładów asekuracyjnych , zakładów zaopatrzenia , zakładów rentowych, kasy oszczędności .

11.- Przedsiębiorstwa kolei żelaznych i żeglugi parowej .-

12 - Żegluga morska i rybołówstwo

możkie , podlegające ustawom morskim .-

13.- Przedsiębiorstwa stałych przewozów
/ promów na rzekach , jeziorach , kanałach i t.-d/-
następnie zakłady do spuszczenia wodą i spławia-
nia .-

14.- Przedsiębiorstwa publicznych zabaw
i wszelkiego rodzaju widowisk :-

15.- Przedsiębiorstwa czasopism peryody-
cznych i ich sprzedaż .-

16.- Handel obnośny tudzież wszelkie
inne zatrudnienia przemysłowe , wykonywane w spo-
sób domokrażny .-

III

S y s t e m u s t a w y p r z e -
m y s ł o w e j -

Ustawa przemysłowa składa się z dzieł -
sięciu rozdziałów :

Pierwszy zawiera ogólne postanowienia .-

Drugi zawiera ogólne warunki samodzielne-
go uprawiania przemysłu i szczególne postanowie-
nia o poszczególnych rodzajach przemysłu .-

Tzeci rozdział mówi o wymaganiach celem
zyskania zezwolenia na utworzenie zakładu przy
szczególnych przemysłach .-

Czwarty rozdział mówi o rozmiarze i wyko-
nywaniu praw przemysłowych .-

Piąty rozdział mówi o obrocie na targach
Szósty rozdział mówi o przemysłowym personalu
pomocniczym .-

Siódmy rozdział mówi o stawarzyszeniach .-

Ósmy rozdziałⁱ mówi o przekroczeniach i ka-
rach .-

Dziewięty rozdział mówi o szczególnych
administracyjnych zarządzeniach .-

Bezesiasty rozdział o władzach i o postę-
powaniu .-

IV.-

Podział przemysłu.-

Przemysły są trojakiiego rodzaju : wolne ,
rękodzielnicze i koncesyonowane .-

Znaczenie tego podziału polega na tem , że
do uprawiania wolnego przemysłu wystarczy posiadać
ogólne warunki , natomiast ażeby mógł prowadzić
przemysł rękodzielniczy , potrzeba wykazać uzdolnie-
nie , lecz gdy się je wykaże pozwolenie musi być u
dzielone , ażeby zaś mógł prowadzić przemysł konce-
onowany , potrzeba uzyskać od władzy koncesyę , któ-
ra zależy od uznania władzy , a więc może ale
nie musi / choćby istniały warunki / być udzielo-
ną .-

Na pytanie , które przemysły należą do
poszczególnych wymienionych rodzajów , odpowiada-
my , że każdy przemysł , który nie jest rękodziel-
niczy , lub koncesyonowany , jest przemysłem wolnym

Nastąpiła odpowiedź na pytanie , które przemysły są rękodzielnicze , a które koncesyonowane znajduje się pozytywnie oznaczoną w ustawie . Ustawa bowiem wymienia taxative tak przemysły rękodzielnicze jak i przemysły koncesyonowane .- Istotnej wewnętrznej różnicy pomiędzy tymi trzema rodzajami nie ma .-

O tem zaś , do którego rodzaju ustawa za-
-licza pewien przemysł , decydują względy natury ekono-
micznej .- technicznej i socjalnej .- Względy te
ulegają zmianom tak w czasie jak i w miejscu . Usta-
wa liczy się z tymi zmianami . Objawia się to w tem
że określwszy , iż przemysłem rękodzielniczym jest
taki przemysł przy którym idzie o o biegłość, wyma-
gająca wykrształenia przez naukę i przez prakty-
kę , wymienia ^W §.1.-54. poszczególnych przemysłów
które uznaje jako rękodzielnicze / niektóre prze-
mysły łączy w grupy n.p.w jednej grupie znajdują
się rymarze , wyrabiający bicze , siodlarze i wyra-

wyrabiający szory na konie .- / Jednakowoż daje ministrowi handlu prawo porozumienia z ministrem spraw wewnętrznych w drodze rozporządzenia , po przesłuchaniu izb handlowych , stowarzyszeń rękodzielniczych także i inne przemysły uznać jako rękodzielnicze jeżeli :

a.- do ich uprawiania potrzeba pewnego wykształcenia , nabywanego przez praktykę i naukę ,

b.- jeżeli urządzenia zasprowadzone przez stowarzyszenia rękodzielnicze i przez zawodowe zakłady naukowe dostarczoną jest rękojmia , że te przemysły będą utrzymywane i rozwinięte jako rękodzielniaste , wreszcie :

c.- jeżeli takie uznanie przemysłu za rękodzielniczy nie może być bez szkody odwołane , aż do przeprowadzenia tego uznania w drodze ustawodawczej .-

^{sam}
W ten sposób może minister przeprowa

Dziś zmiany w poszczególnych grupach .-

Ustawa wyraźnie zaznacza , że przemysły handlowe i przedsiębiorstwa , które się prze prowadzi fabrycznie , nie mogą być zaliczane do przemysłów rękodzielniczych .- Przenysł zaś dome wy uregulowany jest przez osobną ustawę .- Jeżeli zaś istnieje wątpliwość , czy przedsiębiorstwo jest fabryczne względnie handlowe , to rozstrzyga tę kwestyę namiestnictwo po wysłuchaniu izb handlowych odnośnych stowarzyszeń w razie rekursu zaś minister handlu .-

Powiedzieliśmy wyżej więc , że rzeczowego kryterium wedle którego moglibyśmy odróżnić przemysł rękodzielniczy od koncesyjonowanego oba znowu te rodzaje przemysłu od rolnego , niema . Z tego też powodu szukamy w ustawie pozytywnej odpowiedzi na pytanie , do którego rodzaju który przemysł należy zaliczyć .Przemysły rękodzielnicze wymienione są w §-ie I .w 54 grupach .Przemysły konce-

syonowane wymienione w §-ie 15. i te podajemy tutaj szczegółowo - A mianowicie do przemysłów koncesyonowanych należą :

1.-Każde zatrudnienie przemysłowe którego przedmiotem jest rozmnażanie w drodze mechanicznej lub chemicznej utworów literackich lub artystycznych , albo handel tymi utworami / drukarnie , miedziorytnie , stylorytnie , drzeworytnie litografie i t.p.-wraz z prasami amerykańskimi / trettpresen / , następnie księgarnie włączanie z ankwiarniami i handel dziełami sztuki i nutami _/.-

Uwaga : Fotografia jest przemysłem wolnym
Zecestwo nie jest samoistnym przemysłem koncesyonowanym .- Utrzymywanie pras á la minute należy do przemysłów koncesyonowanych .-

Utrzymywanie prasy drukarskiej , stanowiącej tylko środek pomocniczy przy wykonywaniu innego przemysłu , n.-p.- kapelusznictwo , rytownictwo na szkło i t.-p.-nie jest samoistnym przemysłem

koncesyonowanym .-

Wedle ustawy prasowej przemysł prasowy może być wogóle urządzony tylko tam , gdzie ma siedzibę władza polityczna , powiatowa , lub też rządowy urząd policyjny. Póstanowienie to jednak nie rozciąga się na handel , który się ogranicza wyłącznie do książek szkolnych , do książek do nauki kalendarzy i obrazów świętych .- Koncesya na handel z tymi statnini artykułami bywa udzielana przez władzę przemysłową pierwszej instancyi .-

Wreszcie wymienia ustawa wyraźnie , że nie jest koncesyonowanym przemysłem , ale wolnym handel takimi wytworami prasowymi , które wyłącznie służą do zaspokojenia potrzeb domowego lub towarzyskiego życia a nie mogą być uważane za przedmioty artystyczne n.-p.-handel zeszytami szkolnymi , kartami widokowymi , blankietami rachunkowymi , księgami handlowymi i t.-d.-

2.- Utrzymywanie wypożyczalni takich wyrobów oraz czytelni

3.- Przedsiębiorstwo peryodyczne przewozu osób.- Państwowa ustawa z dnia 31. marca ,865.
/ 1. 25. dz.u.p. / o peryodycznym transporcie osób
tudzież ustawa z dnia 9 sierpnia 1908/ L. 162.dz.
u.-p.- / o odpowiedzialności za szkodę wy-
nikającą wskutek ruchu - używa wyrażenia niemieckie
go ogólnego : „ Kraftfahrzeuge.- /

4.- Przemysł tych , którzy utrzymują do
użytku każdego środka przewozu osób na publicznych
miejscach , lub którzy również na publicznych miej-
scach ofiarują swoje osobiste usługi jak posłań-
cy , tragarze i t.-p.-

5.- Żegluga na wodach śródlądowych --

6.- Przemysł budowniczy , studniarzy , murar-
zy , kamieniarzy i cieśli .-

Patrz ustawa z dnia 26 grudnia 1893 roku
/ L.193.dz.u.p./ o uregulowaniu koncesyjonowanego

przemysłu budowlanego tudzież rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych , handlu i oświaty z dnia 27 grudnia 1893 /l.195.dz.u.p / o egzaminach dla tych , którzy się ubiegają o koncesye na przemysł budowlany , wreszcie rozporządzenie ministerstwa oświaty w porozumieniu z ministerstwem spraw wewnętrznych i handlu z dnia 27 grudnia 1893 / L. 197 dz.u.p./ o znaczeniu tych wyższych technicznych zakładów naukowych na Węgrzech i za granicą , które stają na równi z krajowymi technicznymi wyższymi szkołami , o ile idzie o odnośne postanowienia ustawy regulującej przemysł budowlany .-

W końcu wymieniamy rozporządzenie ~~ministerstwa~~ ministerstwa państwa z dnia 11. grudnia 1860, podające zasadnicze postanowienia w sprawie wprowadzenia urzędowania autoryzowanych techników prywatnych.- To ostatnie rozporządzenie zostało zmienione rozporządzeniem ministerstwa z dnia 8 listopada

1836 roku / L. 8152./

7.- Przemysł kominarski ,

8.- przemysł czyszczenia kanałów

9.- przemysł rakarski . Państwowa ustawa z dnia 30 kwietnia 1870 / L.68.dzu.p. / o organizacyi publicznej służby sanitarnej tudzież ustawę z dnia 6 sierpnia 1909./ L. 177dz.u.p. / o zarazie bydłowej .-

10.- Wyrób i sprzedaż broni i amunicyi.- Państwowy patent cesarski z dnia 24. października 1852 / L. 223. dz.u.p./ zawierający postanowienie o wytwarzaniu i obrocie i posiadaniu broni i amunicyi tudzież o noszeniu broni . Patrz dalej ustawa z dnia 5 maja 1869. _/L.66dz.u.p / zawiera jąca ograniczenia w wytwarzaniu i sprzedawaniu broni i amunicyi . Wreszcie państwowa ustawa z dnia 23. czerwca 1891roku / l. 89. dz.u.p. / o obli gatoryjnym próbowaniu wszystkich rodzajów ręcznej broni palnej -

11.- Wyrób ó sprzedaż materiałów pyrotechnicznych , ogni sztucznych i prastworów wybuchowych wszelkiego rodzaju .-

Państwowe rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych i innych ministerstw z dnia 2. lipca 1877 roku / L. 68. dz.u.p. / o wytwarzanie materiałów wybuchowych tudzież rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych i innych ministerstw z dnia 17 maja 1891 / L. 62.dz.u.p. / częściowo zmodyfikowane przez rozporządzenie ministerstwa z dnia 4. maja 1899. / L. 80. dz.u.p. / zawiązujące postanowienia o sprzedaży prochu .-

12.- Przemysł tandeciarski .-

13.- Przemysł zastawniczy . Państwowa ustawa z dnia 23 marca 1885 / L. 48. dz.u.p / i rozporządzenie ministerstwa z dnia 10 maja 1893. / L. 115. dz.u.p / o tym przemyśle.-

14.- Wyrób trucizn i przyrządzanie materiałów i preparatów przeznaczonych do użytku

leczniczego jakoteż sprzedaż jednej i drugiej ,
o ile ta ostatnia nie jest wyłącznie zastrzeżo-
na aptekarzom .- Następnie sprzedaż sztucznych wód
mineralnych .-

Państwowa ustawa z dnia 18 grudnia 1906
/ L. 5. dz.u.p / ex 1907 / o przemyśle aptekar-
skim .-

15.- Przemysł gospodni , i szynkarski
wraz z wyszynkiem i drobną sprzedażą palonych
trunków wysokokowych .- Ten wyszynk i drobna sprze-
daż palonych trunków wysokokowych uregulowany jest
osobną ustawą z dnia 23 czerwca 1881 / L. 62. dz.
u.-p.- /

Co się tyczy zaś samego przemysłu go-
spodniego i szynkarskiego , to ustawa przemysłowa o
bejmuje ce do niego następujące postanowienia :

Przedewszystkiem wedle ustawy prze-
mysł gospodni i szynkarski dzieli się na następujące
ce uprawnień: .-

a.- przyjmowanie obcych w gospodę .

b.- podawanie potraw

c.- wyszynk piwa, wina i wina owocowego

d.- wyszynk i drobna sprzedaż palonych
napojów wysokokowych ,

e.- wszystkie wina sztuczne i pół-wina,

f.- podawanie kawy , herbaty , czekolady ,
i innych ciepłych napojów i chłodników .-

g.- utrzymanie dozwoleń gier ,.-

Te uprawnienia mogą być nadawane albo
pojedynczo albo razem.- W każdym jednak razie muszą
być w dokumencie koncesyj wyrażnie wymienione ,
Koncesya na wyszynk uprawnia do sprzedawania odno-
śnych napojów gościom w lokalu przeznaczonym do
prowadzenia przemysłu lub też po za tym lokalem
w niezamkniętych naczyniach niemniej jednak
do sprzedawania tych napojów w zamkniętych naczy-
niach ^w dowolnych ilościach .-

Do uzyskania koncesyj na jedno z wyżej
wymienionych od a do g uprawnień trzeba mieć

oprócz ogólnych warunków potrzebnych do samoistnego prowadzenia przemysłu także dwa jeszcze warunkiⁿ , a mianowicie :

ubiegający się o koncesyę musi zasługiwać na zaufanie i musi być nieskazitelny .

Koncesyi należy odmówić , jeżeli przeciw patentowi lub członkom jego rodziny , żyjącym z nim w związku rodzinnym zachodzą fakta , które uzasadniają przypuszczenie , że przemysł będzie nadużyty do popierania szkodliwych gier , ukrywania rzeczy pochodzących z kradzieży , nieobyczajności lub pijaństwa.-

Przy udzielaniu koncesyi należy wziąć wzgląd na potrzeby ludności , następnie na przydatność lokalu , w którym przemysł ma być wykonywany , na ulicę , lub drogę lub plac , gdzie lokal jest położony , na możliwość dozoru policyjnego.-

Przed udzieleniem koncesyi władza prze-

Kysłowa przesłucha gminę , gdzie ma być przedsiębiorstwo prowadzone oraz państwową władzę policyjną , jeżeli ta ma w odnośnej miejscowości swoją siedzibę urzędową . Oprócz tego przed udzieleniem koncesyi należy zawiadomić odnośne stowarzyszenie gospodnio - szynkarskie , że podanie wniesiono i należy je wezwać , aby swoją opinię w 14 / czter nastu / dniach przedłożyło .-

Jeżeli idzie o urządzenie hotelu do przyjmowania obcych w większych miastach i miejscach kąpielowych , to można pominąć względy na potrzeby ludności .- Jeżeli zaś idzie o urządzenie hotelu w okolicach górskich dla popierania wygody turystów , to także nie należy brać względu na możliwość dozoru policyjnego .-

Powiedzieliśmy wyżej , że przed udzieleniem koncesyi na przemysł gospodnio - szynkarski władza przemysłowa ma przesłuchać gminę , Otóż jeżeli gmina wniesie zarzuty , władza minie

tych zarzutów udzieli koncesyi , to gmina ma prawo
wnieść rekurs w dniach 14-stu , chyba , że udzie-
lenie koncesyi nastąpiło przez gminę mającą
własny statut lub chyba , że chodzi tylko o prze-
dłużenie koncesyi , dotychczas wykonywanej w tym
samym lokalu Rekurs taki ma skutek wstrzymujący .
W tym samym czasie ma także prawo wnieść rekurs
i stowarzyszenie gospodnie - szynkarskie . jeżeli
we właściwym terminie wniosło opinię , a władza
mimo odpornego stanowiska tego stowarzyszenia
udzieliła koncesyi , chyba , że idzie¹ tylko o dal-
sze zezwolenie wykonywania już istniejącego w tym-
samym lokalu przemysłu .-

Jedna i ta sama osoba może w jednej i
tej samej miejscowości nabyć , wydzierżawić lub
objąć w charakterze zastępcy jedną koncesyę na
wykonywanie wyszynku i drobnej sprzedaży palo-
nych trunków spirytusowych , zaś najwyżej dwie kon-
cesye na wykonywanie reszty uprawnień gospodnich

i szynkarskich wymienionych pod a do g powyżej .-

Przemysł gospodni i szynkarski winien być z reguły osobiście wykonywany przez właściciela kencesyi . Na wykonywanie przemysłu przez zastępcę w drodze dzierżawy może władza pozwolić tylko z ważnych powodów .- Za wykonywanie przemysłów takich przez zastępcę lub dzierżawę bez poprzedniego uzyskania pozwolenia władzy przemysłowej karany będzie tak właściciel przemysłu jak i też zastępca lub dzierżawca w myśl postanowień tego rozdziału ustawy przemysłowej , który mówi o przekroczeniach i karach .-

Do przeniesienia przemysłów gospodnich i szynkarskich wymienionych wyżej pod literami c do e, jakoteż kawiarni do innego lokalu wewnątrz tej samej gminy nie potrzeba wprowadzić nowej kencesyi . w wypadkach takich jednak potrzeba zasięgnąć pozwolenie władzy przemysłowej , która z powodu podań tego rodzaju weźmie pod roz-

wagę przydatność lekalu , gdzie przemysł ma być wykonywany , dalej ulicę lub plac , gdzie lekal jest położony , wreszcie możliwość dozoru policyjnego .- Nie mniej uwzględnić ma władza w takich przypadkach także i potrzeby ludności .-

Przed udzieleniem pozwolenia na przeniesienie przemysłu gospodnie - szynkarskiego przesłucha władza przemysłowa gminę , w której przedsiębiorstwo jest wykonywane tudzież państwową władzę policyjną , jeżeli ta ostatnia ma w tej gminie swoją siedzibę urzędową .- Oprócz tego przed udzieleniem takiego pozwolenia należy zawiadomić odnośnie stowarzyszenie gospodnie - szynkarskie z wezwaniem , by w czternastu dniach złożyło swoją opinię .-

Rekurs służy tak gminie jak stowarzyszeniu gospodnie - szynkarskiemu pod tymisamymi warunkami , jak w razie udzielenia pierwotnej koncesyi .-

Wreszcie podajemy , że do wykonywania przemysłu gospodnio - szynkarskiego poza stałem miejscem przemysłu w razie szczególnych okoliczności n.-p.-w razie wystawy , jarmarku , odpustu , ćwiczeń wojskowych , manewrów wystarczy tylko licencja udzielona przez władzę przemysłową .-

Patrz ustawę z dnia 20 czerwca 1888 roku / L. 95. dz.u.p. / o rolniczych gorzelniach

16.- Przemysłowy wyrób sprzedaż i wyszynk sztucznych win i półwin // ustawa z dnia 21 czerwca 1880 / L. 120 dz.u.p. / i rozporządzenie ministerstwa z dnia 16 września 1880 roku / L. 12 dz.-u.-p.- //-

Państwowa ustawa z dnia 12 kwietnia 1897 roku / L. 210. dz.u.p. / o obrocie winem i meszczem winnym i t.-p.-

17.- Założenia przewodów gazowych , przyrządów do oświetlania i wodociągów .-

Patrz regulatyw gazowy , wydany rozporzą-

decyzją ministerstwa handlu i innych ministrów
z dnia 18. lipca 1906 roku / L. 176 dz.u.p. /

18.Przemysł wyrobu i naprawy kotłów pa-
rowych .-

19.Przemysł wyrobu kart do gry . Pań-
stwowa ustawa z dnia 15 kwietnia 1881
/ L. 43. dz.u.p. / o stemplu od kart do gry .- tu-
dzież rozporządzenie ministerstwa skarbu z dnia 28
lutego 1897/ L. 65. dz.u.p. / także w przed-
miecie kart .-

20.- Przemysł kucia koni .- Państwowe
rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych
z dnia 27 sierpnia 1873 / L. 140 dz.u.p. / o egza-
minach z dziedziny kucia koni bez słuchania kursu
kucia koni .-

21.- Przemysł topienia szareurów , myszyet
cet.- i t.-p.- za pomocą środków trujących .
Patrz rozporządzenie ministerstwa spraw
wewnętrznych z dnia 29 kwietnia 1974 / L. 53. dz.
u.-p.- /

22.- Przemysłowe pośrednictwo pracy

Dienst - und Stellenvermittlung.-

O tym przemyśle zawiera ustawa przemysłowa pewne szczególne postanowienia .- I tak do uzyskania koncesyi oprócz ogólnych warunków potrzeba o których będziemy mówić poniżej , potrzeba także : ogólnego wykrztałcenia , zaufania i odpowiedniego lokalu .- Przy udzieleniu koncesyi należy oprócz tego brać wzgląd na stosunki lokalne .- Nie można także udzielić koncesyi wówczas , jeżeli zachodzą przeciwko temu przeszkody ze stanowiska policyi bezpieczeństwa policyi zdrowia i policyi obyczajności .-

Badając stosunki lokalne należy przede wszystkim mieć wzgląd na to . czy i w jakiej mierze już w danej miejscowości nie zostały stworzone odpowiednie urządzenia przez państwo , k powiat , gminę lub stowarzyszenie .- Dlatego należy przed udzieleniem koncesyi przesłuchać te zak a-

dy.- Gdyby one sprzeciwiały się udzieleniu kence -
syi , a ta została udzielona , to służy im w czter-
nastu dniach rekurs z mocą wstrzymującą .-

Kencesyja może być udzieloną także na od-
wołanie .-

Kencesyja może opiewać ogólnie na pośred-
nictwo albo też tylko na pewne rodzaje pośred-
nictwa .-

Osobnego pozwolenia ~~xxxxxxxxxxxx~~ namie-
stnictwa potrzeba , jeżeli się ma wykonywać pośred-
nictwo razem z innymi przemysłami lub też w jednym
i tym samym lokalu z innym przemysłem .-

Właściciele kencesyi , którzy nie mają
zarazem uprawnień do utrzymania gospody , nie
mogą przyjmować do siebie obcych szukających pra-
cy kobiet .-

ⁱ
w zasadzie kencesyję taką należy wykony-
wać osobiście .- Wydziałtawienie jest niedo-
puszczalne natomiast wykonywanie przez zastępcę może

być dozwolone przez namiestnictwo z ważnych powodów .-

Każdy kencesyenaryusz ma przedłożyć władzy do zatwierdzenia regulamin / Geschäftsordnung / w którym przedewszystkiem mają być dokładnie oznaczone należitości , jakie zamierza pobierać .- Nie wolno mu ani udzielać , ani brać zaliczek tudzież nie wolno mu brać kaucyi .- Regulamin ten należy wywiesić w lokalu .-

23.- Przedsiębiorstwa pogrzebowe .- O przedsiębiorstwie pogrzebowem zawiera ustawa przemysłowa postanowienie , że przy badaniu stosunków lokalnych należy mieć wzgląd na to , czy i o ile już gmina nie ma odpowiednich urządzeń pogrzebowych .- Również i sprawa należitości maże być w drodze rozporządzenia ministerstwa uregulowaną .-

I tutaj także co do przemysłów kencesyenowanych zawiera ustawa zastrzeżenia , a mianowicie .-:

Jeżeli publiczne względy nagle wymagają, to minister handlu może w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych po przesłuchaniu izb handlowych i stowarzyszeń zawodowych także inne poszczególne przemysły albo w ogólności albo tylko dla pewnych okręgów uznać jako koncesyonowane. Takie uznanie jednak ma znaczenie tylko prowizoryczne, bo trwa tylko do ustawowego uregulowania.

Natomiast wyżej mówiliśmy o przemysłach rękodzielniczych, że minister w drodze rozporządzenia definitywnie może uznać przemysł pod danymi tam warunkami za rękodzielniczy przemysł.

Co do niektórych dotychczas koncesyonowanych przemysłów mogą być zwolnione od obowiązku uzyskania koncesyi, jeżeli zmienione stosunki pozwalają na to. - Tembardziej przeto musimy uważać za stwierdzone, że odpowiedź na pytanie, co jest przemysłem a co rękodzielniczym lub koncesyonowanym, znaleźć tylko w pozytywnym przepisie

ustawowym.-

Na tej podstawie w drodze rozporządzenia zaprowadzono cały szereg przemysłów jako koncesyonowanych i one pozostają koncesyonowanymi aż do ewentualnej ustawy zmiany .- W ten sposób w przeciwstawieniu do powyżej wymienionych 23 rodzajów koncesyonowanych przemysłów , podlegających na ustawie znany następujące przemysły koncesyonowane , podlegające na rozporządzeniu :

1.- Rozporządzenie ministerstwa handlu i spraw wewnętrznych z dnia 20 lipca 1885 /L.116.dz.u.p. / o zaliczeniu biur informacyjnych o kredycie firm do przemysłów koncesyonowanych .- Ostatnie rozporządzenie w tej sprawie wyszło dnia 6. lipca 1893 / L. 117. dz.u.p. /

2.- Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 23 marca 1892 / L.55. dz.u.p. / o zaliczeniu technikow dentystycznych do przemysłów koncesyonowanych .§.1.tego rozporządzenia został zmieniony przez rozporządzenie ministerstwa z dnia

14 lutego 1904 roku / L.15.dz.u.p./

3.- Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 23 listopada 1895 / L.181.dz.u.p. / o zaliczeniu biur podróży do przemysłów koncesyonowanych . Patrz w tym względzie cesarskie rozporządzenie z dnia 29. listopada 1865 roku / L. 127. dz.u.p. i §. 1. ustawy z dnia 21 stycznia 1897 roku / L. 27 dz.u.p. / .-

4.- Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 7 marca 1902 roku / L. 53.dz.u.p. / o zaliczeniu agentur telegraficznych do przemysłów koncesyonowanych .-

5.- Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 19 kwietnia 1904 / L.41.dz.u.p. / o zaliczeniu prywatnych przedsiębiorstw detektywów do przemysłów koncesyonowanych .-

6.- Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 7 października 1904 roku / L. 121 dz.u.p. / o uregulowaniu handlu palonymi napojami w skokowym w zamkniętych naczyniach . Ważne d

Galicyi

7.-Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 24 maja 1909 / L. 81 dz.u.p. / o zaliczeniu wytwarzania .zw. Zuendwaren do przeysłów koncesyonowanych .-

8.-Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 16. września 1909/L. 143.dz u.p./ w sprawie żywic ziemnych / Erdoel/ tudzież rozporządzenie w tym samym przedmiocie z dnia 23. marca 1910/ L. 62. dz.u.p. / w którym to razie ostatnim przerabianie żywic ziemnych uznane jest za przemysł koncesyonowany .-

9.-Rozporządzenie ministerstwa handlu 7 stycznia 1910/L. 11.dz.u.p./ uznaje zakłady telegrafu bez drutu za przemysł koncesyonowany

10.-Rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 29 listopada 1910 roku _/ L.112 dz.u.p. / uznaje fabrykację wody sodowej za przemysł koncesyonowany .-

Warunki samodzielnego uprawiania przemysłu i postępowania .-

Warunki samodzielnego prowadzenia przemysłu są ogólne i szczególne . Ogólne wymagane są do prowadzenia jakiegokolwiek przemysłu .-
Szczególne zaś są dla każdego z wyżej wymienionych rodzajów przemysłu odrębne .-

A.- Warunki ogólne .-

1.-Własnowolność .-

Za niewłasnowolnych może prowadzić przemysł odpowiedni zastępca lub dzierżawca , jeżeli na to się zgodzą tak właściwy sąd jak też i ustawowy zastępca t.j. opiekun lub kurator .-
Płeć nie stanowi różnicy co do dopuszczenia do uprawiania przemysłu .-

Osoby prawne mogą uprawiać przemysł jednak tylko przez zastępcę lub dzierżawcę .-

Bodajemy, że rozporządzeniem ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 13 stycznia 1860 roku / L. 15 sz.u.p. / zniesiono ograniczenia izraelitów przy prowadzeniu niektórych przedsiębiorstw.

Co do osób prawniczych to patrz ustawę z dnia 9 kwietnia 1873 roku / L. 70 dz.u.p. / o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych .-

Rozporządzenie ministerstwa z dnia 20 września 1899 roku / L. 175 dz.u.p. / zawierające regulatywy dla spółek akcyjnych i ustawa z dnia 6 marca 1906 roku / L. 58 dz.u.p. / o spółkach z ograniczoną poręką .

2.- Osoby duchowne, zakonnice, wojskowi urzędnicy mogą być wykluczeni od wykonywania przemysłu jeżeli odnośne przepisy tak postanawiają -

3.- Wykluczeni są od prowadzenia przemysłu skazani za zbrodnie płynące z chciwości zysku .- jednakowoż nie bezwzględnie ale tylko wówczas ,

jeżeli należałoby się obawiać , że przedsiębiorca nadużywałby przedsiębiorstwa a obawa ta byłaby uzasadniana rodzajem przedsiębiorstwa , osobistością przedsiębiorcy i rodzajem popełnionych przez niego czynów przestępnych .-

4.- Uprawianie przemysłu nie jest zależnem od przyjęcia do gminy , w której ten przemysł ma być prowadzony

5.- Cudzoziemcy mogą być dopuszczeni , do uprawiania przemysłu za wykazaniem wzajemności jeżeli nie jest wykazaną wzajemność , to rozstrzyga o dopuszczeniu władza polityczna krajowa .-

Nadmieniamy , że rozporządzenie cesarskie z dnia 27 kwietnia 1860 roku / L. 108 dz.u.p / zniósło postanowienie § 29 k.-c.- o nabyciu obywatelstwa państwowego przez uprawianie przemysłu .-

Cesarskie rozporządzenie z dnia 29 listopada 1865 roku / L. 127 dz.u.p. / dopuściło zagraniczne spółki akcyjne i komandytowe na akcye do

do prowadzenia przemysłu w Austrii z wyjątkiem towarzystw ubezpieczeń, które jednak ustawą z dnia 29 marca 1873 / L. 42 dz.u.p./ zostały również dopuszczone .-

W końcu odwołuje my się do ustawy z dnia 20 grudnia 1907 /L. 278 dz .u.p./ zawierającej austriacko - węgierską umowę handlową .-

6.- Możliwem jest uprawianie kilku przemysłów równocześnie .- Jeżeli zachodzą ustawowe wymagania .- W

7.- W powiatach granicznych uprawianie przemysłu pewnymi przedmiotami , które ulegają kontroli zależnem jest odpozwolenia władz skarbowych .-

Patrz w tym względzie rozporządzenie ministerstwa skarbu z dnia 18 kwietnia 1860 / L. 98 dz.u.p./ i ordynacye cłową i monopolową z roku 1835 .-

B.- Szczególne warunki .-

1.- Przemysły wolne .-

Zasadniczo do uprawiania przemysłu wolnego potrzeba tylko warunków ogólnych .- Przedsiębiorstwo ma tylko obowiązek przed rozpoczęciem przemysłu zawiadomić o tem władzę , która jeżeli przeciw osobie i zatrudnieniu miejscu nie zachodzi przeszkoda wymieniona w ustawie wydaje przedsiębiorcy t.zw. kartę przemysłową .- / Gewerbeschein /

Powiadzieliśmy że zasadniczo do prowadzenia przemysłu wolnego nie potrzeba warunków .szczególnych i że wystarczają tylko ogólne .-

Wyjątek stanowią detajliczny handel towarami maszynowymi , handel towarami kolonialnymi , korze nnymi / Kolonial-Specerei und Materialwaren handel .-Do uprawiania tych dwóch rodzajów handlu potrzeba obok ogólnych warunków , które poznaliśmy pod a

także jeszcze jednego , a mianowicie dowodu uzdolnienia .- Dowód ten dostarcza się przez t.-zw.- Lehrbrief / względnie przez świadectwo , zw ukończony został stosunek i dwuletnia najmniej praktyka w zawodzie handlowym , przy czem jednak całe zatrudnienie wynosić musi przynajmniej 5 lat .-

Ustawa wymienia przypadki zastępujące powyższe wymagania i przypadki^w , których można uzyskać zwolnienia od tego warunku uzdolnienia.-

Wymagania , ażeby handel mieszany i handel kolonialny mógł tem być^{uprawiany} , tylko przez kogoś kto wykaże uzdolnienie , pozwala nam wejrzeć w system przyjęty przez ustawę przemysłową .-

Przemysł handlowy jest przemysłem wolnym , -nie powinien być związany z żadnymi szczególnymi warunkami .- Ustawa uzasadnionych powodów dla wymienionych dwóch rodzajów handlów wymaga dowodu uzdolnienia a jednak zostawia te dwa rodzaje przemysłu w dziale przemysłów wolnych , a czyni to dlatego

ponieważ wymagania przedłożenia dowodu uzdolnienia zawiązała^z pojęciem przemysłu rękodzielniczego , do którego przecież handlu towarami mieszanymi i kolonialnymi zaliczać nie można . . Widzimy z tego , że ustawa przemysłowa zatrzymała stare rany, że w nich jednak już nie mogą się pomieścić wypadki wykazujące liczenie się z nowoczesnymi wymaganiami polityki ekonomicznej .-

2. Przemysły rękodzielnicze .-

Do prowadzenia przemysłów rękodzielniczych potrzeba : ogólnych warunków zgłoszenia się do władzy która udziela kartę przemysłową a nadto dowodu uzdolnienia .-Dowód uzdolnienia ma być obejmować :

a.- wykazanie , że stosunek nauki został prawidłowo ukończony .-

b.- wykazaniem , że patent był zajęty już

ko pomocnik w odnośnym przemyśle .-

Ad a .- Dowód ukończenia stosunku nauki może być dostarczony albo przez t.zw. list czeladny / Gesellenbrief / albo przez świadectwo nauki względnie przez świadectwo nauki i przez świadectwo odbytego egzaminu czeladnika .- List czeladny wystawia cech .- Dlatego może on być też wystawiony tylko wówczas , jeżeli uczeń odbył naukę u takiego przemyśłowca , który należy do cechu .- Natomiast jeżeli uczeń odbył naukę w przedsiębiorstwie fabrycznem lub także przedsiębiorstwie , którego właściciel nie należy do cechu , to stosunek nauki ma być wykazany przez świadectwo nauki potwierdzone przez gminę względnie przez takie świadectwo nauki i przez świadectwo z odbytego egzaminu na czeladnika .-

O egzaminach na czeladnika będziemy mówili później .-

Ad b. - Wykazanie , że się było zaję-

tem jako pomocnik / Gehilfe / w odnośnym przedsiębiorstwie następuje przez dostarczenie świadectwa pracy / Arbeitszeugnis / , które wystawia zwierzchni cechuwzględnie urząd gminny wedle tego , czy pracodawca należy do cechu czynnie .- Należy wszędzie , cech w znaczeniu stowarzyszenia rzemieślniczego o czym będzie mowa później .-

Czas nauki / Lehrzeit / nie może wynosić mniej niż dwa lata , ani więcej niż 4 lata .-

Czas zaś zajęcia jako czeladnik wynosić ma najmniej trzy lata .-

Wykazanie , że stosunek nauki został ukończony może nastąpić także przez dostarczenie świadectwa , że kandydat ukończył ze skutkiem przemysłowy zakład paukowy , w którym udziela się praktycznej nauki w odnośnym przemysle .- Jeżeli w tym zakładzie praktyczna nauka trwa najmniej trzy lata szkolne , to wówczas trzechletni czas zajęcia w charakterze czeladnika może być wystawiony na jeden rok .-

Rozporządzenie ministertswa handlu z dnia 27 lipca 1907 roku / L. 193 dz.u.p. / oznacza , że przystępowe zakłady naukowe , których świadectwa zastępują wykazanie ukończenia stosunku nauki .-

Również istnieją przepisy w prowadzące pewne ulgi dla tych , którzy ukończyli stosunek nauki w odnośnym przemyśle w czasie swojej służby wojskowej .

Osobne są także postanowienāya co do kobiet uprawiających rękodzieła , zazwyczaj przez kobiety prowadzone jak n.-p.- krawieczazna - w tem wzglę-y dzie obowiązują rozporządzenie ministerstwa handlum z dnia 2 sierpnia 1907 roku / L. 194 dz.ju.p. / i rozporządzenie ministertswa handlu z dnia 26 lipca 1907 / L. 180 dz.u.p. /

W końcu nadmieniamy , że istnieją także osobne postanowienia w razie zgłoszenia przemysłu rękodzielniczego przez jawną spółkę handlową .- Wówczas przynajmniej jeden wspólnik musi mieć do-

wód uzdolnienia .-

Przed wystawieniem karty na przemysł
rękodzielniczy na władza przemysłowa wezwać jedno-
śny cech , ażeby w ciągu trzech tygodni zbadał
przedłożone przez kandydata dowody uzdolnienia .-
W ciągu tych trzech tygodni może cech wydać opinię
o tych dowodach ..

3.- Przemysły koncesyonowane .-

Postępowanie przy uzyskiwaniu koncesyi
jest następujące :

Oprócz ogólnych warunków , które pozna-
liśmy pod A, musi starający się o koncesye wyka-
zać : że jest godnym zaufania / Verlaasschkeit/
ze wzgl'edu na jednoosobne przedsiębiorstwo . Przy niektórych zaś , wymienionych w ustawie przedsiębior-
stwach musi wykazać szczególne uzdolnienie .-
Do tych ostatnich przedsiębiorstw , przy których
musi wykazać szczególne uzdolnienie , należą z po-
śród wyżej wymienionych koncesyonowanych

przedsiębiorstw przedsiębiorstwa , przytoczone pod
pod 1 -2.-5 -6 -7-8-10- 11-14-17-18-
20 -31 - 22 -i 23.- W jaki sposób ma to uzdolnienie
być wykazane , to ma prawo wskazać minister handlu w
porozumieniu z ministerstwem spraw wewnętrznych i oś
wiaty w drodze rozporządzenia .-

Ustawa przemysłowa wyraźnie zaznacza , iż
ustawa z dnia 26. grudnia 1893 / L. 193.dz.u.p./
o uregulowaniu koncesyjonowanego przemysłu budo-
wanego pozostaje niezmienną .-

Również i dla przemysłu gospodnio - szynkar
skiego może minister w drodze rozporządzenia
zarządzić dostarczenie dowodu odpowiedniego u-
zdolnienia .-

Oprócz powyższych dwóch wymienionych
szczególnych wymagań t -j.-zaufania i szczególne-
go uzdolnienia / to ostatnie wymaganie zachodzi
tylko przy pewnych oznaczonych przemysłach , ja-
kośmy to widzieli / jest jeszcze i trzeci waru-

nek także jednak tylko przy niektórych przemy-
słach wymagany .Waru niemi tym jest uwzględnienie
lokalnych stosunków , a zachodzi on przy przemy-
śle wymienionych pod 1.-2.-3.-4.-7.-9.- 12.-
13.- 15.- 16 .- 22.- 23.- i przy przemyśle
sprzedaży traczyn . tuż^o też materiałów i prepara-
tów , przeznaczonych do lekarskiego używania .
Wreszcie przemysł gospodni zawarunkowany jest tem
żaby po udzieleniu koncesyi na niego sprzeciwiały
się względy policyi bezpieczeństwa , obyczajności
drowotnej , pożarowej , i policyi obrotu .-

Przy tych przemysłach koncesyonowanych
przy których domaga się dowodu uzdolnienia
winna władza przemysłowa dać odnośnemu stowarzy-
szeniu przemysłowemu możność , aby w ciągu trzech
tygodni wzięto w dostarczone przez stronę dowo-
dy uzdolnienia . w ciągu tego czasu może stowarzy-
szenie wnieść swoją opinię co do tych dowodów .-

Podobni- jak prz y przemysłach rękodziel-

niczych może i przy przemysłach koncesyjonowanych być w pewnych wypadkach udzieloną dyspenza. Nie wolno jednak udzielić dyspenzy, jeżeli i - dzie o koncesję na przemysł budowlany .-

Mówiliśmy dotychczas o warunkach, pod którymi może ktoś rozpocząć przemysł .- Od tego rozpoczęcia przemysłu należy odróżnić założenie zakładu potrzebnego do uprawiania przemysłu. Jeżeli taki zakład ma ogniska, maszyny parowe, i inne motory lub używa siły popędowej wodnej, jeżeli zakład taki może wpływać szkodliwie na zdrowie zagraża bezpieczeństwu, wydaje przękry zapach lub też niezwykle hałas, to wówczas do założenia takiego zakładu potrzeba zezwolenia władzy przemysłowej .-

Ustawa Urzypisuje postępowanie celem uzyskania takiego zezwolenia i odróżnia tutaj pewne specyalne przemysły, które w §-ie 27 wymienia taxative, do wszystkich innych przemys

słów , do których uprawnia potrzeba zakładów , mających wymienione właściwości. Postępowanie przy tych wymienionych taxative przemysłach jest bardzo krótkie . Władza ma zbadać stan rzeczy i ma wydać odpowie dnie zarządzenia , któreby szkodom mogły zapobiec .- Natomiast przy tych przemysłach , które są w §. 27 wymienione postępowanie jest dłuższe . Przedewszystkiem należy o pozwolenie na założenie takiego zakładu , warsztatu , fabryki , wnieść prośbę do władzy . Władza rozpisuje edykt przeprowadza rozprawę i stosownie do jej , wyników zarządza pewne zmiany w założeniu tego warsztatu czy fabryki etc. , dopiero wtedy strażnik ~~wyga~~ ~~decyduje~~ . Od tej decyzji wolno stronie wnieść rekurs w ciągu dni 14. Rekurs ma moc wstrzymującą

Dodajemy jeszcze , że jeżeli władza ~~se-~~zwoliła na założenie takiego warsztatu , fabryki etc. - , to to pozwolenie gaśnie , jeżeli po upływie roku nie skorzystano z niego. -

VI.- Rozmiar i wykonywanie praw przemysłowych .-

Rozmiar prawa przemysłowego należy oceniać wedle treści karty przemysłowej lub koncesyi , przy tem jednak trzymać się przepisów ustawowych , które właśnie mamy poznać . W razie wątpliwości o rozmiarze prawa przemysłowego rozstrzygnięciem po wysłuchaniu izby handlowej , która ma przedtem zapytać odnośnie stowarzyszenie przemysłowe o zdanie.-

Osobno uregulowane zostało przedsiębiorstwo tandeciarskie i handel starożytnościami rozporządzeniem ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 6 lipca 1886 / L. 112 dz.u.p. / i osobno także uregulowana jest ^{wy} sprzedaż , ta ostatnia ustawą z dnia 16.- stycznia 1895 roku / L.26-dz.u.p. /

Przedsiębiorca ma prawo trzymać uczniów

utrzymywać w ruchu swoje maszyny , warsztaty etc.
sporządzać opakowanie i t.-p.-

Rozmiar ten przemysłu należy przeto interpretować w ten sposób , aby przedsiębiorcę możliwie jak najbardziej uniezależnić. Wolno przeto przedsiębiorcy łączyć wszystkie prace , jakie są potrzebne , aby jego produkta były w zupełności sporządzane / powtarzamy : „ w zupełności ” / a wskutek tego wolno przedsiębiorcy trzymać potrzebnych do tego , aby produkt był całkowicie wykonany , także czeladników innych przemysłów n.-p.-tapicerskich , tapicer . który produkuje meble może mieć w swoim zakładzie czeladników stolarskich , lakierników i t.-p.-/ Nie wolno jednak trzymać przedsiębiorcy uczniów innego przemysłu./

Tak samo tendencja uniezależnienia przedsiębiorcy objawia się w tym , że nie tylko wolno przedsiębiorcy wszystkie potrzebne do zupełnego ukończenia produktu warsztaty , maszyny i t.-d.-

utrzymywać , ale także i zwyczajem handlowym wskazane środki pomocnicze samemu sporządzać n.-p.-opakowanie i t.-p.-

Osobne postanowienie wprowadziła najnowsza ustawa przemysłowa odnośnie do handlu , a mianowicie :

1.-Zgłoszenie handlu bez ograniczenia do oznaczonych kategorii towarów obejmuje prawo handlowania wszystkimi towarami , które są dozwolone w wolnym obrocie i ce do których sprzedaży nie potrzeba specjalnej koncesyi . Natomiast zgłoszenie handlu z ograniczeniem do pewnych oznaczonych towarów lub do pewnej kategorii towarów uprawnia do handlu tylko tymi towarami .-

2.- powiedzieliśmy wyżej , że do handlu drobiazgowego towarami mieszanymi tudzież do handlu towarami kolonialnymi , korzennymi i materialnymi potrzeba dowodu uzdolnienia .- Zaznaczyliśmy wyżej , że ustawa przemysłowa salicając^z mimo tego

te rodzaje handlów do przemysłów wolnych , popętnia niekosekwencyę , a czyni to dlatego , ponieważ dla handlu niema miejsca wśród przemysłów rękodzielniczych , do których potrzeba właśnie dowodu uzdolnienia . To postanowienie , że do handlu drobiazgowego i do handlu kolonialnego i korzennego ^{go} mieszanego potrzeba dowodu uzdolnienia , zostało wprowadzone dopiero przez ustawę z roku 1907 .-

3.- Ustawa ta wprowadza jeszcze jedno dalsze postanowienie do tego właśnie rodzaju handlów a mianowicie powiada , że właścicielem tego rodzaju handlów , które wymagają dowodu uzdolnienia , służy wyłącznie prawo sprzedawania cukru , kawy , herbaty , korzeni i olejów mineralnych , zowarów materyalnych i farb tudzież drobiazgowego handlu palonymi napojami wysokowymi w zamkniętych fiaskach . Od tej wyłączności służy następujące wyjątki :

a.- nie odnosi się to postanowienie do

prawa sprzedawania producentów .-

b.- Nie odnosi się to postanowienie do prawa sprzedawania już uzyskanego przed wejściem w życie ustawy z roku 1907 roku .-

c.- Nie ma zastosowania postanowienie^{to} w tych miejscach , gdzie w chwili ogłoszenia ustawy z roku 1907 nie było jeszcze takiego handlu drobiazgowego . Ten ostatni wyjątek może być zmieniony w drodze rozporządzenia w razie zmiany miejscowych stosunków .-

4.- Ustawa przemysłowa odgranicza przemysł od handlu a odnośne postanowienia są również w prowadzone przez ustawę z roku 1907 .- W tego rodzaju handlach jak m.-p.- handel obuwien, odzieżą i t.p.- zachodzić mogą kolizye w które w braku unormowania mogłyby doprowadzić do tego że utrzymujący handel mógłby wkraczać w sferę , która zastrzeżona jest rękodzielnictwu .- Wskutek tego okazała się potrzeba ustanowienia pewnych

norm. Ustawa przedewszystk^{im} stawia zasadę , że właściciel handlu w ogólności nie ma prawa sam wytwarzać lub przerabiać , ani też nie ma prawa sam zmieniać lub naprawiać towarów , jednakowoż uprawnionym jest do przedsięwzięcia takich zmian, które mają wyłącznie na celu dostosowanie towaru do potrzeb kupującego .-

Dalej właściciel handlu może przejmować zamówienia na towar , do którego sprzedaży jest uprawniony i w tym celu może nawet brać miarę , jednakowoż zamówione towary musi dać zrobić samodzielnym producentom .-

Te samo odnosi się do zmian i reparacyi W szczególności co do handlu obuwem i odzieżą to ustawa mówi , że wolno właścicielowi takiego handlu brać miarę tylko o tyle , o ile to jest potrzebne do wyboru odpowiedniego towaru z jego magazynu .- Nie wolno im natomiast brać zamówień na reparacyę odzieży wzgl'dnie obuwia .-

Takie są postanowienia ustawy przemysłowej co do rozmiaru prawa przemysłowego .- Rozstrzyga w tych postanowieniach ustawa przemysłowa kwestye , które do tychczas były sporne . Z pośród tych nowych postanowień jeszcze raz podnosimy wymaganie dowodu uzdolnienia przy handlu mięszanym i przy handlu kolonialnym tudzież postanowienia odgraniczające produkcję od handlu .-

W dalszym ciągu zawiera ustawa przemysłowa cały szereg postanowień , normujących wykonywanie prawa przemysłowego . Postanowienia te ujmujemy w następujące punkty :

1.- Miejsce wykonywania przemysłu .- Odróżnić nam tu wypada :

a.- stałe , główne miejsce wykonywania .,

b.- rozgałęzienia i magazyny ,

c.- wykonywanie przemysłu po za siedzibą i

ba i

d.- przesiedlenie .-

Ad a.- W gminie swojej siedziby mogą

posiadacze przemysłu wolnego i rękodzielniczego nie mieć więcej warsztatów , lokalów sprzedaży etc. mogą je wewnątrz gminy dowolnie przenosić , byle tylko o tem zawiadomiły władzę przemysłową . Natomiast przeniesienie przemysłu koncesyjonowanego w tej samej gminie wymaga przyzwolenia / Genehmigung / władzy przemysłowej .-

Ad b.- Utworzenie filii / Zweigestablishement / i magazynów wolnych lub rękodzielniczych wymaga tylko zawiadomienia władzy przemysłowej .- Natomiast jeżeli idzie o przemysł koncesyjonowany , potrzeba szczególnego zezwolenia / Genehmigung / władzy przemysłowej .-

Ad c.- Poza gminą swojej siedziby mogą przemysłowcy wszędzie dawać w komis swoje towary innym przemysłowcom , mogą dostawiać na zamówienie i zamówione roboty mogą wszędzie wykonywać .-

Specyalne postanowienia znajdują się w ustawie tylko odnośnie do kominarzy , kanał-

rzy , rakarzy . A mianowicie namiestnictwo może ze
względów policyi ogniowej po wysłuchaniu odnośnego
stowarzy niea i gminy zarządzić rozgranicze-
nie miejscowe , mające ten skutek , że wewnątrz
takiego rozgraniczonego okręgu tylko ci przemy-
śłowscy mogą wykonywać pracę , którzy w tym danym
okręgu mają swoją siedzibę .-

Różnica między tymi trzema kategorjami
jest ta , że ograniczenie wykonywania przemysłu
kominarskiego może nastąpić ze względów policyi
ogniowej .- Rozgraniczenie zaś co do przemy-
słu kanalarskiego i rakarskiego może nastąpić w ra-
nie potrzeby ze wzgl'dów policyi sanitarnej .-

Ad d.- Każde przesiedlenie jakiegokol-
wiek przemysłu po^z gminą dotychczasowej siedzi-
by należy uważać za założenie nowego przemysłu .-
I tu tylko zachodzi przy założeniu takiego no-
wego przemysłu różnica , że nie potrzeba przedkła-
dać ponownie dowodu uzdolnienia .-

2.- Zewnętrzne oznaczen przemysłu .-

Przemysłowcy są zobowiązani , powtarzamy „ obowiązani ” do odpowiedniego zewnętrznego oznaczenia na stałych miejscach ich zatrudnienia lub też na mieszkaniach. Natomiast są uprawnieni do posługiwania się innymi środkami , zawiadamiającymi o ich przemysle / ustawa przemysłowa wymienia przepisów kodeksu handlowego o firmach / .-

Zewnętrzne oznaczenia ma doniosłe znaczenie dla przemysłowca , dobre imię bowiem staje się czynnikiem , wytwarzającym konjunkturę .- Z tego powodu też nazwisko , firma , herb lub inne szczególne oznaczenie zakładu przemysłowca jest przez ustawę tak dobrze karną jak i przemysłową bronione i chronione .- Ustawa przemysłowa wymienia następujące przekroczenia w tej dziedzinie :

a.- Używanie bezprawne nazwiska , firmy herbu lub szczególnego oznaczenia zakładu innego

przemysłowca lub producenta krajowego tudzież
fałszywe oznaczanie towaru .-

b.- Każdy przemysłowiec , który nie będąc do tego upoważnionym przez uskutecznione zapisanie firmy do rejestru handlowego używa poza przypadkiem określonym pod a -lub poza przypadkiem określonym w ustawie o ochronie marek przemysłowych do zewnętrznego oznaczenia zakładu przemysłowego lub pomieszczenia do oznaczenia wyrobów przemysłowych albo wogóle przy prowadzeniu interesu lub podpisie nie przysługujące go mu nazwiska , dopuszcza się przekroczenia .-

c.- Każdy przemysłowiec , który w przypadkach określonych wyżej pod b.- przywłaszcza sobie odszczególnienia nie nadane mu , dopuszcza się przekroczenia .-

d.- Każdy przemysłowiec , który w przypadkach określonych w punkcie b.- używa oznaczenia naruszającego przypuszczenie o istnieniu

współnictwa / stosunku współnictwa / , podczas gdy taki stosunek w istocie rzeczy nie istnieje , dopuszcza się przekroczenia .-

e.- Każdy przemysławiec , który nie będąc do tego upoważnionym przez uskutecznienie zapisania firmy do rejestru handlowego nie posługuje się w przypadkach określonych pod b.- swoim pełnym nazwiskiem i imieniem , dopuszcza się przekroczenia .-

f.- Każdy przemysławiec , który w przypadkach określonych w punkcie b.- używa w razie istnienia stosunku współnictwa oznaczenia zawierającego nie tylko nazwiska współników , ale oprócz tego także dodatek wskazujący istnienie spółki , nie będąc uprawniony m do używania takiej firmy w myśl kodeksu handlowego , dopuszcza się przekroczenia .-

Ad a .- Ponieważ pomiędzy przekroczeniem wymienionym pod a wymienionym , a przekroczeniem

wymienionym pod b zachodzi ten stosunek , że przekroczenie pod b.- popełnione być może wówczas , o ile nie zachodzi przekroczenie pod a , przeto podajemy dosłownie brzmienie przekroczenia zacytowanego pod a , a mianowicie opiewa ono :

„ Żadnemu przemysłowcowi nie wolno do zewnętrznego oznaczenia swojego zakładu przemysłowego lub pomieszkania jakoteż cyrkularza w publicznych ogłoszeniach albo cennikach przywłaszczać sobie bezprawnie nazwiska , firmy , harby lub szczególnego oznaczenia zakładu innego przemysłowca lub producenta albo podawać fałszywie w sposób powyżej określony wyrebu swojego przemysłu jako wyrebu innego zakładu przemysłowego . - ”

Jeżeli ustawa wymienia osobno dopiero co określoną działalność bezprawną , a nie czyni z przekroczenia pod a i b żadnego przekroczenia , to czyni to dlatego , że dopiero co wymienione-

ne naruszenie jest przekroczeniem tylko wówczas , jeżeli popełnione zostało świadomie .- Wówczas też pociąga / za sobą karę wedle ustawy przemysłowej , ale mimo to wywołuje pewną reakcję prawną . Naruszenie takie bowiem daje naruszonemu prawo domagania się u właściwej władzy przemysłowej , ażeby zastanowiła dalsze używanie bezprawnego oznaczenia ewentualnie zakazała fałszywego ogłaszania .-

Dla przeglądu przeto powtarzamy :

Naruszenie określone wyżej pod a jest przekroczeniem , karanem wedle ustawy przemysłowej lub też naruszeniem powodującym ochronę poszkodowanego w inny sposób a mianowicie przez zakaz etc.-

Naruszenia wymienione pod b - obejmują się tylko jako przekroczenia , a więc pociągają za sobą kary wymienione w ustawie przemysłowej .-

Przekroczenia omówione wyżej są tego

rodzaju , że mogą podpadać w pewnym zakresie także i pod kodeks handlowy lub kodeks karny .- Otóż w takich przypadkach nie ma już zastosowania ustawa przemysłowa .-

Naruszenie wymienione pod a.- powoduje jakieśmy wyżej powiedzieli , zakaz dalszego używania fałszywego nazwiska , jeżeli zaś było poświadczono świadectwem , to staje się przekroczeniem i pociąga za sobą karę , zagrożoną w ustawie przemysłowej a nakładaną przez władzę przemysłową podobnie jak i przez tę władzę wydawanym ma być być tu zakaz dalszego używania .- Tak samo i przekroczenia wymienione pod a-f podpadają o ile idzie o karę , pod zakres działania władz przemysłowych .-

Natomiast dochodzenie szkody zrządzonej temi naruszeniami należy wyłącznie do właściwych sądów , które mają rozstrzygnąć o tem , czy szkoda rzeczywiście zachodzi , jak też i o jej

wyselekcji wedle swobodnego uznania .-

3.- Ustanowienie taryf maksymalnych .-

Taryfy maksymalne mogą być ustanowione ,

dla :

a.- handlu drobiazgowego artykułami , które należą do najkenieczniejszych potrzeb codziennego utrzymania ,

b.- dla przemysłu kominarskiego ,

c.- dla przemysłu kanalarskiego ,

d.- dla przemysłu rakarskiego ,

e.- dla przemysłu transportowego ,

f.- dla usług publicznych / Platzdienst./.-

Ad b.-c.-i d.- Dla tych trzech rodzajów

przemysłu musi być ustanowiona taryfa wtedy , jeżeli zarządzeniem testatę okręgowe odgraniczenie powyższych przemysłów stosownie do tego ,

cośny wyżej o tem mówili . Jestto więc jedyny wypadek , dzie taryfa musi być ustanowiona , gdy tymczasem wogole dla wszystkich wymienionych wyżej

przemysłów . a dla wymienionych pod b.-c.-d.-, jeżeli okręgowe rozdzielenie nie nastąpiło . może tylko , ale nie musi być taryfa ustanowiona .-

Taryfę ustanawia namiestnictwo po wysłuchaniu gminy i w porozumieniu z izbą handlową tudzież z jednośnymi stowarzyszeniami fachowemi przy uwzględnieniu istniejących stosunków .- Taryfa ta ma obowiązywać tylko do oznaczonego terytorjum i to aż do odwołania .-

Wogóle następuje oznaczenie tej taryfy przez namiestnictwo po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej i w porozumieniu z izbami handlowemi.- Natomiast w jednym wypadku a mianowicie w przemyśle transportu osób następuje oznaczenie taryfy na wniosek reprezentacyi gminnej i po wysłuchaniu izby handlowej tudzież jednośnego stowarzyszenia / a więc na wniosek gminy , a nie po wysłuchaniu i nie w porozumieniu - lecz po wysłuchaniu izby handlowej / .-

Co do istniejącego w poszczególnych gminach sposobu wydzierżawienia wyrębu mięsa i pieczenia chleba istnieją osobne przepisy .-

Zrwacamy uwagę na postanowienie ogólne a mianowicie , że z wyjątkiem przemysłu transportowego osób , to w innych przypadkach taryfę maksymalną ustanawia namiestnictwo po wysłuchaniu reprezentacji gminnej w porozumieniu z izbą handlową i z odnośnymi stowarzyszeniami , że tylko przy przemyśle transportu osób następuje to oznaczenie na wniosek zwierzchności .- Ostatnie przeto brzmienie odnośnego postanowienia uniezależnia namiestnictwo od gminy , bo namiestnictwo może z wyjątkiem jednego przemysłu transportu osób , nie czekając na inicjatywę gminy , ustanowić taryfę maksymalną .-

Patrz jeszcze § 4. ustawy koalicyjnej z dnia 7 kwietnia 1870 roku -/ L. 43. - dz. u. - p. - / Czem innem jest ogłoszenie cen .- Ustawa

przemysłowa zarządza , by tak co do ilości jak i jakości ogłaszane były — na zarządzenie władzy przemysłowej ceny pobierane w drobiazgowym handlu artykułami , należącymi do najkonieczniejszych potrzeb codziennego utrzymania tudzież ceny w przemysłach gospodnie - szynkarskich , transportowych i w przemysłach usług publicznych .-

4.- Przymus utrzymywania przemysłu w ruchu .- Właściciele przemysłów piekarskich , rzeźniczych . kominiarskich , kanalarskich i transportowych nie mogą przerwać zaczętego przemysłu wedle swojej woli , lecz muszą zapowiedzieć tę przerwę na cztery tygodnie przedtem we władzy przemysłowej .- Patrz nadto § 13 . ustawy aptekarskiej z dnia 18 grudnia 1906 roku / L. 5. dz.u. . P. - / tudzież §§.: 482, 483, 484 k.-k.-

Przymus do pewnego stopnia istnieje także odnośnie do ~~przemysłu~~ przemysłu tandyliarskiego i zastawniczego tudzież do przemysłu pośrednictwa

pracy a mianowicie w drodze rozporządzenia jest postanowienym w jaki sposób te przemysły mają prowadzić swoje księgi i w jaki sposób są podległe policyjnej kontroli co do rozmiaru i sposobu swojej działalności .- Rozporządzenie takie odnośnie do przemysłu tandeciarskiego wyszło z datą 2 maja 1884 roku / L. 69. dz.u.p./ odnośnie zaś do przemysłu zastawniczego^{nosi} rozporządzenie datę 10 maja 1903 roku / L. 115dz.u.p./ Wreszcie do przemysłu pośrednictwa pracy odnosi się rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia 6 sierpnia 1907 roku / L 197 dz.u.p./

Szczególną kwestyę a mianowicie przemysł^o pośrednictwa co do marek regulują rozporządzenia z dnia 7 maja 1908 roku / L. 96 dz.u.p./

Charakter przymusu noszą także rozporządzenia , które regulują przemysły : Transportu , osób usług publicznych , kominiarzy , kanalarzy , raka-
rzy, przemysłu gospodnio - szynkarskiego , pośred-

dnictwa pracy i pogrzebowego. - N.p.rozporządze -
nie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 3 kwie-
tnia 1855 roku / L. 62 dz.u.p./ zawiera postanowie-
nia co do t.-zw.- godziny policyjnej. - / Polizeis-
tunde.- /

Uregulowaniem zostało także w dredze roz-
porządzenia z dnia 17 września 1883 roku / L. 152
dz.u.p./ odgraniczenie aptek od uprawnień
drogueryi. - Ostatnie rozporządzenie w tym kierun-
ku nosi datę 8 grudnia 1895 roku / L. 188dz.u.p. /

5.- Wykonanieprzenysłu przez zastępcę
lub dzierżawcę. -

zasadą jest , że każdy może wykonywać
przemysł przez zastępcę lub też wydzierżawić go
Tak jednak zastępcą jak i dzierżawca muszą mieć
wymagania potrzebne do samoistnego prowadzenia
przemysłu. - Przy przemysłach wolnych i rękodziel-
niczych należy przeto władzy przemysłowej donieść
o osobie zastępcy względnie dzierżawcy przy prze-
mysłach koncesyonowanych zaś należy uzyskać zez-

wolenie władzy przemysłowej na prowadzenie przemysłu i przez zastępcę względnie dzierżawcę .- O dwóch przemysłach mówiliśmy specjalnie , a mianowicie o przemyśle gospodnim - szynkarskim i o przemyśle pośrednictwa pracy .- O pierwszym mówiliśmy . że zasadniczo może być wykonywany tylko osobiście przez mającego koncesję a tylko wyjątkowo z ważnych powodów władza przemysłowa może zezwolić na wykonywanie przez zastępcę względnie dzierżawcę .- Co do drugiego , wypowiedzieliśmy . że wydzierżawienie przemysłu pośrednictwa pracy jest absolutnie niedopuszczalne , natomiast wykonywanie go przez zastępcę może być z ważnych powodów przyzwolone przez namiestnictwo .-

6.- Przejście przemysłu .- / Uebergang der Gewerbe / .-.

Zasadą jest , że przejście przemysłu tak *mortis causa* jak i *inter vivos* wymaga nowego zgłoszenia a w razie , jeżeli idzie o przemysł

koncesyjonowany , nowej koncesyi .- Istnieją jednak następujące wyjątki :

a.- po Śmierci przemysłowca może przemysł rękodzielniczy , koncesyjonowany lub wolny ale wymagający uzdolnienia być prowadzonym dalej pod nazwiskiem zmarłego i na podstawie uzyskanego na jego imię dekretu koncesyjnego lub karty przemysłowej ~~xxxiixbxxx~~ zaprestem zawiadomieniem władzy przemysłowej , a więc bez uzyskania nowego zezwolenia względnie nowej koncesyi , jednak tylko na rachunek wdowy lub uprawnionych do dziedziczenia małoletnich descendentów .- Gdyby zaś pozostała wdowa i małoletni descendenci , a wdowa chciała prowadzić dalej przemysł , to na ich wspólny rachunek , chyba , że przemysłowiec zmarły pozostawił inne rozporządzenie . Zwracamy uwagę , że to prawo służy wdpwóe i uprawnionym do dziedziczenia małoletnim descendentom / Wdowa nie może być separowaną z własnej winy i prowadzić

może przemysł tylko podczas trwania wdowieństwa
małokrotni zaś descendenci mogą zwrócić na pod-
stawie uprawnienia zmarłego przemysłowca
przemysł tylko do osiągniętej pełnoletności .-

zwróciliśmy uwagę na to postanowienie
ze obecna ustawa mówi o uprawnionych do dzie-
dziczenia descendencji, bo poprzednio obe-
wiązuje ustawa w tym kierunku mówiła szerzej
o „małoletnich spadkobiercach” .- „więc obejmowała
nie tylko descendencję jak to na miejsce obe-
cnie .-

b.- W każdym zaś razie prowadzi się
przemysł w razie śmierci lub konkursu przemysłowca
tylko na podstawie zawiadomienia władzy przemysł-
owej na rachunek masy przez czas trwania konkursu
względnie pertraktacji spadkowej .-

7.- Odebranie uprawnienia przemysł-
owego .-

Władza przemysłowa zakazać dalszego

przewadzenia przemysłu , odebrać kartę przemysłową
względnie koncesye , jeżeli się okazało , że przeany
słowcowi brakowało przy samym peczasku ,
pewnego wymagania ustawowego , a to wymaganie usta-
wowe nie zostało później spełnione .-

Przy przemysłach koncesyjonowanych jest
także termin / 6-ściu miesięcy , / w którym po udzie-
leniu koncesyi ma być rozpoczęty , a którego nie
dotrzymanie powoduje również odebranie koncesyi .-

8.- Ajenci .-

Ustawa przemysłowa zawiera szereg postanow-
ień , normujących szukanie zamówień na towary .-
Odrębna ona szukanie zamówień na towary
przez posiadaczy przemysłu przez t.-zw .- podrzu-
jąc ych przez samodzielných agentów handlowych
i szukanie zamówień w drodze rozszerzania pism
drukowanych .-

a.- szukanie zamówień na towary przez właścicieli przemysłowych i przez podróżujących .-

Właściciele przemysłów są uprawnieni prze podróże po za swoją siedzibą szukać zamówień na towary u kupców , fabrykantów , przemysłowców wogóle u takich osob , w których zarobkowym zakresie towary ofiarowane są używane , Mogą to robić właściciele przemysłów albo sami , albo też przez swoich pełnomocników podróżujących .- którzy zaopatrzeni są w urzędowe legitymacye a znajdują się w służbie właścicieli przemysłowców nie mogą jednak ani sami właściciele przemysłu ani też ich podróżujący pełnomocnicy zabierać ze sobą towarów do sprzedaży , a tylko wolno im brać ze sobą wzory .- Wyjątek zachodzi co do jarmarków , na których są sprzedawane wprost towary o czem będziemy mówili później .-

Powiedzieliśmy wyżej , że właściciele

przemysłu mogą szukać poza miejscem swojej siedziby zamówień tylko u takich osób , u których ofiarowane towary znajdują użycowanie w ich zakresie zarobkowania / Geschaegtsbetrieb/ .- Szukanie zamówień na towary u innych osób jest co do towarów kolonialnych i materiałów tak w siedzibie jak i poza siedzibą bezwarunkowo wskazane .- Co do innych zaś towarów , to poszukiwanie zamówień poza siedzibą jest tylko w poszczególnych przypadkach na wyraźne , pisemne na oznaczone towary epiewające , do przemysłowca skierowane wezwanie dozwolone .- Wyjątkowo bez takiego wezwania może być dozwolone poszukiwanie towarów w drodze rozporządzenia przez ministra i to tylko dla pewnych oznaczonych towarów lub okręgów lub dla poszczególnych przemysłów .-

Znaczenie powyższego przepisu zaprowadzonego przez ustawę z roku 1902 polega więc

na tem , że właściciele handlów kolonialnych , ko-
rzennych i materyalnych mogą sprzedawać tylko
w swoim lokalu odnośne towary i także tylko w swoim
lokalu mogą przyjmować zamówienia na towary .-

Nabomiast poszukiwać zamówień mogą tylko u kupców ,
fabrykantów , przemysłowców i wogóle u takich osób
do których zarobkowania należy używanie tych towarów
Wzbronionem zaś im jest poszukiwać zamówień na te
towary u osób , które nie trudnią się zarobkowo
tego rodzaju towarami .-

Widzimy więc , że ustawa dla tych han-
dlów kolonialnych zajmuje wyjątkowe stanowisko . In-
nym bowiem handlom pozwala w siedzibie poszukiwać
zamówienia na towary , a także i po za siedzibą
pozwala im poszukiwać jakkolwiek to czyni zależnym
od wyraźnego pisemnego , na oznaczone towary
opiewającego i do właściciela przemysłu skierowanego
wezwania .-

Powiedzieliśmy wyżej , że nie wolno

przy poszukiwaniu zamówień brać ze sobą towarów
a tylko wzory .- Poznaliśmy już jeden wyjątek ,
a mianowicie : na jarmarki wolno brać ze sobą towa-
ry .- Drugi wyjątek zaprowadza ustawa dla tych ,
którzy produkują zegarki , towary złote i srebrne ,
tudzież dla tych , którzy handlują en gross tak ty-
mi towarami jak wogóle dla handlarzy klejnotów i ka-
mien szlachenych .- Te osoby bowiem podobnie jak
znajdujący się w ich bezpośredniej służbie peł-
nomocnicy mogą o ile siedziba odnośnego przemysłu
znajduje się w krajach austriackich , brać ze sobą
w swoje podróże nie tylko wzory ale także i towary
o ile z natury tych towarów wynika , że nie mo-
gą być sprzedane wedle wzorów , jednakowoż sprze-
dawać im wolno tylko takim osobom , które są upra-
wnione do galszej odsprzedaży .-

podróżujący
Powiedzieliśmy wyżej , że pełnomocni-
cy muszą mieć urzędowe legitymacye .

Sposób wystawienia tych legitymacyi
określa minister w drodze rozporządzenia .-

Z powyższych postanowień widać , że ustawa stara się ograniczyć konkurencyę i unieścić kupcom egzystencyę przez to , że ścieśnia możność , pozbywania towarów po za siedzibą .

b.- Poszukiwanie zamówień na towary przez samodzielnych agentów handlowych .-

Samodzielnym jest agent handlowy wówczas , jeżeli nie znajduje się w służbie przemysłowca . Agent taki musi jako samodzielny przemysłowiec zgłosić swój przemysł do władzy przemysłowej

Samodzielni ajenci również nie mogą wozić ze sobą towarów , a tylko wzory .- Nie wolno im jest także ani wzorów ani towarów na własny rachunek sprzedawać .- Nie wolno im wreszcie wchodzić w interesa z osobami , które nie trudnią się zawodowo użytkowaniem odnośnych towarów .-

Wreszcie ajenco handlowi , którzy podróżują i w ten sposób wykonywują swoje zarobkowanie , nie mogą mieć swych własnych magazynów i składów towarowych .- Ponieważ wolno im mieć ze sobą tylko wzory , przeto te towary , które otrzymują od moco-dawcy muszą być oznaczone jako wzory .-

c.- Rozszerzanie pism * drukowych i zbieranie prenumeratorów lub subskrybentów , nie podpada pod przepisy , któreśmy wyżej pod a poznali .- Odnosi się do tego rodzaju rozszerzania pism drukowych tylko § 3 .- i 23. ustawy prasowej z dnia 17 grudnia 1862 / L. 6 dz.-u.-p.-ex 1863 / i z dnia 9 lipca 1894 / L. 161 dz.-u.-p.- / .-

Wszystkie powyższe postanowienia o poszukiwaniu zamawień na towary zostały zaprowadzone przez ustawę z dnia 25 lutego 1903 .- / L. 49. dz.-u.-p.-/ a uzupełnione one zostało rozporządzeniem z dnia 24 lipca 1903 roku / L. 164 dz.u.p./

Wszystkie powyższe przepisy odnoszą się także do podróżujących pełnomocników , zastępujących zagraniczne przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe , o ile te przedsiębiorstwa są wedle istniejących traktatów handlowych dopuszczone , do zaobskowania w krajach austriackich .- Oczywiście legitymacya jest tutaj inna .- Odpowiadać ona musi przepisom zawartym w traktatach handlowych .-

d.- Handel obnogi .-

Wypadałoby nam mówić w tem miejscu o handlu obnogi .- Ponieważ jednak w ostatnichtygodniach izba poselska uchwaliła nową ustawę o handlu obnogi , przeto w oczekiwaniu uchwały Izby panów i sankcyi przedstawimy , obnogie postanowienia , w dół datku do niniejszego zeszytu .-

VII. Jarmarki .-

Każdemu wolno przybywać na jarmarki .-
ze wszystkimi od obrotu nie wykluczonymi towa-
rami o ile one stosownie do rodzaju jarmarku
mogą być dopuszczone do obrotu na tym jarmarku .-
-Towary do których sprzedaży wymagana jest koncesya
mogą jednak także i na jarmarkach sprzedawać
tylko przemysłowcy zaopatrzeni w odpowiednią koncesyę .-
Patrz rozporządzenie ministerstwa handlu z dnia
7 lipca 1909 roku znajdujące się w dzienniku urzędow-
ym tegoż ministerstwa / IV. rozdział strona 222/

Powiedzieliśmy , że każdy może odwiedzać
jarmarki .- Istnieją jednak tacy odwiedzający , ktor-
zy z tego odwiedzania jarmarków czynią samoistny
przemysł .- Nazywają się oni fierantami . Ponieważ
tobią oni z tego odwiedzania jarmarku samoistny
przemysł , przeto winni ten przemysł zgłosić do
władzy przemysłowej i otrzymać na to kartę przemysł-
ową .-

Cudzoziemcy mają równe prawa z tutejszymi obywatelami pod warunkiem wzajemności .-

Specyalne co do Węgier patrz artykuł 15 ustęp 4. umowy z dnia 30 grudnia 1907 roku / L. 278. dz.-u.-p.- /

Co do przedmiotów obrotu targowego , to ustawa odróżnia jarmatki / Hauptmaerkte / od targów tygodniowych / Wochenmaerkte / .- Przedmiotami obrotu targowego na jarmarkach i w miejscach kąpielowych zrównanych z jarmarkami na czas trwania sezonu kąpielowego na podstawie specyalnych rozporządzeń , następnie na jarmarkach odpustowych są wszystkie z wolnego obrotu nie wykluczone towary , o ile odnośne uprawnienia jarmarczne nie są wyraźnie ograniczone na poszczególne gatunki towarów n.-p.- na bydło , wołnę , zboże , zabawki na dzieci etc.- Natomiast przedmiotami obrotu na targach tygodniowych są : środki pożywienia , i surowe produkty natury , narzędzia

gospodarsze i rolnicze , wyroby bieżące do zwy-
czajnych w kraju ubocznych zatrudnień sio-
ścian ekologicznych i zwykłe artykuły codzienne -
go użytku .- Sprzedaż innych artykułów na targach
tygodniowych w budach i na straganach dozwolona
jest z reguły tylko przemysłowcom , zamieszkałym
w tej samej gminie i to tylko towarów ich własnego
przemysłu i chyba w poszczególnych miejsco-
wościach także zamiejscowi przemysłowcy byli
dotychczas dopuszczeni z tego rodzaju wyrobami .-
Zresztą pozostawia się namiestnictwu prawo zarządze-
nia aby w miejscowościach , gdzie osiedleni tam
przemysłowcy nie są w stanie tamże uczynić za-
dostę potrzebom konsumpcyi , dopuszczono na targi
tygodniowe także zamiejscowych przemysłowców
z jednościami towarami .-

Wszyscy odwiedzający targi mają równe
prawa w zawieraniu interesów targowych .-

Urządzenia rozstrzygające pierwsze

godziny targu dla osobnego zakupna mogą istnieć tylko co do targów tygodniowych , i co do artykułów żywności , jeżeli za takim urządzeniem przemawiają miejscowe potrzeby i zwyczaje .-

Gminy mogą obciążać obrot targowy tylko opłatami stanowiącymi wynagrodzenie za odstąpienie miejsca , za użycie bud i narzędzi i za inne wydatki , połączone z odbywaniem targu .-

Każda gmina ma prawo uchwalić za zezwoleniem namiestnictwa regulamin targowy .- Osobne przepisy stanowią , w jaki sposób gminy mogą uzyskać uprawnienie do odbywania targów i jarmarków i jakie względy przy nadawaniu takiego uprawnienia muszą być przestrzegane .- Odnosne uprawnienia do odbywania targów mogą być odebrane tylko za zezwoleniem władzy nadającej te uprawnienia .- która przedtem ma przesłuchać stowarzyszenia istniejące dla przemysłu odnośnego miejsca .Z tych osobnych przepisów cytujemy :

Dekret nadworny z dnia 15 września .-
1791 roku , normują postępowanie przy zatwierdzaniu
starych przywilejów targowych dalej reskrypt
ministerstwa z dnia 4 maja 1849 roku / L. 238 dz.-
u.-p.- / o przywilejach do odbywania jarmarków .-

Dalej sprawę nadawania koncesyi targo-
wych normuje rozporządzenie ministerstwa z dnia
19 stycznia 1853 roku /L. 10 dz-u.-p.- / i z ndia
30 sierpnia 1868 roku / L. 121 dz.u-p.- / .- Patrz
wreszcie co do jarmarków na bydło , ustawę o zarazie
bydłęcej z dnia 6 sierpnia 1909 roku / L.- 177 dz.-
u.-p.- /

VIII. Stowarzyszenia .-

Ustawa przemysłowa z roku 1907 , zaprowa-
dziła przymus stowarzyszenia się na przemysłowców
Typem stowarzyszenia prz myślowego / Genossen-
schaft / jest stowarzyszenia obejmujące
właścicieli wzgl'dnie dzierżawców epwnej katego-

ryi przemysłu w pewnym okręgu wraz z wszystkimi pomocnikami / Hilfsarbieter / , którzy to ostatni należą do stowarzyszenia jako przynależni / Angehoerige / .-

Jeżeli pomiędzy przynależnymi jakiegoś stowarzyszenia znajduje się większa liczba robotników mogą być utworzone osobne instytucje , jako to wydziały sądowo rozjemcze zgromadzenia pomocników i kasy chorych .- W ten sposób otrzymujemy drugi typ stowarzyszeń przemysłowych przeznaczonych tylko dla robotników pomocniczych .-

Stowarzyszenia mogą dla pewnych miejscowych okręgów , / powiat , okręg izby handlowo przemysłowej , kraj / związać się w związki terytoryalne lub też na podstawie swojej fachowej przynależności w związki fachowe .- Związki te , mogą być utworzone albo bezpośrednio przez złączenie się stowarzyszeń lub też przez połączenie się związków w związki wyższego rzędu .-

W ten sposób otrzymujemy nowy trzeci typ stowarzyszeń przemysłowych .-

Z drugiej znowu strony istniały już przed ustawę z roku 1907 stowarzyszenia przemysłowe .- Otóż tych istniejących przemysłowych stowarzyszeń ustawa nie usuwa , ale tylko je poleca dostosować do nowych wymagań .- W ten sposób więc otrzymujemy z innego punktu widzenia rzecz biorąc dwa rodzaje stowarzyszeń : .- całkiem nowe i stowarzyszenia urządzone wedle nowej ustawy , ale przetworzone ze starszych dawniej już istniejących stowarzyszeń .-

Zajmiemy się przedewszystkiem pierwszym typem stowarzyszeń jako zasadniczym.-

A.- Stowarzyszenia przemysłowe .-

Są one - jakieśmy powiedzieli - przymusowe .- Członkiem takiego stowarzyszenia jest każdy , kto w okręgu takiego stowarzyszenia uprawia

samodzielnie lub jako dzierżawca odnośny przemysł .- Członkiem staje się już przez to że podejmuje się odnośnego przemysłu i przez to samo już zobowiązany jest wypełniać obowiązki połączone z przynależnością do stowarzyszenia .- Ma więc przedewszystkiem uiszczyć należność inkorporacyjną , którą też już płaci przy zgłoszeniu swojego przemysłu , względnie , jeżeli idzie o przemysł koncesyjonowany , to przy wniesieniu podania o koncesyę wyłączonym od tego przymusu należenia do stowarzyszenia przemysłowego jest właściciel takiego przedsiębiorstwa przemysłowego , które jest prowadzonem fabrycznie .- Jednakowoż jeżeli inni członkowie odnośnego stowarzyszenia na to zezwolą , to może być członkiem tego stowarzyszenia z równemi innym członkom prawami .-

Oprócz właścicieli i dzierżawców należą zasadniczo - jakęmy powiedzieli - pomo-

chicy do stowarzyszeń , jednakowoż w charakterze nieczłonków lecz przynależnych .- Przez pomocników / Hilfsarbieter / należy tutaj , t.-j.-w kwestyi stowarzyszeń rozumieć :

a.- Pomocników / Gehilfe / jakoto subiektów , kelnerów , woźniców i. tp.-

.b.- Robotników fabrycznych .

c.- Tych robotników , którzy są używani . do podrzędnych robót ponocniczych , a nie są dzennymi robotnikami .-

Do stowarzyszeń przeto nie należą i po-
śród pomocników / Hilfsarbieter / uczniowie

Terytoryalny okręg , na który się roz-
ciągają poszczególne stowarzyszenia , może być
każdego czasu przez namiestnictwo po wysłucha-
niu izby handlowej , związku stowarzyszeń i in-
teresowanych stowarzyszeń tudzież przemysło-
wców oznaczonym .- Zwykle obejmuje stowarzyszenie
jedną gminę i jeden przemysł .- Zależy to je-

od stosunków miejscowych , może bowiem stowarzyszenie takie obejmować kilka gmin i kilka spokrewnionych przemysłów .- Kryterium takiego łączenia jest to , aby się takie stowarzyszenie mogło utrzymać i było zdolne do działania .- O takim łączeniu względnie dzieleniu już istniejących stowarzyszeń decyduje namiestnictwo po wysłuchaniu już wyżej kilkakrotnie wspomnianych czynników .-

Tak w tej formie jak też i w sprawie dostosowania istniejących już stowarzyszeń do nowej ustawy istnieje autonomia stowarzyszeń i przede wszystkim ich żądania i życzenia oczywiście w granicach ustawy mają być przeprowadzone .- Gdyby ~~bowiazn~~ jednak w pewnym terminie stowarzyszenia nie skorzystały z tej autonomii . to urządzenia tych stowarzyszeń następuje z urzędu .-

Nadmieniamy , że dotychczasowe nazwy jakoto : gremia , cechy etc. / Gremien . Gilden , I

nungen / mogą być zatrzymane , że jednak pod tymi nazwami kryje się już nie dawna organizacja ale nowa odpowiadająca nowej ustawie przemysłowej .-

Cele stowarzyszenia są :

- a.- Pielęgnowanie solidarności ,
- b.- utrzymanie i podnoszenie godności zawodowej / Standesehre /
- c.- popieranie humanitarnych , gospodarczych i oświatowych interesów członków stowarzyszenia i przynależnych .-

Popieranie interesów humanitarnych może być przeprowadzone przez :

- aa.- zakładanie kas chorych dla członków i przynależnych ,
- bb.- zakładanie kas zapomogowych względnie funduszy zapomogowych dla członków i przynależnych .-
- cc.- pośrednictwo w ubezpieczeniu

członków / a więc tylko członków z wykluczeniem przynależnych / w istniejących zakładach ubezpieczeń .-

Popieranie interesów gospodarczych może nastąpić :

aa.- Przez zaprowadzenie wspólnego popędu maszynowego / Gemeinschaftlicher Maschinenbetrieb / lub przez zaprowadzenie ulepszonych metod wytwórczości .-

bb.- przez urządzenie składów surowców hal sprzedaży , magazynów wzorów , kas zaliczkowych,

cc.- Przez usunięcie lub zastanowie-
nie takich urządzeń , które ^Ipsują lojalną konkurencyę między członkami stowarzyszenia .-

Popieranie interesów oświatowych może nastąpić przez :

aa.- Zakładanie i popieranie przemysłowych zakładów naukowych / szkół fachowych ,

szkół dalszego kształcenia , warsztatów wzorowych i t.-d.- /

bb.- przez u^rządzanie fachowych kursów nauki dla członków i dla przynależnych , przez urządzenie wystaw prac uczniów i t.-d.-

Ustawa nakłada na stowarzyszenia cały szereg czynności w interesie administracji . Te czynności wymienione są wyraźnie , a należy do nich :

a.- Utrzymywanie porządku ewidencji członków i przynależnych stowarzyszeń , pⁱęcza nad utrzymaniem uregulowanych stosunków pomiędzy właścicielami przedsiębiorstwa a pomocnikami , szczególnie ze względów na związek pracy , na urządzenie i utrzymanie godpod stowarzyszenia / Genossenschaftsherberge / i ze względu na pośrednictwo pracy .-

b.- Starania się o uregulowane . stosunki co do uczniów , co następuje przez wydanie

postanowień / władza ma je zatwierdzić / ty-
czących się nauki .- W szczególności regulamin ta-
ki ma zawierać warunki , pod którymi wogóle prze-
mysłowiec może utrzymywać uczniów , dalej
warunki , od których zależy ilość uczniów w stosunku
do czeladników , dalej przepisy o fachowym i re-
ligijno - obyczajowym wykształceniu uczniów , o
czasie nauki , o egzaminach , o nadzorze ze stro-
ny stowarzyszenia .-

c. - Potwierdzenie świadectwa nauki i
wystawianie i.- zw.- Lehrbriefe.-

d.- Opieka nad chorymi uczniami.-

e.- Nadzór nad utworzonymi i utrzymy-
wanymi przez stowarzyszenie przemysłowcami zakła-
dami naukowymi i kursami tudzież nad wysta-
wami prac uczniów .-

f.- Potwierdzenie świadectw pracy po-
mocników należących do stowarzyszenia .-

g.- Piecza nad chorymi pomocnikami

/ Gehilfen / przez zakładanie kas chorych lub przez przystąpienie do już istniejących kas chorych .-

h.- Tworzenie wydziału sądowo - rozjemczego do rozstrzygania sporów pomiędzy członkami stowarzyszenia a ich pomocnikami , wynikających ze stosunku pracy , nauki lub najmu usług .- Podobnie należy do stowarzyszenia popieranie instytucji sądowo - rozjemczej do rozstrzygania sporów pomiędzy członkami stowarzyszenia .- Dla tego ostatniego celu może się kilka stowarzyszeń łączyć ze sobą i powziąć uchwały , mające na celu usunięcie zwyczajów i nowogci , które psują lojalną konkurencyę pomiędzy członkami stowarzyszenia .-

k.- Coroczne składanie sprawozdań/ o wszystkich tych wypadkach wewnątrz stowarzyszeniach , które mają znaczenie dla statystyki przemysłowej .- Oprócz tego zaś mają dawać stowarzy-

szenia opinie i informacje tak z własnej inicjatywy jak też i na wezwanie władz , izb handlowych etc.-

Minister handlu może pewnym stowarzyszeniom rękodzielniczych przemysłów dać prawo odbywania egzaminów na majstrów wedle regulaminu zatwierdzonego przez namiestnictwo .- Takie samo prawo odbywania egzaminów może minister udzielić także i poszczególnym zakładom , które dają gwarancję , że odbywać będą te egzamina w sposób fachowo odpowiedni .-

Złożenie takiego egzaminu na majstra uprawnia na wypadek , jeżeli egzaminowany wykonywa samodzielnie przemysł , do używania tytułu egzaminowanego majstra odnośnego przemysłu .-

Ustawa z roku 1907 zawiera przepis , że pięć lat po wejściu jej w życie tylko tacy przemysłowcy będą mogli utrzymywać uczniów , którzy odbyli egzamin na majstra .- Odnośne

rozporządzenie ministerstwa ma datę 28. grudnia 1907 roku / dziennik urzędowy ministerstwa handlu rocznik III.- strona 64.-/

Egzamin na majstra ma dać dowód uzdolnienia do samodzielnego wykonania przemysłu obliczania kosztów zwykłych robót przemysłu, tudzież dowód posiadania wiadomości potrzebnych do samodzielnego ^{przewodzenia} przemysłu, w szczególności znajomości buchalteryi rachunkowości .-

Stowarzyszenia mogą dalej w ramach ustawowych przepisów ustanawiać koniec i początek codziennej pracy pomocników, wydawać postanowienia o paузach w pracy, o czasie i wysokości wynagrodzenia pomocników i o terminie wypowiedzenia - Normy te mają być uchwalane przez zebrania stowarzyszenia w porozumieniu z zebraniem pomocników i zatwierdzone przez namiestnictwo po wysłuchaniu szefów handlowych i

związku stowarzyszeń , jeżeli taki istnieje .-
Uchwała ma zapadać na zgromadzeniach 2/3 głosów
a również 2 / 3 potrzeba do odstąpienia od tej
uchwały .-

Takie normy mają moc obowiązującą dla
stowarzyszeń i wykluczają zastosowanie §. 77.,
o którym będziemy mówić w następującym rozdzia-
le , poświęconym ochronie robotnika .-

Stowarzyszenia pobierają należności
inkorporacyjne od członków i należności za
przyjęcie ~~XXXXXX~~ tudzież za wyzwoliny/ Aufnahm-
Aufding- Freisprechgebuehren / .- Wysokość tych
należności oznacza zgromadzenie , jednak musi
być zatwierdzoną przez namiestnictwo .-

Z należności inkorporacyjnych two-
rzy się z jedną czwartą ich fundusz rezerwowy.-
Połowa zaś należności płaconych przez uczniów
musi być obrotową na ich wykrzańczenia . Zresztą
wydatki stowarzyszenia pokrywa się opłata mi

członków , wymierzanych w stosunku do przepisane-
go podatku zarobkowego lub w inny sposób
statutowo określony .-

W dalszym ciągu ustawa zajmuje się
bliższem określeniem tych środków , którymi sto-
warzyszenie spełnia swoje cele .- Omawia miano-
wicie kasy chorych i kasy zapomogowe , sprawy
ubezpieczeń , sprawę utworzenia funduszu zapo-
mogowego .- i t.-d.- W dalszym zaś ciągu zawiera
postanowienia zasadnicze odnoszące się do u-
rządzenia organów prowadzących interesa sto-
warzyszenia .- Organami stowarzyszenia są zgromadze-
nia stowarzyszenia , prezydium stowarzyszenia ,
które się składa w wydziału stowarzyszenia pod
kierownictwem prezesa , dalej z prezesa stowarzysze-
nia i ewentualnych mężów zaufania .- Ani
zakresu działania ani też kwestyi odnoszących się
do regulowania obrad i uchwał tych organów
nie będziemy tutaj przedstawiać jako kwestyi

mniej ważnych .- Natomiast zajmiemy się bliższem omówieniem tych instytucji , przez które stowarzyszenia spełnia swoje cele .-

aa.- Kasy chorych i kasy zapomogowe dla członków. Stowarzyszenia / a więc nie dla przynależnych , o ile polegają na zasadzie dobro wolności , są urządzone wedle przepisów ustawy z dnia 16 lipca 1902 roku / L. 202 dz.-u .-p.-/ o zarejestrowanych kasach pomocy / Registrierte Hilfskassen / .-

bb. -Ewentualny przymus ubezpieczenia .- Ustawa z roku 1907 roku wprowadza bardzo ważne postanowienie . Stowarzyszenie może kwalifikowaną większością głosów powziąć uchwałę , która ma być zatiwerdzoną przez namiestnictwo , zaprowadzająca dla swoich członków przymus ubezpieczenia na koszt choroby , na dostarczenie lekarstw lub wreszcie na te wszystkie świadczenia w po-

łączeniu z kosztami pogrzebu / ubezpieczenie na same koszty pogrzebu jest niedopuszczalne / .-

Ubezpieczenie to przeprowadzone w ten sposób , że utworzono w tym celu osobną kasę , będącą osobą prawniczą i administrowaną niezależnie od administracji stowarzyszenia , odpowiadającą wierzycielom tylko swoim majątkiem , mającą swój statut jednak związany ze stowarzyszeniem w ten sposób , że przewodniczącym tej kasy jest przewodniczący stowarzyszenia , a zgromadzeniem kasy jest zgromadzenie stowarzyszenia .- To postanowienie może jednak odpaść albowiem zgromadzenie generalne kasy może ustanowić osobnych funkcjonariuszów a nadto mogą się dla celów ubezpieczenia łączyć razem pewne stowarzyszenia , wówczas zaś już jest niemożliwym . ażeby prezesem kasy był prezes stowarzyszenia , lecz statut musi określić , w jaki sposób się prezesa wybiera .-

cc.- Fundusze zapomogowe . Z dochodów stowarzyszenia tudzież ze specjalnych darów etc. tworzy się fundusz zapomogowy , który jest majątkiem stowarzyszenia .- Fundusze te służą wogóle do spełniania celów humanitarnych .-

zwracamy uwagę , że fundusz zapomogowy o którym obecnie mówimy , jest czem innym aniżeli kasa zapomogowa , o której wspomnieliśmy pod aa.- Kasa zapomogowa może być założoną lub nie i jest osobą prawniczą , gdy tymczasem fundusz zapomogowy jest częścią majątku stowarzyszenia i musi egzystować .-

dd.- Przedsiębiorstwa gospodarcze .- O tych przedsiębiorstwach stanowi ustawa , że do czynnego udziału w nich / mówimy tylko o czynnym udziale / nie może być członek ani przynależny stowarzyszenia wbrew swojej woli zmuszonym , chyba , że takie ekonomiczne przedsiębiorstwo zostało utworzone z publicznych wzglę-

dów .- Przedsiębiorstwa takie mogą być utworzone na podstawie ustawy o stowarzyszeniach zarobkowych i gospodarczych .-

ee- Pośrednictwo pracy. Stowarzyszenia mogą się zająć pośrednictwem pracy w granicach swego przemysłu na podstawie osobnego statutu , zatwierdzonego przez namiestnictwo.- Jeżeli stowarzyszenie liczy najmniej dwustu pomocników jako przynależnych , to jest obowiązane oddać nadzór nad urządzeniami , które powołane zostały do życia w celu pośrednictwa pracy osobnemu wydziałowi mającemu się składać z pewnej liczby członków i z pewnej liczby przynależnych.-

Naukę naszą o stowarzyszeniach uzupełniamy jeszcze wiadomości. o tych wypadkach, w których stowarzyszeniom służy prawo rekursu przeciwkoorzeczeniom i zarządzeniom władz przemysłowych.- Przypadki te są następujące:

aa-Powiedzieliśmy wyżej, że stowarzyszenie jest powołane do wydania opinii o dowodach uzdolnienia, przedłożonych przez ubiegającego się o udzielenie mu karty przemysłowej na uprawianie przem. słu rękodzielniczego, tudzież, że stowarzyszenie jest powołane do udzielenia opinii w razie, jeżeli idzie o nadanie koncesyi na przemysł koncesyonowany. Otóż jeżeli stowarzyszenie wydało taką opinię w terminie należytym, a władza przemysłowa rozstrzygnęła nie w myśl tej opinii, to stowarzyszenie ma prawo wnieść od takiego rozstrzygnięcia władzy przemysłowej rekurs.-

bb-Powiedzieliśmy dalej, że namiestnictwo jest uprawnione do udzielania dyspenzy od dowodu uzdolnienia w szczególności zasługującym na uwzględnienie przypadkach, a to, ażeby przejść jednego przemysłu do innego pokrewnego lub też ażeby równoczesne uprawianie

spokrewnionych przemysłów umożliwić. Mówiliśmy także , że przy przemysłach koncesyonowanych, przy których potrzeba dowodu uzdolnienia , może namiestnictwo w analogiczny sposób udzielić dyspensy.-Otoż we wszystkich tych przypadkach udzielenie dyspensy ma prawo stowarzyszenie wnieść rekurs.-

cc- Namiestnictwo ma prawo udzielić dyspensy od przedłożenia listu czeladnego względnie świadectwa nauki i świadectwa ze złożonego egzaminu czeladnego. Wrazie udzielenia takiej dyspensy stowarzyszenie ma prawo wnieść rekurs.-

ee-Stowarzyszenie służy rekurs przeciwko rozstrzygnięciom ,czy przedsiębiorstwo przemysłowe jest fabryczne czy rękodzielnicze.-

ff- Stowarzyszeniu służy rekurs w razie, jeżeli przemysł został ograniczony do pewnych okręgów/ wiemy, że to ma miejsce przy

przemysle kominiarskim, kanalarskimi rakarskim/
tuzież rekurs przeciwko wydaniu taryfy maksymalnej.-

gg-Stowarzyszeniu służy rekurs przeciwko przemysłowo - policyjnemu uregulowaniu pewnych kategorii przemysłu, co -jak wiemy- ma miejsce w przemysłach transportu osób ,usług publicznych ,kominiarzy, kanalarzy, rakarzy, w przemyśle gospodnio - szynkarskim ,pośrednictwa pracy i pogrzebowem. Wiemy ,także, że co do tych przemysłów może nastąpić policyjne uregulowanie nie tylko co do kategorii przemysłu ,ale i co do pewnych oznaczonych przemysłów.-
Otóż stowarzyszeniu służy rekurs tylko wówczas, jeżeli policyjno - przemysłowe uregulowanie odnosi się do kategorii przemysłu.-

hh-Stowarzyszeniu służy rekurs we wszystkich sprawach wewnętrznych stowarzyszenia włącznie z sprawą uczniów , o ile ona jest

w związku ze stowarzyszeniem.-

Rekurs wnosi się w terminach obowiązujących wedle ustawy z dnia 15 maja 1890 /L. 101. dz. u. p. /.-Rekurs ma w przypadkach wyżej pod aa - bb - i cc- podanych moc wstrzymującą.

Przeciwko dwom orzeczeniom równobrzmiącym , zapadłym w przypadkach wymienionych pod aa - nie ma stowarzyszenie prawa wnosić dalszego rekursu

B - zgromadzenie pomocników.

/Gehilfen-versammlung/

Przez Gehilfen rozumiemy subjektów handlowych, czeladników, kelnerów, woźniców i t. p. Są to więc osoby pomocnicze /hHilfsarbeiter /, które nie są ani robotnikami fabrycznymi ani uczniami ani też osobami używanymi do podrzędnych robot w przemyśle.-

Otóż tacy pomocnicy mają się ukonstytuować jako zebranie pomocników i jako tacy mają wybrać przewodniczącego, zastępcę i wydział na przeciąg trzech lat. Zgromadzenie pomocników składa się ze wszystkich uprawnionych do głosowania pomocników ^{uprawnionych} ~~zatrudnionych~~ do głosowania pomocników zatrudnionych u tych przemysłowców, którzy należą do jednego z danych stowarzyszeń.-

Pomocnicy którzy mniej niż przez sześć tygodni są bez pracy, mogą brać udział w zgromadzeniu i pełnić powierzone im funkcje.-

Zakres działania zgromadzenia pomocników jest następujący:

a - Roztrząsanie interesów pomocników należących do stowarzyszenia i uchwalanie w tej dziedzinie, o ile popieranie tych interesów należy do celu stowarzyszenia.-

b - Wybór prezesa, jego zastępcy i członków wydziału.-

c -Wybór członków sądu rozjemczego, zarządu kasy chorych, wreszcie członków zarządu do tych urządzeń, które stowarzyszenie zaprowadzi w celach pośrednictwa pracy.-

d - Uchwalanie statutu zgromadzenia pomocników.-

e.- Obrady i uchwały w sprawie postanowień , które mają zapasć o początku i końcu dziennej pracy o pauzach pracy , o czasie i wysokości wynagrodzenia robotników pomocniczych i o terminie wypowiedzenia .-

f.- Obrady i uchwały , czy w statucie mają być zaprowadzone osobne opłaty na pokrycie kosztów działalności wydziału i zgromadzenia pomocników .-

G.- Kasa chorych .-

Stowarzyszenia mogą dla udzielania pomocy chorym przynależnym , ale tylko pomocnikom

i uczniom / a nie osobom , przeznaczonym do podrzędnych posług / tudzież dla pokrycia kosztów pogrzebu tych przynależnych założyć i utrzymywać własną kasę chorych lub też mogą przystąpić do już istniejącej wedle ustawy z dnia 30 marca 1888 roku / L. 33 dz.u.p. / kasy chorych . - Oprócz tego mogą stowarzyszenia dla uczniów , dla samych dla samych uczniów zakładać osobne zupełnie kasy chorych , t.-zw.- Lehrlingskrankenkasen .-

Jeżeli kasa obejmuje uczniów i pomocników , to wkładki płać przedsiębiorcy i pomocnicy .- Za uczniów zaś płać w całości wkładki przedsiębiorcy .- Wkładka pomocnika nie może jednak przenosić 3 % jego wynagrodzenia .-

Do takich kas chorych zakładanych przez stowarzyszenia odnosi się §. 58 ustawy z dnia 24 kwietnia 1889 roku / L. 39 dz.u..p. /

Wkładka , którą płać pomocnicy

uiszczoną bywa przez przedsiębiorców za-
rządowi kasy na rachunek wynagrodzenia pomocnika
Zarząd kasy chorych musi być prowadzony samodziel-
nie i niezależnie od innych zakładów stowa-
rzyszenia .-

Majątek kasy może być obracany tylko
na cele tej kasy .-

Stowarzyszenie , które wypełniło wobec
kasy swoje obowiązki i przedsiębiorcy , którzy
także te obowiązki wypełnili , nie mogą być od-
powiedzialni za zobowiązania kasy na wypadek ,
gdyby kasa nie spełniała z jakiegokolwiek bądź
powodu ciążących na niej świadczeń .-

Statut kasy musi być potwierdzony przez
namiestnictwo - Administracya kasy chorych znaj-
duje się pod nadzorem władzy przemysłowej . -

Powiedzieliśmy wyżej , że dla uczniów
mają być ustanowione osobne kasy chorych .-

Otoż jeżeli tak jest to zachodzi pytanie , kto skła-

da organa takiej kasy ? Jeżeli kasa obejmuje uczniów i pomocników , to zarząd składa się z pomocników i przedsiębiorców i to w dwóch trzecich z pomocników a w jednej trzeciej z przedsiębiorców . Natomiast , jeżeli kasa obejmuje tylko uczniów , to zarząd jej należy albo do organów zarządzających stowarzyszeniem , albo statut postanawia , że należy wybrać osobne organy zarządzające taką kasą i wówczas określa , w jaki sposób się te organy wybiera .-

D.- Wydział sądowo - rozjemczy .-

/ Schiedsgerichtlicherausschuss.- /

Wyżej powiedzieliśmy , że stowarzyszenia są uprawnione w ramach ustawowych przepisów określić początek i koniec dziennej pracy robotników pomocniczych , określić długość i rodzaj paуз w pracy , czas i wysokość wynagrodzenia robotników pomocniczych , a wreszcie określić

termin wypowiedzenia .- Jeżeli w tych kwestyach wyłaniają się spory ,to do rozstrzygnięcia tych sporów może być utworzony osobny wydział , mający charakter sądu rozjemczego .- Strony albo z góry i naprzód pisemnie poddają się takiemu wydziałowi rozjemczemu na wypadek sporu , albo też , jeżeli tego nie uczyniły poprzednio , a jedna ze stron odwołuje się w razie sporu do takiego wydziału , jako do sądu rozjemczego , to właściwość tego sądu staje się uzasadnioną przez to że druga strona na skutek wezwania staje przed tym wydziałem i uznaje jego właściwość .-

Osobny statut reguluje skład , sposób wyboru i wogóle sposób funkcjonowania takiego sądu rozjemczego .- Statut ten musi być zatwierdzony przez namiestnictwo .- Ustawa podaje niektóre punkty , które muszą się w statucie znajdować między innymi , że wydział taki musi się składać z równej ilości członków wybranych z pośród

właścicieli przedsiębiorstw i z pośród pomocników / Gehilfen / Przewodniczącym może być stosownie do wyboru albo właściciel przedsiębiorstwa albo też pomocnik .-

Rozstrzygnięcie sporu następuje albo w drodze ugodowej albo przez orzeczenie / Erkenntniss , Entscheidung / .- Przeciwnie orzeczeniu / Entscheidung / każda ze stron ma możliwość wniesienia skargi przed zwykłego sędziego w ciągu ośmiu dni. od ogłoszenia orzeczenia .- Jednakowoż taka skarga nie wstrzymuje tymczasowego wykonania orzeczenia .-

Oprócz spraw , któreśmy wyżej wymienili jako należące do zakresu działania wydziału rozjemczego , należy jeszcze do niego załatwić nie sporów wynikających ze stosunku pracy nauki i najmu .-

E.- Związki stowarzyszeń .- / Genossenschaftsverbande .- /

Powiedzieliśmy na samym wstępie tego ustępu , traktującego o stowarzyszeniach , że stowarzyszenia mogą się dla pewnych miejscowych okręgów / powiat , okręg izby handlowej , kraj / łączyć w związki terytoryalne , albo też mogą na podstawie swojej fachowej przynależności łączyć się w związki fachowe .- Związki te mogą się tworzyć albo bezpośrednio przez łączenie się stowarzyszeń albo też mogą przez łączenie się związków powstawać związki wyższego rzędu .-

Jeżeli przychpdzi do skutku taki związek wyższego rzędu , to mogą do niego należeć także i te stowarzyszenia , które leżą w okręgu ale do związku niższego rzędu nie należą .-

Ważnem jest postanowienie , że wniosek związku terytoryalnego obejmującego co naj-

mniej okręg izby handlowo - przemysłowej może namiestnictwo postanowić , że związki powiatowe utworzone w okręgu tego związku , który stawia wniosek mają być czynne jako związki przymusowe . W ten sam sposób może być zarządzone , że stowarzyszenie znajdujące się w oznaczonych politycznych powiatach tego okręgu , który należy do związku stawiającego wniosek , mają się złączyć w związki powiatowe i być związkami przymusowymi o ile obejmują większość przemysłowców odnośnych powiatów .- Jednakowoż stowarzyszenia przemysłowców handlowych są uwolnione od przystępowania do takich związków powiatowych , jeżeli należą do związku fachowego .-

Ustawa podaje , w jaki sposób związek taki jest administrowany . Organami jego są : zgromadzenia związkowe , wydział związkowy i prezes związku .- Zgromadzenie związkowe składa się ze zastępców stowarzyszeń , które do

związku należą .-

F.- Działalność stowarzyszeń .-

Oprócz powyżej określonej działalności stowarzyszeń należy jeszcze podnieść niektóre punkty .- I tak prezydium stowarzyszenia ma prawo nakładać na członków i na przynależnych kary porządkowe w razie przekroczenia przepisów stowarzyszeń .- Karami tymi są : nagana / Verwies/ i grzywna do 20 - stu koron .-

Przypadki , w których kary te ma prawo nakładać prezydium są określone w statucie .- Podnieść dalej winniśmy , że stowarzyszenia i wszystkie zakłady tudzież urządzenia związane z temi stowarzyszeniami , znajdują się pod nadzorem tej władzy przemysłowej , w której ma siedzibę prezydium stowarzyszenia .-

Władza przemysłowa rozstrzyga zażalenia przeciwko uchwałom zgromadzenia , przeciwko uchwałom prezydium ,

tudzież przeciwko uchwałom innych wydziałów - ,
o ile ustawa nie przewiduje innego sposobu
mającego na celu zniesienie tego rodzaju uchwały
Zasadą jest , że władza przemysłowa rozstrzyga
takie zażalenia zawsze po poprzednim wysłuchaniu
obydwu stron .-

Władza przemysłowa winna ustanowić
własnych komisarzy celem przeprowadzenia nadzoru na
działalnością stowarzyszeń .-

Władza przemysłowa ma prawo rewidow
księgi , rachunki spiswane w stowarzyszeniach
każdej chwili jak niemniej kasy tych stowarzy-
szeń .-

Władza przemysłowa ma prawo nakłada
kary porządkowe aż do wysokości stu koron na
tych przewodniczących stowarzyszeń względnie
ich zastępców , którzy nie są posłuszni poleceniom
władzy lub też , którzy dopuszczają się
ciężkich zaniedbań obowiązków .- Służy także

władzy przemysłowej prawo suspensyi w razie nieporządków kasowych , wydania odpowiednich zarządzeń celem dalszego administrowania w stowarzyszeniu .-

Spory o wewnętrzne sprawy stowarzyszenia mają być rozstrzygane wyłącznie w drodze administracyjnej .-

Ważnem także jest postanowienie , że uchwała zgromadzenia stowarzyszenia , które odnoszą się do spraw będących obowiązkiem stowarzyszenia , wedle ustawy mogą być na żądanie prezydyum przeprowadzone przez władzę przemysłową w drodze administracyjnej .-

Ustawa z roku 1907 wprowadza ważną instytucję a mianowicie powiada ona , że minister handlu może w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych ustanawiać pewną liczbę instruktorów stowarzyszeń / Genossenschaftsinstruktoren / , których celem jest popieranie in-

stytłcyi stowarzyszeń .- Mają one doradzać stowarzyszeniom , wpsomagać je , wpływać na ich organzację , a naodwrot stowarzyszenia mają im udzielać odpowiednich informacyi , mają im pozwalac na w gląd w księgi etc.- Z drugiej strony znowu instruktorowie mają być pomocni władzy przemysłowej jako doradcy.-

Podlegają oni ministrowi handlu , od ktorego otrzymują instrukcyje służbowe .-

Ustawa przemysłowa zawiera także dokładne postanowienia tyczące się majątku stowarzyszeń przemysłowych .- Szczególnie szło tutaj o stan przejściowy .- Jeżeli n.-p.- stowarzyszenie już istnieło i przekształciło się na stowarzyszenie wedle nowej ustawy , to majątek starego przeszedł na nowe stowarzyszenie .-

Ważniejszem jest postanowienie , że jeżeli kaoporacya jakaś złączyła się z innymi przemysłami w jedno stowarzyszenie , to zachowu-

je ona swój majątek i osobną administrację twego majątku .-

Jeżeli jakaś przemysłowa korporacja się rozwiązuje , a nie przychodzi do nowego stowarzyszenia , to namiestnictwo przekazuje majątek jej tej gminie , w której korporacja miała swoją siedzibę .- Gmina zaś ma użyć tego majątku na ogólne przemysłowe cele n.-p. na zakłady nauki przemysłowej .- Oczywiście w tym wypadku t.-j.- w razie rozwiązania , prawa osób trzecich nie mogą być narażone a więc ewentualnie długi korporacji muszą być przedwyszyszkim zapłacone .-

Tosamo , jeżeli istniały jakies fundacje , to one muszą być wypełnione .- Wogóle należy pamiętać , że w sprawach majątkowych , które się wyłaniają między przemysłowcami korporacjami , a stowarzyszeniami , między stowarzyszeniami wzajemnie i to w sprawach majątkowych w razie wydzielenia pewnej kategorii przemysłu z istnie-

jącego stowarzyszenia , rozstrzyga namiestnictwo
pow ysluchaniu , jak zwykle izby handlowej etc -

IX.- Przekroczenia i kary -

Ustawa przemysłowa wymienia jako kary
za przekroczenia przepisow ustawy przemysłowej
następujące kary :

- 1.- nagany ,
- 2.- kary pieniężne do 1000 koron
- 3.- areszt do trzech miesięcy , który
jest karą dalszego rzędu t.-zn.- , że regułą są
kary pieniężne a tylko w szczególnie obciążających
okolicznościach i w razie recydywy może
być nałożona kara aresztu .- Zresztą zaś kary
pieniężne zamienias ię w razie niemożności ściągni-
cia jej na karę aresztu ,

- 4.- Odebranie prawa trzymania uczniów
lub młodocianych robotników na zawsze lub na
pewien oznaczony czas .-

5.- Odebranie uprawnienia przemysłowego na zawsze i na pewien czas oznaczony .-

Ustawa przemysłowa wymienia dalej szereg przekroczeń i oznacza kary za te przekroczenia .- W razie zaś , gdyby czynność podpada pod kodeks karny , to postanawia , że kary , któreby miały paść wedle ustawy przemysłowej nie mają miejsca osobno .- W materji tej patrz rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 30 września 1857 roku / L. 198. dz.u.p. / w których znajduje się ogólny przepis o karaniu tych drobnych przekroczeń ustawy , dla których nie wyznaczono kary ani w ogólnym kodeksie ani w szczególnych rozporządzeniach .- Patrz także rozporządzenie ministertswa spraw wewnętrznych z dnia 5 marca 1858 roku / L. 34 dz.u. p. / w którym wydano przepisy o postępowaniu w przypadkach przekroczeń należących do politycznej , urzędowej działalności .- Patrz wreszcie rozporządzenie ministertswa spraw

wewnętrznych z dnia 31 stycznia 1860 roku / L. 31 dz
u.-p . - /, które mówi o rekursie i o prawie
nadzwyczajnego łagodzenia w przekroczeniach należą-
cych do politycznej działalności urzędowej .-

X.- Władze przemysłowe .-

A.- Pierwsza instancja .-

Pierwszą instancją są władze polity-
czne I instancji , a więc starostwa względnie ma-
gistraty w miastach mających swój własny statut .-

Zakres działania władz przemysłowych
jest następujący :

1.- Do władz tych czynić należy sgło-
szenia w sprawie samodzielnego prowadzenia prze-
mysłu .-

2.- Nadają one przemysły związane z kor-
necją , o ile ustawa nie czyni tu wyjątków .-

3.- Do władz tych należy dochodzenie
i karanie przekroczeń przepisów ustawy prze-

mysłowej , o ile nie ma miejsca działalność zwy-
kłego sądu karnego .-

B.- Druga instancja .-

Drugą instancją są namiestnictwa
względnie rządów krajowe.-Są one bezpośrednią
władzą dla/ nadającą dla:

1- przemysłu prasowego z wyjątkiem
koncesyi na sprzedawanie książek szkolnych, do
nabożeństwa, kalendarzy, i obrazów świętych, bo kon-
cesya, która się odnosi tylko do sprzedawania
tego rodzaju artykułów, nadawana bywa przez
władzę przemysłową pierwszej instancji, .-

2 - Dla przedsiębiorstw wypożyczalni
i czytelní.

3 - dla pośrednictwa pracy.-

4 - Dla przedsiębiorstw pogrzebowych

5 - Dla przemysłu zastawniczego /§

1. ustawy z dnia 23 marca 1855. L. 48. dz. u. p. /-

6 - Dla przemysłu budowniczego ,murarskiego kamieniarskiego i ciesielskiego /§.14. ustawy z dnia 26. grudnia 1893. dz. u. p. /.

7 - Dla tych przemysłów, które są koncesyonowane, ale nie są wymienione w ustawie przemysłowej jako takie, lecz które ministerstwo handlu w drodze administracyjnej aż do ustawowego uregulowania czyni zawisłemi od uzyskania koncesyi.-

8 - Dla tych peryodycznych przedsiębiorstw transportu osób, które się rozciągają na kilka powiatów jednego i tego samego kraju.-

9 - Dla udzielania zezwolenia na zakłady, które rozciągają się na dwa lub więcej powiatów tego samego kraju,-wreszcie

10 - dla odznaczeń, polegających na tem, że przedsiębiorstwo może używać cesarskiego orła na szyldzie i w pieczęciach .-

C--Najwyższa instancja.

Najwyższą instancją w sprawach przedsiębiorczych jest ministerstwo handlu. Zakres działania ministerstwa handlu względnie ministerstwa spraw wewnętrznych etc. przedstawiliśmy dokładnie w pierwszym zeszycie .-Patrz szczególnie w tym względzie odnośne tabele.-

Ustawa przemysłowa wyraźnie nadmienia, że do zakresu działania ministerstwa handlu należy zezwalanie na te peryodyczne przedsiębiorstwa transportowe i zezwalania na te zakłady ruchu, które rozciągają się na terytorya kilku krajów, gdy tymczasem, jakśmy to dopiero mówili udzielanie zezwolenia na takie przemysły a względnie zakłady ruchu, które się rozciągają tylko na kilka powiatów, ale jednego i tego samego kraju, należy do namiestnictwa. Zresztą tu zachodzi ta różnica, że do zakresu działania namiestnictwa należy koncesya na przedsiębior-

stwo transportu osób, o ile ono obejmuje kilka powiatów tego samego kraju. Do zakresu działania zaś ministerstwa handlu należy zezwalanie na przedsiębiorstwa wogóle transportu, bez względu czyto osób czy rzeczy, o ile ono rozciąga się na kilka krajów.-

D--Rekursy w sprawach przemysłowych.

Przeciwko orzeczeniom władz przemysłowych I. instancji można wnieść rekurs w dniach czternastu.- Przeciwko orzeczeniom II. instancji rekurs ma być wniesiony w ciągu czterech tygodni.-

Przeciwko orzeczeniu namiestnictwa którym zatwierdzono orzeczenie I. instancji odmawiając koncesyi ze względu na lokalne stosunki, niema dalszego rekursu.- Inne ograniczenia prawa wnoszenia rekursow znajdują się w ustawie przemysłowej dla spraw karnych przemysłowych.

wych. Postanowienie to opiewa:

„Przeciwko orzeczeniu karnemu, które w drugiej instancji zapadło, a potwierdziło wyrok pierwszej instancji lub też złagodziło niema dalszego rekursu..”

Patrz w tej materji jeszcze ustawę o środkach prawnych z dnia 12. maja 1896 L. 101. dz. u. p. i §§: 2, 3, 5, 6, 7, i 14 ustawy z dn. 22. października 1875 /L. 36. dz. u. p. ex. 1876/, o utworzeniu trybunału administracyjnego. Patrz wreszcie rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 31. stycznia 1860 /L. 31. dz. u. p. /którem wydano postanowienia o rekursie i o nadzwyczajnem złagodzeniu kary.-

XI. Urzędy i zakłady dla popierania rozwoju przemysłu.

Nowoczesne stosunki rozwoju przemysłu spowodowały utworzeni całego szeregu urzędów

i zakładów, które mają na celu popieranie, ułatwienie, wogóle rozwijanie przemysłu w najrozmaitszych kierunkach.- Niektóre z nich poznamy z naszego punktu widzenia t. j. z punktu widzenia prawa administracyjnego.-

1 - Urząd popierania przemysłu.

/K.K. Gewerbefoerderungsamt /

zorganizowany został rozporządzeniem ministerstwa robót publicznych z dnia 24. września 1910 roku/ L. 175. dz. u. p./ Urząd ten ma na celu służyć ministerstwu robót publicznych jako miejsce wykonawcze dla spraw ekonomicznego i technicznego popierania przemysłu, oile te sprawy należą do zakresu działania tegoż ministerstwa. Ministerstwo robót publicznych oznacza sprawy, których wykonanie przydzielone zostało urzędowi popierania przemysłu. Urząd popiera i przemysłu może w granicach tego zakresu dzia-

łania stawiać samoiste wnioski do ministerstwa robót publi znych . Ma ono siedzibę swoją we Wiedni dniu.- Podległym jest wprost ministerstwu dla robót publicznych, a kierowany jest przez dyrektora, mianowanego przez cesarza.-

Sposób urzędowania określa ministerstwo robót publicznych w drodze własnej urzędowej instrukcyi.-

Dyrektor tego urzędu otrzymuje dla przeprowadzenia zadań urzędu potrzebny personal od ministerstwarobót publicznych, o ile urzędowa instruk ya nie upoważnia go do nominacyi takiego personalu w jego własnym zakresie działania.Dyrektor, a w razie jego nieobecności jego zastępcą asygnuje w centralnej kasie państwowej wydatki urzędu do zapłaty, a dochody do pobrania.-

Wiemy, że w krajach poszczególnych powołał y ^{czynniki} autonomiczne rozmaite zakłady

mające na celu popieranie przemysłu . Otoż te zakłady powołane do życia w poszczególnych krajach przez autonomiczne czynniki nie są ograniczone w swojej działalności przez urząd popierania pracy , istniejący pod ministerstwem robót publicznych , a omawiany przez nas obecnie Stosunek między tym ^{c.-k.-}urzędem popierania przemysłu a owymi autonomicznymi zakładami krajowymi jest ten , że jeżeli te ostatnie sobie tego życzą , to urząd popierania pracy istniejący przy ministerstwie ma im udzielać porady .-

Niejednokrotnie jednak okaże się , że ze względu na rzeczowe współdziałanie tych autonomicznych zakładów z ^{c.-k.-}urzędem popierania przemysłu .- otoż współdziałanie to może być uregulowane umową , ta zaś umowa może mieć dwójakiego rodzaju zakres : albo wogóle reguluje ona współdziałanie zakładów z ^{c.-k.-}urzędem , a wówczas potrzebuje zezwolenia ministerstwa robót publicznych

albo też od wypadku do wypadku układają się zakłady z c.-k.- urzędem o sposób przeprowadzenia poszczególnych akcji , mających na celu popieranie przemysłu .-

Podobnie jak autonomiczne zakłady nie są w niczem ograniczone przez powołanie do życia omawianego przez nas obecnie c.-k.- Urzędu popierania przemysłu , tak też nie ulegają zmianie wskutek jego powołania omówione przez nas w pierwszeń zaszczytu rady przyboczne , w szczególności rada przyboczna dla popierania przemysłu rękodzielniczego .-

2.- Rada przyboczna dla spraw szkolnych szkolnictwa przemysłowego mająca statut zatwierdzony Najwyższem postanowieniem z dnia 22 grudnia 1908 roku , omówiona przez nas została w zeszycie pierwszym .-

3.- Rada przyboczna dla popierania przemysłu rękodzielniczego omówiona przez nas

w zeszycie pierwszym .- Obie te rady w dziale traktującym o zarządzie robót publicznych .-

4.- Centralny inspektor przemysłowy i inspektorowie przemysłowi .- O tej instytucji mówić będziemy w następnym rozdziale poświęconym prawu socyalnemu .-

5.- Rada przemysłowo - rolnicza .- O instytucji tej mówiliśmy w zeszycie pierwszym w dziale p.-t.- „ Zarząd handlu ” i w dziale p.-t.- „Zarząd rolnictwa.- ”

6.- Rada przyboczna Rękodzielnicza omówiona została w zeszycie pierwszym w ustępie poświęconym zarządowi handlu .-

7.- Tamże omówiliśmy komisję dla zapobiegania wypadkom .-

8.- Tamże omówiliśmy urząd statystyki pracy .-

9.- Tamże omówiliśmy dwie komisje oznaczania wartości towarów w obrocie handlowym i specjalnie w obrocie handlowym między Austyą

a Węgrami .-

10 - Tamże omówiliśmy przyboczną radę
cłową.-

11 - Izby handlowe i przemysłowe.-

Organizacya izb handlowych i przemysłowych us-
kuteczniona została ustawami z dnia 29. czerwca
1868 / 1.85.dz.u. p. /i z dnia 30. czerwca 1901
/ L. 103.dz. u. p. / -Ordynacya wyborcza zaś tej
izby / mamy na myślitylko izby handlowe w na -
szym kraju /ustalona została reskryptami ministers
stwa handlu, wydanymi na podstawie ustawy
Państwowej z roku 1901 , a ogłoszonymi w dzien-
niku ustaw krajowych pod L. 17 z roku 1902 i L.
135 z roku 1905 dla Lwowa , L. 1_ z roku 1902
dla krakowa i L. 20 z roku 1903 tudzież L. 64
z roku 1903 dla Brodów .

Ustawą z roku 1868powołane zostały
do życia dla zastępstwa zastępstwa interesów
i przemysłu wraz z górnictwem osobne korporacje

t.zw. izby handlowe i przemysłowe .- Utworzono ich w Przedlitawi 29 - z tego w Galicyi 3 , a mianowicie we Lwowie , Krakowie i Brodach . W Czechach jest ich najwięcej , bo 5 , a mianowicie w Pradze , Libercu , Chebie , Pilźnie i Budziejowicach .- W Dalmacyi jest ich 3 : W zadarze , Spalecie i Raguzie .- W Styryi jest ich 2 : W Gracu, i Leoben .- Podobnie w Morawii : 2 w Bernie i w Ołomuńcu .- Dla Tyrolu ustanowiono 3 : W Insbruku , Bozen i w Roveredo .- Zresztą po jednej w każdym kraju .-

Izby handlowe i przemysłowe są korporacyami doradczemi , w pewnym zaś zakresie wykonawczemi .- Jako korporacje doradcze mają wogóle za zadanie :

- a.- obradować nad życzeniami i wnioskami w sprawach handlowych i przemysłowych ,
- b.- tak na wezwanie ministerstwa albo władz krajowych jakoteż z własnej inicjatywy

podawać do wiadomości władz swoje spostrzeżenia i wnioski o potrzebach handlu i przemysłu tudzież o stanie środków komunikacyjnych .-

c.- objawiać opinie o projektach do ustaw mających styczność z interesami handlowymi i przemysłowymi , nim rząd je przedłoży ustawodawczym ciałom reprezentacyjnym do konstytucyjnego traktowania

d.- Objawiać opinię przy sposobności zakładania publicznych zakładów , mających na celu popieranie handlu i przemysłu , jakoteż z powodu istotnych zmian w ich organizacyi .

e.- przystąpić do wspólnych obrad z jedną lub kilku ~~przedstawicielkami~~ na wezwanie rządu i o przedmiotach przez rząd wyznaczonych.-

jako organy wykonawcze mają one następujące obowiązki i uprawnienia :

a.- Prowadzą rejestr wszystkich osób, którym służy prawo do izby handlowej i prze-

mysłowej , rejestrują marki i wzory produktów
industrii i prowadzą przepisane archiwa
marek i wzorów , prowadzą bieżące wykazy protoko-
łowanych firm , wszystkich innych przedsiębiorstw
przemysłowych , handlowych i komunikacyjnych , in-
stytucyi pieniężnych i kredytowych swojego o-
kręgu , dat potrzebnych dla statystyki handlowej
i przemysłowej .-

b.- Wywierają unormowany osobnymi usta-
wami i przepisami wpływ na egzaminowanie i
mianowanie pośredników towarowych i wekslowych
/ senzalów / , na mianowanie radców giełdowych
i asesorów sądów handlowych .-

c.- Wydają poświadczenia o istnieniu
zwyczajów handlowych , o protokolowaniu marek ,
przedłożeniu wzorów towarowych , następnie o zdol-
ności dotrzymania umów przez oferentów na do-
stawy i są do tego zobowiązane na wezwanie urzę-
dowe .-

d.- Rozstrzygają jako sądy polubowne wskutek umowy zawartej przez interesowanych a przestrzeganiem istniejących w tej mierze specjalnych przepisów spory w sprawach handlowych i przemysłowych .-

e.- Przedkładają ministrowi handlu co roku , najdalej do końca kwietnia sumaryczne sprawozdania , przedstawiające spostrzeżenia o stosunkach handlowych wogóle , o stanie przemysłu handlu i komunikacyi w ich okręgu w ubiegłym roku .- Do tego sprawozdania dołączyć ~~XXXXXXXX~~ także można wnioski i życzenia .- Przedkładać także mają ministrowi handlu co pięć lat systematyczne sprawozdanie o wszystkich stosunkach ekonomicznych - gospodarskich w ich okręgu .-

Tzby handlowe i przemysłowe podlegają bezpośrednio ministrowi handlu i wykonywują jego polecenia w sprawach , należących do ich

zakresu działania .- One udzielają także na wezwanie innych ministerstw władz w ich okręgu żądanych wyjaśnień w granicach ich zakresu działania .-

Ordynacya wyborcza do izb została przeprowadzona z mocy ustawy państwowej z roku 1901 przez reskrypta ministerstwa handlu, których znamiona podaliśmy wyżej .- Dla orientacyi podamy tutaj ordynacyę wyborczą tylko dla jednej izby a mianowicie krakowskiej , nbe wdrażając się już w przeprowadzenie różnic między tą ordynacyą a ordynacyami dwóch innych izb w naszym kraju .- Otóż ordynacya wyborcza dla izby krakowskiej, handlowej i przemysłowej w Krakowie zatwierdzona została reskryptem ministerstwa handlu z dnia 6 grudnia 1901 , a ogłoszona w dz. u. kr. pod L. 18 z roku 1902 .-

Wedle tej ordynacyi izba handlowa i przemysłowa w Krakowie składa się z 38 rzeczy-

wistych członków , którzy dzielą się w równej części na dwie sekcye , a mianowicie na sekcye handlową i na sekcye przemysłową .- Do tej ostatniej należą także sprawy górnicze .- W Krakowie albo w okręgu 20 kilometrów od Krakowa ma stałe mieszkanie ze sekcji handlowej 12 - stu , rzeczywistych członków , ze sekcji przemysłowej także 12-stu rzeczywistych członków .- Tak przeto poza okręgiem powyższym może mieszkać tylko siedmiu z jednej i siedmiu z drugiej sekcji .-

Sekcja handlowa obejmuje cały handel z wyjątkiem handlu domokrajnego i sprzedaży tytoniu , cygar , stempli , marek pocztowych i prochu .- Oprócz tego obejmuje sekcja handlowa przemysły pomocnicze handlu , jakoto interes komisyjny i spedycyjny .- / agenci , pośrednicy handlowi , domy składowe , zakłady miar i wag / , przedsiębiorstwa pieniężne kredytowe i asekuracyjne / wraz z kasami oszczędności / tudzież prze-

mysły komunikacyjne / wraz z kolejami państwowymi .- /

Sekcja przemysłowa obejmuje przemysły produkcyjne , gospodnie i szynkarskie oraz wszystkie inne przemysły nie objęte sekcją handlową dalej apteki i przedsiębiorstwa gornicze .-

Wyżej powiedzieliśmy , co obejmuje sekcja handlowa .- Obecnie zaznaczamy , że nie wszyscy należący do wymienionych tam rodzajów zatrudnień mają prawo wybierania , ale tylko niektórzy , a mianowicie wybory w tych sekcjach odbywają się w trzech ciałach wyborczych .-

a .- Pierwsze stanowią trudniący się handlem , którzy mają opłacać od swojego handlowego przedsiębiorstwa podatek zarobkowy rocznie co najmniej 200 koron i ci wybierają 10 - ciu członków rzeczywistych .-

b.- Drugie ciało stanowią trudniący się handlem , którzy opłacają od swojego handlo-

wego przedsiębiorstwa podatek zarobkowy roczny co najmniej 50 koron , jednak mniej niż 200 koron .- Ci wybierają 5-ciu członków .-

c.- Trzecie ciało stanowią trudniący się handlem , którzy opłacać mają od swego handlowego przedsiębiorstwa podatek zarobkowy roczny co najmniej 10 koron i ci wybierają 4 - rech członków .- W każdym razie do uzyskania prawa wyborczego w kategorii wyberczej c - wystarcza , jeżeli wyborca tytułem rocznego podatku zarobkowego opłacać ma w swojej gminie od swojego handlu taką kwotę , która się równa najniższemu opodatkowaniu , uprawniającemu do wyboru posła na sejm krajowy .-

Wymienialiśmy te zatrudnienia , które należą do sekcji przemysłowej . - Sekcja ta wybiera w trzech ciałach wyberczych , a mianowicie .- :

a.- Przemysłowcy , którzy opłacają od swojego przemysłu podatek zarobkowy roczny co-

najmniej 200 koron , wybierają 10 - ciu członków .-

b - Przemysłowcy , którzy opłacają od swojego przemysłu podatek zarobkowy roczny conajmniej 50 koron , ale mniej niż 200 koron wybierają 5 - ciu członków .-

c.- Przemysłowcy , którzy opłacać mają od swojego przemysłu podatek zarobkowy roczny conajmniej 10 koron , wybierają 4 - rech członków .-

Co do tej kategorii pod c - mamy to- samo rozszerzenie , jakie zaznaczyłem wyżej przy sekcji handlowej .-

Prawo czynnego wyboru mają ci człon- kowie stanu/kupieckiego i handlowego i przemysłowe- go , którzy używają w pełni praw obywatelskich i kt- którzy w obrębie izby zajmują się handl^{em} , przemy^sł^{em} lub górnictwem samodzielnie lub jako jawni wspólnicy spółek komandytowych .- Prawo czynnego wyboru mają dalej te osoby , które jako naczeln-

cy lub dyrektorzy kierują handlowemi lub przemysłowemi przedsiębiorstwami akcyjnymi , jeżeli te przedsiębiorstwa mają opłacać podatek zarobkowy w kwocie wyżej określonej .-

Prawo biernego wyboru posiadają ci członkowie stanu handlowego i przemysłowego , którzy są obywatelami państwa austriackiego , skończyli lat 30 życia , przynajmniej od trzech lat posiadają warunki czynnego wyboru i którzy swoją stałą siedzibę mają w okręgu izby .-

Wybór ważnym jest na sześć lat .- po upływie trzech lat połowa członków ustępuje podług starszeństwa .- Głosowanie odbywa się ustnie lub przez osobiste oddanie wypełnionych kartek głosowania lub wreszcie przez nadesłanie do komisji wyborczej karty wyborczej , podpisanej przez wyborcę , . Przesłanie to może się odbyć w drodze pocztowej lub przez osobnych posłańców .-

Każda izby hanldowa i przemysłowa u-
kłada corocznie preliminarz wydatków potrzebnych
i przedkłada go za pośrednictwem namiestnictwa
ministrowi handlu do zatwierdzenia .- W ra-
zie braku własnych dostatecznych docodów^h
izby handlowej rozkłada się niepokrytą kwotę przy-
zwolonego preliminarza na wszystkich uprawnionych
do wyboru w okręgu izby wedle bezpośrednich
podatków opłacanych od górnictwa , przem ysłu i
handlu .- Dodatki te są razem ściągane z podatka-
mi i wypłacane izbie .-

Izby ahndlowe mogą być rozwiązyane za-
rządzeniem ministra handlu , muszą być jednak za-
raz nowe wybory najdalej w trzech miesiącach .-

Obecna organizacya izb handlowych i
przemysłowych spotyka się ze zarzutem , że utru-
dnia należytą reprezentacyę w nich małego handlu
i rękodziela .- Wskutek tego też w sesyi roku 1909
pojawił się w parlamencie wniosek poselski , do

magający się reformy ordynacyi wyborczej do izb handlowych w następujących trzech kierunkach :

- 1.- Jak wiemy ustawa z roku 1901 upo-
handlu
ważnia ministra do oznaczenia ilości
członków
cehunków poszczególnych izb i wysokości
censuzu .- Oznaczenie to następuje w porozumieniu
z odnośną izbą ,. W praktyce rozumiano to w ten spo-
sób , że minister nigdy nie występował przeciwko
wnioskowi izby , która mając większość złożoną
z reprezentantów wielkiego przemysłu nie była przy-
chylną roszczeniu wpływu rękodziela i dro-
bnego handlu .- Reforma domaga się przeto , aby mini-
ster wydawał swoje zarządzenia nie w poro-zumie-
niu . ale tylko po wysłuchaniu izby handlowej .-
- 2.- Wnioskodawcy domagają się dalej ,
aby bierne prawo wyborcze przywiązane było do
czynnego prawa wyborczego w odnośnem ciełe wy-
borczem .-
- 3.- Wreszcie reforma domaga się zapro-

wadzenia tajnego i bezpośredniego prawa głosowania , dotychczasowy bowiem system przysyłania głosów pocztą przerodził się w system rażącej korupcji .-

Dotychczas wnioski powyższe nie stały się przedmiotem uchwały Rady Państwa .-

12.- Instruktorowie stowarzyszeń przemysłowych .-

Instrukcja ta powołana została do życia przez nowelę przemysłową z roku 1907 , którą w §-ie 127 . a. postanowiła :

Minister handlu jest upoważniony w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych ustanowić potrzebną liczbę instruktorów stowarzyszeń i to dla popierania stowarzyszeń .- Ci instruktorowie mają za zadanie udzielać rad stowarzyszeniom i ich związkom dla osiągnięcia przez nie ich ustawowych celów .- Mają oni za zadanie wspomagać te stowarzyszenia i mają za zadanie

wpływać na odpowiadające celowi organizowanie stowarzyszeń , ich urządzeń i zakładów .- Stowarzyszenia i związki stowarzyszeń zobowiązane są instruktorom udzielać żądanych wiadomości , informacji i zezwalać im na wgląd do prowadzonych przez ~~nie~~ a podlegających nadzorowi władzy przemysłowej spisów , ksiąg i t.-p.-

Instruktorowie stowarzyszeń mają być przy wszystkich ważnych , szczególnie organizatorskich sprawach pomocnymi władzom przemysłowym jako fachowe opiniujące organy .-

Instruktorowie stowarzyszeń"podlegają ministrowi handlu , od którego otrzymują swoje instrukcje służbowe . Bliższe uregulowanie ich zakresu działania i ich działalności urzędowej tak wobec stowarzyszeń , jak w stosunku do władz przemysłowych zostało wydane przez ministra handlu w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych rozporządzeniem z dnia 26 lipca 1907 roku

/ L. 192. dz.-u.-p-/

13.- Austriackie muzeum dla sztuk
i przemysłu .- / K.- K.- Oe-
sterreichisches Museum fuer Kunst und
Industrie .- / .-

Założone w roku 1863 .- Statut i kurato-
ryum ustanowiono na podstawie Najwyższego posta-
nowienia z dnia 28 listopada 1898 roku / L. 70
dziennika rozporządzeń ministerstwa oświaty .- /

.Wspomniemy jeszcze o c.-k.- muzeum han-
dlowym / K.- K.- oesterriech.- Handelsmuseum / .-
założonem w roku 1874 i rozszerzonem w roku 1886.-
Wydaje ono : „ Oesterreichische Monatschrift fuer
den Orient.- ” od roku 1875 , a „ Jahresbericht der
Konsularamter ” od roku 1900.-

O akademii eksportowej jużśmy mówili
w zeszycie III.-

†stnieje dalej Gewerbehygienisches

--157--

Museum i . Technisches Museum fuer industrie und
Gewerbe : " i t.-d.-

R o z d z i a ł X I I . -

P R A W O S O C Y A L N E

Przez prawo socyalne rozumiemy ogół tych przepisów prawnych , które mają na celu ochronę robotnika .- Problematy , które się tutaj nasuwają ustawodawstwu są następujące :

Ochrona zdrowia robotnika , długość i przerwy w dziennej pracy , w ykrztałcenie robтника , kwestye łączące się ze zapłatą robotnika , rozwiązanie kontraktu służbowego i złączona z tym kwestya wypowiedzenia , osobne przepisy dla robotników młodocianych , dla kobiet , dla robotników fabrycznych , wreszcie unormowanie sprawy uczniów .-

Prawo socyalne jest w ciągłym rozwoju .- Do ostatnich tygodni słyszeliśmy i słyszymy o nowych projektach rządowych , jak rewnież słyszamy o corazto nowych żądaniach reprezentantów robotniczych w parlamencie .- Rozdział VI, ustawy przemysłowej składa się też z całego szeregu ustaw , a prawo socyalne nie jest w nim zamknięte

dalekiem jest nawet od wyczerpania .-

Rząd stoi na stanowisku częściowej reformy , toteż sprawy , które tutaj należą , znajdują się w stadium ciągłych narad i zajmują bezustannie legislaturę .- Ustawa przemysłowa zajmuje zasadnicze stanowisko liberalne .- Mówi bowiem , że kreślenie stosunków między samodzielnymi przemysłowcami a ich pomocnikami / Hilfsarbeiter / jest przedmiotem wolnej umowy w granicach ustawy.- Idzie właśnie jednak o to , w jakich rozmiarach ta ustawa pozostawia owej swobodnej umowie pole do urzeczywistnienia się .-

Ustawa przemysłowa mówi , że w pierwszym^z rzędzie granicę stanowią odnośnie specjalne przepisy , a w drugim rzędzie powszechny kodeks cywilny , w szczególności §.- 246.- §§ 1151 - 1162.- Do tych specjalnych przepisów zaliczyć należy ustawę przemysłową , składającą się , jak już wiemy z całego szeregu ciągle uzupełnianych i zmienia-

nych przepisów , dalej kodeks handlowy , w szczególności art. 57-65., ustawy o zaprowadzeniu kodeksu handlowego , w szczególności § 25.- i 39 ust.

2.- ,pa nstwowa ustawa wodna z dnia 11 czerwca 1910 / L. 66 dz.u.p. / w szczególności § 5 i ust. o pomocnikach handlowych z dnia 16 stycznia 1910 roku / L. 20 dz.-u.-p.- 7 w szczególności § 42.

Wejrzenie w te wszystkie ustawy przekonują nas , że granice , w których się obraca owa walna umowa , są coraz bardziej ścieśnione .- przyjmując też/^{misimy} należy / jako tendencję nowożytnego świata ustawodawczego , zmniejszenie się owej swobody kontraktowania .- Ustawodawstwo corazto bardziej schodzi ze stanowiska liberalnego , a dowody na to znajdziemy nie tylko w całej tej materii prawnej , którą obecnie mamy zamiar przedstawić , pod nazwą prawa socjalnego , a le i w całej tej wielkiej również coraz więcej rozwijającej się dziedzinie , która obejmuje różnego rodzaju ubezpie-

nia robotnicze .- Niema też działu w całym ustawodawstwie , któryby nosił na sobie bardziej wybitne piętno nowożytnych stosunków , jak właśnie ten dział , który nazywamy tutaj prawem socyalnem .-

Ustawa przez robotników / Hilfsarbeiter / rozumie wszystkich tych robotników , którzy rzy znajdują się w przedsiębiorstwach przemysłowych w regularnem zajęciu bez względu na ich wiek i płeć , w szczególności przez robotników rozumie :

a.- Pomocników / Gehilfen / , do których zalicza pomocników handlowych , czeladników , kel-
serów , woźniców i t.-d.-

b.- Robotników fabrycznych ,

c.- Uczniów .

d.- Tych robotników , którzy używani są w przemyśle do podrzędnych robót pomocniczych a nie są robotnikami dziennymi .- Natomiast nie

rozumie ustawa przemysłowa robotników / Hilfs -
 arbeiter / , tych robotników , którzy świadczą
 wyższe usługi i mają roczną lub miesięczną pła-
 cę , jakoto nie obejmuje tą nazwą ustawa prze-
 mysłowa : wernistrzów . mechaników , buchalterów
 kasyerów , ekspedyentów , rysowników . chemików i t.
 p.-

Materię , która wypełnia prawo socyalne ,
 przedstawimy w następujących punktach :

I.- Ochrona zdrowia robotników .-

Ustawa przemysłowa zawiera w §-ie 74
 następujące przepisy :

Każdy przemysłowiec jest obowiązany
 na swój koszt zaprowadzić takie urządzenia w
 lokalach przeznaczonych do pracy w myszynach
 w przyrządach i takie urządzenia utrzymywać
 które konieczne są ze względu na rodzaj pracy
 przemysłowej i na miejsce tej pracy do ochrony

życia i zdrowia robotników .- W szczególności właściciel przedsiębiorstwa powinien się starać aby maszyny i ich części jakoteż koła rozprawowe transmyce i t.-p.- były tak ogrodzone i takimi urządzeniami ochronnymi zaopatrzone , ażeby niełatwem było uszkodzenie robotników przy ostrożnem ich postępowaniu .- Należy także do obowiązków właścicieli przemysłu staranie się , aby lokale ^zprzeznaczone dla pracy podczas całej pracy stosownie do rodzaju przemysłu były utrzymywane możliwie czysto i w stanie wolnym od pyłu , tudzież , by miały dostateczne światło .- Mają się dalej starać , ażeby odświeżanie powietrza było odpowiednie do ilości robotników , mają dalej zapobiegać szkodliwym wyziewom , wreszcie szczególnie w przemysłach chemicznych starać się o takie urządzenia , któreby zapobiegały chorobom robotników .-

Jeżeli właściciele przemysłu dają ro-

botnikom mieszkania , to powinni im dawać lokale nieszkodliwe dla zdrowia .-

Wreszcie są zobowiązani właściciele przemysłu przestrzegać , ażeby w razie zatrucia nie miało robotników młodocianych i kobiet nie była na szwank narażoną ich obyczajność ..

W tych ogólnych ramach wyszedł cały szereg przepisów , zawierających szczegółowe postanowienia dla poszczególnych przypadków i tak :

Rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych i handlu z dnia 17 stycznia 1885 roku / L.- 8.- dz.-u.-p.-/ wydaje zarządzenia dla ochrony przy produkowaniu fabrykatów fosforowych / Phosphorwaaren / , rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 28 grudnia 1896 roku / L. 4 dz.u.p.ex 1897 / zakazuje takich zarządzeń opałowych / Heizvorrichtungen / , które wydają szkodliwe gazy / Irrespirable Gase / , chyba , że zaprowadzono odpowiednie środki ochronne ,

ustawa z dnia 8 lipca 1902 roku / r. 144 dz.u.p. /
i rozporządzenie ministerstwa z dnia 7 stycznia
1903 roku / L. 6 dz.u.p. / zawiera postanowienia
o ulgach dla budynków ze zdrojemi i taniemi mie-
szkaniami robotniczymi , rozporządzenie minister-
stwa spraw wewnętrznych i handlu z dnia 17
lutego 1905 roku / L. 24 dz-u-p- / mówi o wytwarzaniu
i używaniu acetylenu także o obrotach calcium
carbit, rozporządzenie ministerstwa handlu z
dnia 23 listopada 1905 roku / r. 176 dz.u.p. / wydaj-
je ogólne przepisy dla ochrony życia i zdrowia
robotników , rozporządzenie ministerstwa handlu
z dnia 18 lipca 1906 roku / L. 176 dz.u.p. / zawiera
t.-z.w- regulatyw gazowy t.-j.- przepisy o wytwarzaniu
i używaniu i t.-g- gazów palnych , rozporządze-
nie ministerstwa handlu z dnia 7 lutego 1907 roku
I/ L. 24 dz-u-p- / zawiera przepisy dla uniknięcia
wypadków i dla ochrony zdrowia robotników przy
przemysłowem wykonywaniu budowli , rozporządzenie

nie ministerstwa handlu z dnia 15 kwietnia 1908 / L. 81 dz.-u.-p.- / zawiera przepisy dla ochrony życia i zdrowia osob , zajmujących się prze myśłowemi pracami lakierskimi , malarskimi i t.-p.- .rozporządzenie ministerstwa handlu udnia 29 .- maja 1908 roku / L. 116 dz.-u.-p.-/ zawiera przepisy o przemysłowem prowadzeniu kamieniołomow , o wydobywaniu glin y , piasku i szutru ,rozporządzenie ministerstwa z dnia 15 lipca 1908 roku / L. 163 dz.-u.-p.-/ o obrocie celuloidm , ustaw z dnia 13 .- lipca 1909 roku / L. 119 dz.-u.-p.-/ o wytwarzaniu zapalek .-

Jednem z najważniejszych zadań inspektorów przemysłowych , o których będziemy mowić na samym końcu niniejszego rozdziału , jest właśnie dozór nad przeprowadzeniem wszystkich powyższ ych przepisow , dążących do ochrony zdrowia i życia robotników .- Na razie nadmieniamy , że instytucya inspektorów przemysłowych zaprowadzoną została

czerwca

ustawą z dnia 17. ~~625x44~~ 1883 roku / L. 117
dz.-u.-p.-/ , rozporządzenie zaś ministerstwa han-
dlu w porozumieniu z ministerstwem spraw wewnę-
trznych z dnia 6 kwietnia 1909 roku / L. 66 dz.-
u.-p.-/ podzieliło całą przedlitawę na 38 -iu in-
spektorów t.-zw.- Aufsichtsbezirke .-

§.- 74 jest podstawą technicznej ochro-
ny robotnika .- Chroni on robotnika w podwojnym
kierunku : stara się zmniejszyć niebezpie-
czeństwo wypadków , z drugiej zaś strony dąży do zre-
dukowania higienicznych szkód , które są związane
z odnośnem zajęciem przemysłem .- Doniosłość
tego postanowienia jest znaczną , jednakowoż para-
graf ten pozostawia wątpliwości , czy pracodawca
zobowiązany jest do takich rzeczy , jak n.-p.-
dostarczanie dobrej wody do picia , urządzenie umywa-
lni , dostarczanie okularów ochronnych i t.-p.-
W innych państwach sprawa ta uregulowana jest w poso-
bów jaśniejszy . Za wzorem tych innych państw

poszedł i rząd austriacki i w sesji z roku 1911
wniósł w parlamencie nowelę , która ma usunąć
powyższe wątpliwości .-

Tasama nowela zawiera jednak jeszcze
inny bardzo ważny projekt , mający na celu
również ochronę zdrowia i życia robotnika , za-
wiera bowiem zasadę t.-zw.-sanitarnego , maksymal-
nego dnia pracy .- Rząd proponował postanowienie ,
aby ustawa upoważniła cały gabinet do wydania
w drodze rozporządzenia dla poszczególnych
przemysłowych urządzeń , przy których przez nadmiernie
trwanie pracy zdrowie robotników jest
narażone ~~przez~~ widocznie w znacznej mierze
na niebezpieczeństwo, przepisów określających trwanie
nie dziennej pracy i przerw w pracy .- przy takiej
n.-p.- pracy jak przebijanie długich tunelów , przy
pracach , przy których ^wpostają szkodliwe gazy i t.-
p.- dłuższa praca wpływa wybitnie szkodliwie na
zdrowie .- Przy takich pracach przeto winien rząd

nieć możność skrócenia dnia pracy .- Postanowienie takie istnieje już także w zagranicznym ustawodawstwie .-

Wreszcie nakłada projekt noweli na robotników obowiązek stosowania się do przepisów , mających na celu ochronę ich zdrowia pod karą grzywną względnie aresztu .-

.Projekt - ten dotychczas nie był przedmiotem uchwały Rady Państwa .-

II.- Długość czasu dziennej pracy .-

W kwestyi tej zawiera obecnie obowiązująca ustawa przemysłowa przepis zawarty w §-ie 74 . a. - , a zatytułowany : " Przerwy pracy " - / Arbetspausen / .- Przepis ten opiewa :

" Robotnikom należy między godzinami pracy dać odpowiednie przerwy dla wypoczynku " .- Nie mogą one wynosić mniej niż półtorej godziny , z czego , stosownie do rodzaju przemys-

tu , ma o ile możności wypadać godzina na obiad.-
Jeżeli czas pracy przedpołudniem lub czas pracy
popołudniu wynosi pięć godzin lub mniej , to
przerwa dla wypoczynku może odpaść , z wyjątkiem
godziny przeznaczonej na obiad .- W czasie pra-
cy nocnej mają te przepisy mieć odpowiednie
zastosowanie .-

Minister handlu ma prawo w porozumie-
niu z ministrem spraw wewnętrznych po wysłucha-
niu izb handlowych zezwolić w miarę potrzeby
rzeczywistej pewnym kategoriom przemysłów , a
mianowicie tym , w których przerwa ruchu jest
niemożliwą , na odpowiednie skrócenie przerw pracy
.- Rozporządzenia takie wyszły i to pierwsze
z nich z datą 27 maja 1885 roku , a ostatnie
z datą 21 lutego 1908 roku / L. 48 dz.-u.-p.-/

Ustawa przemysłowa nie zawiera ogólnego
przepisy o długości czasu dziennej pracy .
Postanowienia o długości czasu dziennej pracy

znajdujemy tylko dla poszczególnych kategorii robotników , które zestawiamy w załączonej tablicy .-

Po stronie 172 należy wkleić tablicę .-

DŁUGOŚĆ DNIA PRACY.

Ogólna zasada.

Ogólnego postanowienia nie zawiera obowiązujące ustawodawstwo. Normy istnieją tylko dla poszczególnych kategorii, które wymienione są w następnych rubrykach.

Projekty reformy.

Zajmując zasadniczo stanowisko 8-godzinnego dnia pracy, wniosła partya socjalistyczna w ostatniej sesji projekt ustawy o 10-godzinnym dniu pracy dla wszystkich przemysłów, jako dającym się jej zdaniem już obecnie przeprowadzić.

Robotnicy młodociani.

Od 12—14 roku życia nie jest dozwoloną praca w przemysłach fabrycznych, w innych zaś jest dozwoloną, ale nie może przekraczać 8 godzin.

Od 14—16 roku życia dozwoloną jest praca fabryczna, ale lżejsza, zdrowiu nie szkodząca, rozwoju fizycznego nie tamująca i nie nocna. Wyjątki wymienione są w rozporząd. m. h. z 27-go maja r. 1885 l. 86 dz. u. p. i z 12-go lutego r. 1906 l. 33 d. u. p.

W górnictwie również nie jest dozwoloną praca poniżej 14 lat.

Wyjatek zachodzi za zezwoleniem władzy górniczej na prośbę rodziców lub opiekunów, jednakowoż z 3-ma ograniczeniami:

- a) praca musi być lekka,
- b) tylko na dniu (nie pod ziemią),
- c) nie może naruszać obowiązku szkolnego.

Chłopcy do 16 roku, a dziewczęta do 18 mogą w górnictwie tylko w ten sposób pracować, aby praca nie tamowała rozwoju fizycznego.

Projekt reformy

patrz w tekście.

Robotnicy fabryczni i budowlani.

Praca dzienna nie może przekraczać 11 godzin na dobę bez wliczenia pauz. Wyjątki:

- a) Rozporząd. m. h. z d. 27-go maja r. 1885 l. 85 d. u. p. oznacza te kategorie przemysłów, w których dozwolonem zostało przedłużenie dziennej pracy o 1 godzinę ze względu na udowodnione szczególne potrzeby.
- b) To samo rozporządzenie reguluje pracę w przedsiębiorstwach o ciągłym ruchu.
- c) Władza przemysłowa pierwszej instancji na 3 tygodnie, a namiestnictwo na dłużej, może przedłużyć pracę dzienną w razie klęsk elementarnych lub nieszczęśliwych wypadków.
- d) Władza przemysłowa pierwszej instancji może w razie koniecznej potrzeby przedłużyć dzień pracy na 3 dni w miesiącu.
- e) Przepis o jedenasto-godzinnnej pracy nie stosuje się do robót poprzedzających właściwą fabrykację lub następujących po niej (opalenie kotłów, oświetlanie, czyszczenie), chyba, że roboty te wykonywają młociani robotnicy.

Robotnicy w przemysłach handlowych, spedycyjnych i w sprzedaży towarów przemysłów produkcyjnych.

Wszyscy robotnicy w tych przemysłach z wyjątkiem woźniców w przemyśle spedycyjnym mają otrzymywać 11-godzinny nieprzerwany spoczynek i 1 względnie 1½ godzinną przerwę na obiad. Woźnice mają otrzymać najmniej 10-godzinny nieprzerwany spoczynek.

Wyjątki:

Powyższy przepis nie ma zastosowania:

- a) Do prac przy spisywaniu inwentarza.
- b) Do prac przy przenoszeniu lub zakładaniu przedsiębiorstw.
- c) Do uczęszczania na targi.
- d) Do prac, które muszą być bezwzględnie dokonane dla zapobieżenia zepsuciu towarów i w innych nagłych wypadkach.
- e) W najwyżej 30 dniach w roku.
- f) W miejscach kuracyjnych oznaczonych r. m. h. z dnia 28-go kwietnia 1910 r. l. 90 d. u. p. i 1-go lipca 1910 r. l. 129 dz. u. p.

Górnictwo.

Szychta nie może przekraczać 12 godzin, a dzienna rzeczywista praca w ciągu tej szychty nie może przekraczać 10 godzin. Początek szychty oblicza się wedle czasu zjazdu, a koniec wedle skończonego wyjazdu.

Wyjątki:

- a) Minister może zezwolić na wyjątki dla wysoko położonych kopalni w krajach alpejskich, jednakowoż z tem ograniczeniem, że liczba 60 rzeczywistych godzin pracy w tygodniu nie może być przekroczoną.
- b) Starostwo górnicze jest upoważnionem w razie nadzwyczajnych wypadków zezwolić na nadliczbowe szychty (Ueberschichten) ograniczone wedle liczby i trwania.
- c) W przypadkach nagłego niebezpieczeństwa grożącego życiu, zdrowiu i własności powyższa zasada nie ma zastosowania.
- d) Ust. z dnia 27-go czerwca 1901 r. l. 81 d. u. p. wprowadziła dla robotników kopalni węgla, pracujących pod ziemią, 9-godzinnny dzień pracy. Wyjątki może zaprowadzić starostwo górnicze w porozumieniu z namiestnictwem zresztą znane i tutaj są wyjątki pod a. i b.

Projekt reformy.

Wniosek partyi robotniczej domaga się skrócenia szychty na 8 g. i wprowadza jeszcze dalsze ograniczenia.

Jak wiadomo , jednym z żądań partji socjalistycznej jest ośmio - godzinny dzień pracy we wszystkich przemysłach . - Taki też wniosek postawiony został przez nią dnia 22-go października 1909 roku . - Komicya socyalno polityczna austryackiej Izby posłów , której ten wniosek przedzielono , uchwaliła zasięgnąć rady fachowych kół w tej sprawie . - Przeprowadzona w ten sposób ankieta wykazała , że wszyscy przedsiębiorcy i wszystkie stronnictwa , nie mające programu socyalistycznego są przeciwne ośmio - godzinnej pracy dziennej . - Socyalistyczne partja pracy przekonała się z tego , że obecnie nie jest w stanie przeprowadzić tego wniosku / postulatu / - Gdy jednak przekonała się zarazem , że możliwem jest przeprowadzenie dziesięcio - godzinnego dnia roboczego , postawiła dnia 8 marca 1911 roku odnośny wniosek w Izbie posłów . - Na poparcie wniosku tego przytacza , że wiele przemysłów , jakkolwiek niema jeszcze

odpowiedniej ustawy , zaprowadziło u siebie 10 -
9 , a nawet 8 godzinny czas pracy .-

Utrzymując postulat ośmiu godzin , li-
czyła się jednak partya socjalistyczna ze sta-
nem faktycznym i we wniosku ^{wniosku} żądała , ażeby
trwanie pracy nie mogło na dobę wynosić więcej
niż dziesięć godzin , nie wliczając w to przerw
pracy , w soboty nie więcej nad ośm godzin pracy .-
Oprócz tego domaga się ten wniosek następujących
postanowienien :

Jeżeli zjawiska przyrodnicze lub wy-
padki nieszczęśliwe zakłocą prawidłowy bieg
przedsiębiorstwa , może władza przemysłowa pierwszej
instancyi poszczególnym przedsiębiorstwom
przyzwolić machwilowe przedłużenie czasu pracy
jednak najdalej na czas dwóch tygodni .- Poza
ten etrmin udziela pozwolenia władza krajowa .-
„Przezczas ” / Ueberstunden / wynagradza się oso-
bno .-

Postanowienia te jednak mają się odnosić do prac , będących pomocniczymi robotami , przy właściwej fabrykacyi / jak opalanie kotłów , oświetlenie , czyszczenie / o ile nie są wykonywane przez robotników w młodocianych .- Rozumie się , że w tych przedsiębiorstwach , w których w ostatnim czasie przed wejściem w życie ustawy projektowanej prawidłowy , codzienny czas pracy był przeciętnie krótszy , niż to przepisuje ustawa , że czas ten nie ma być przedłużony .-

W związku z tem domagają się socjaliści , ażeby § 96 a. ustawy przemysłowej , którego treść później poznamy , był zniesiony .-

III.- Spoczynek niedzielny i świąteczny .-

Kwestya ta była unormowana pierwotnie §-em 75 ustawy przemysłowej .- Później jednak ten paragraf został ustawą z dnia 16 stycznia

1895 / L. 21. dz. -u.-p.- / zniesiony .- Ale i ta usta-
wa obecnie nie obowi.azuje w całości, w miejsce
bowiem niektórych postanowień weszła ustawa z dnia
18 lipca 1905 roku / L. 125 dz. u. p. / .- W kwe-
styj tej patrz nadto ustawę z dnia 28 kwietnia 1895
roku / L. 60 dz. u. p. / o spoczynku niedzielnym
w handlu domokrażnym , rozporządzenie minister-
stwa z dnia 18 stycznia 1897 roku / L. 26 dz. u. p. - /
o spoczynku niedzielnym w handlach prochem , rozporząd-
zenie ministerstwa finansow z dnia 22 maja
1906 roku / L. 116 dziennika rozporządzeń minister-
stwa skarbu .- / o ograniczeniu pracy niedzielnej
w kollekturach , rozporządzenie ministerstwa
skarbu z dnia 23 maja 1906 roku / L. 115 dziennika
rozporządzeń ministerstwa skarbu / o ograniczeniu
pracy niedzielnej w trafikach , wreszcie usta-
wa aptekarska z dnia 18 grudnia 1906 roku // L. 5
dz. -u.-p.- / ex 1907 roku / 7 w szczególności § . 8
tejże ustawy .-

Dalej podamy ogólne przepisy o spoczynku niedzielnym i świątecznym , jak one się przedstawiają wedle ustawy z roku 1895 i 1905 .-

Zasadą jest , że w niedzielę spoczywać ma każda praca przemysłowa .- Spoczynek ten zaczyna się najpóźniej o godzinie 6 - stej rano w niedzielę i to równocześnie dla wszystkich robotników danego przedsiębiorstwa i trwać ma najmniej 24 godzin .-

Wyjątki : Od tej zasady są następujące wyjątki :

1.- Prace , które mają na celu wyczyszczenie i utrzymanie w dobrym stanie lokalów przemysłowych i urządzeń robotniczych , które są warunkiem regularnego ruchu we własnem lub cudziem przedsiębiorstwie , a które bez istotnego zatrzymania ruchu lub bez niebezpieczeństwa dla życia i zdrowia robotników nie mogą być dokonane w dniu powszechnie .-prace takie mogą być dokona-

ne także i w niedzielę .-

2.- Potrzebne strzeżenie zakładów przemysłowych musi być mimo niedzieli utrzymywaniem .-

3.- Można w niedzielę także przeprowadzać prace , jakie się okażą potrzebne przy spisywaniu inwentarza i to raz do roku .-

4.- Można dokonywać w niedzielę prac przemijającej natury , które nie dadzą się usunąć , a które muszą być dokonane albo ze względów publicznych albo ze względów policyi bezpieczeństwa albo wreszcie w przypadku koniecznej potrzeby .-

5.- Nie należą także do prac wyjątych od robót niedzielnych osobiste prace właściciela/przedsiębiorstwa/ przemysłu , o ile one mogą być dokonane bez użycia personelu pomocniczego .-

§ Aby uniknąć nadużyć , ustawa przeposuje pewne środki , które mają na celu kontrolowanie , - czy robotnicy są używani do prac wyżej wymienionych

a wyjętych od zasady święcenia niedzieli .- Mie -
dzy innymi ustawa wkłada na przedsiębiorcę obo-
wiązek zawiadomienia o takich pracach władzy .-
Ustawa także o tyle ogranicza te wyjątki , że na-
kazuje umożliwienie robotnikom uczęszczanie do
kościół przynajmniej co drugą niedzielę .-

Wymieniliśmy wyjątki , które dopuszczają -
się w drodze ustawy .- jednakowoż wyjątki takie
mogą zajść także i na podstawie rozporządzenia
ministerstwa handlu .-

Dla poszczególnych kategorii przemy-
słu , przy których przerwa ruchu lub odłożenie
prac jest niemożliwem lub przy których właśnie
w niedzielę ze względu na potrzeby publiczności
praca jest potrzebną , może być także dozwolona
praca w niedzielę w drodze rozporządzenia .-

Kryterium przeto tego wypadku są : nieprzerwal-
ność ruchu w przedsiębiorstwie lub też szczególnie
potrzeby ludności występują właśnie w niedzie-

14 .-

Drugi przypadek , w którym w drodze rozporządzenia może być praca w niedzielę dozwolona , tyczy się przemysłów ,w których praca jest sezonową , w których ruch odbywa się t.-zw.- kampaniami , n.-p.- w gorzelniach , cukrowniach i t.-p.-

Ustawa pozwalając na zaprowadzenie tych wyjątków , zawiera jednak postanowienia , ścieśniające te wyjątki , a raczej stara się rzecz tak unormować , aby te wyjątki nie były interpretowane na niekorzyść zasady święcenia niedzieli .-

Ponieważ w przypadkach , w których uczynienie wyjątku jest możliwem ze względu na potrzeby codzienne lub szczególnie w niedzielę występujące u ludności , zaelżnem jest od panujących w różnych miejscach różnych zwyczajów i stosunków miejscowych , przeto ustawa upoważnia ministerstwo do przeniesienia jeso pełnomocnictwa na namiestnictwo do do zbadania i określenia

potrzebnych wwyjątkow .-

Co do Galicyi znajduje się w ustawie specjalne postanowienie , które opiewa :

. Namiestnictwo jest upoważnione do do zezwolenia albo w całym kraju , albo w jego części na niedzielną pracę w przemysłach produkcyjnych pod warunkiem , że odnośni przemysłowcy i ich wszyscy robotnicy z uwzględnieniem ich w y-
znania w innym tygodniu otrzymują regularnie 24-
godzinny spoczynek .- "

Osobne przepisy zawiera ustawa o prze-
myśle handlowym .- Poznamy główne w tym kierunku postanowienia .-

Zasadą jest , że w przemyśle handlowym dozwoloną jest praca niedzielna najwyżej na przeciąg czterech godzin .- Godziny te oznacza namiestnictwo po wysłuchaniu izby handlowej , gminy , stowarzyszenia , i wydziału zgromadzenia pomocników .- Oznaczenie tych godzin może być roz-

maite dla rozmaitych rodzajów handlu i poszczególnych gmin , nawet części gmin .-

Granica czterech godzin w ciągu niedzieli jest maksymalną .- Nam niemiastnictwo bowiem może ten czas jeszcze skrócić , a nawet zupełnie nie pozwolić na pracę niedzielą .-

Natomiast są pewne niedziele , w których ruch jest większy , n.-p.. w czasie Bożego Narodzenia , w czasie świąt patronów krajowych i t.-p.- Otóż w takie niedziele może namiestnictwo zezwolić na dłuższą pracę , a to aż do ośmiu godzin .-Podobnie może być praca w niedzielę przedłużona w takich okolicznościach jak n.-p. - sprzedaż grodków żywności w miejscach wycieczkowych sprzedaż dewocyjonałów w miejscach pielgrzymek .-Na koniec w takich miejscowościach nie liczących 6000 mieszkańców , do których okoliczna ludność w niedzielę przybywa , aby zaspokoić swoje potrzeby , może być przez namiestnictwo rozszerzo-

n a do szesćciu godzin w niedzielę .-

^z
Drwi lokalu mają być zamknięte w godzinach , w których praca niedzielna jest niedozwolona .-

Prace w kantorze i w biurach ograniczają się w niedzielę tylko do dwóch godzin przedpołudniowych i to jeszcze w ten sposób , że każdy za' iniony tam musi mieć ~~XXXXXX~~ co drugą niedzielę zupełnie wolną .- Wogóle jest zasada , że w tych handlach , w których personal w niedzielę pracuje dłużej niż trzy godziny , ma mieć na zmianę co drugą niedzielę zupełnie wolną , a gdyby to się nie dało zaprowadzić , to pół dnia powszedniego .-

Ci właściciele handlu , którzy nie mają pomocników , muszą mieć także zamknięte sklepy tak jak i inni .-

Tak samo i handel obnośny podlega przepisom o spoczynku niedzielnym .-

Na ^a snym końcu stanowi ustawa , że w dni świąteczne a więc poza niedzielami należy robotnikom dać potrzebny czas , aby mogli uczestniczyć w nałożenstwie przedpołudniowym .-

Rekapitulując powyższą ustawę , stwierdzamy , że zasadniczo ustawa zaprowadza spoczynek niedzielny , mający trwać od godziny 6 -tej rano w niedzielę przez 24 godzin .- Od tej zasady dozwala ustawa sama , a więc na stałe na pięć wyjątków , które są uzasadnione naturą pracy . - Natomiast inne wyjątki mogą być dozwolone w drodze rozporządzenia .- Zależą więc od zbadania stosunków przez władzę , są więc zmienne .- Wreszcie osobno unormowanym ^s zotał spoczynek w przemyśle handlowym .-

W kwestyi uregulowania spoczynku niedzielnego objawiają się żądania reform odnośnie do poszczególnych przemysłów .- I tak wniesiono w roku 1909 wniosek ze strony socjalisty-

cznej o uregulowaniu spoczynku niedzielnego w piekarniach .- Ze strony polskiej zaś postawiono wniosek o zamykanie szynków i gospód w dni niedzielne i świąteczne , ato w ten sposób , by drobna sprzedaż i wyszynk napojów alkoholycznych w szynkach lub też na wolnym powietrzu na ządanie rady gminnej od szóstej godziny wieczór w dniu poprzedzającym niedzielę lub święto przez cały następny dzień były zakazane .- W czasie tym miałyby też zamknięte lokale , w których się tej sprzedaży dokonywa .- Wniosek ten znany także i z debat sejmu naszego , wymaga zastanowienia ze względu na to , że przeważna część szynków jest w ręku szynkarzy izraelickich , którzy w ten sposób świętowaliby odpiątku wieczór .-

Dotychczas sprawa nie została załatwiona .-

IV.- Umowa o pracę .-

1.- Czas zapłaty .-

Obowiązuje tutaj umowa . Gdyby umowy nie było , płaca winna nastąpić co tydzień .-

2.- Wypowiedzenie .-

Obowiązuje tutaj znowu w pierwszym rzędzie umowa .- Gdyby umowy nie było , termin wypowiedzenia wynosi czterdzieści dni .-

Wyjątek : Robotnicy , którzy są wynagradzani od sztuki lub którzy pracują na akord , mogą wystąpić dopiero wówczas , gdy objętą pracę w porządku ukończą .-

3.- ,Sposób wypłaty .-

Wypłata ma nastąpić w gotówce .- Wyjątk

a.- Właściciele przemysłów mogą jednak robotnikom dawać na konto zapłaty wedle poprzednie umowy mieszkanie , opał , grunta do używania

lekarstwa , pomoc lekarska , narzędzia i materiały do tych produktów , które oni sami mają wytworzyć , -

b.- Dostarczanie środków żywności lub regularnego pożywienia na rachunek zapłaty może być umówionem między właścicielem przemysłu a robotnikiem , o ile takie dostarczanie nie przekracza ceny kosztów .-

Natomiast nie wolno umawiać się , że robotnicy będą zakupywać przedmioty dla swojej potrzeby w pewnych tylko miejscach sprzedaży .- Nie mogą także właściciele przedsiębiorstw kredytować robotnikom innych , jak wyżej wymienione przedmiotów i towarów , a w szczególności nie wolno kredytować na rachunek zapłaty gorących napojów .- Zakazane jest także wypłacanie zapłaty w gospodach i szynkach .-

Wszystkie powyższe postanowienia odnoszą się także i do tych robotników , którzy poza

warsztatami sporządzają dla właścicieli przed-
mysłów potrzebne dla nich fabrykaty lub pół-
fabrykaty , jak niemniej odnoszą się te postanowie-
nia z drugiej strony nietylko do samych przedsię-
biorców , ale także i do członków ich rodzin
do ich pomocników , agentów i t.-p.-

Kontrakty , któreby sprzeciwiały się ty-
postanowieniem , są nieważne .- Robotnicy , któ-
rzyby nie otrzymali zapłaty w gotówce / oprócz prz-
padków objętych wyżej wymienionymi wyjątkami /
mogą żądać wypłaty swojej pretensyi w gotówce
każdego czasu , a nie można im przeciwstawić
ekscepcyi , że otrzymali pewne przedmioty w miej-
sce zapłaty .- O ile przedmiot dany robotnikowi
wbrew powyższym przepisom w miejsce zapłaty
znajduje się jeszcze u robotnika lub też o ile
on jeszcze jest z tego powodu wzbogacony , to ten
przedmiot wzgl. dnie jego wartość przypada bądźto
kasie chorych , bądźto do funduszu ubogich odnos-

nej gminy .- Zupełnie konsekwentnie postanawia ustawa , że pretensye właścicieli przedsiębiorstwa za przedmioty lub towary kredytowane robotnikom wbrew powyższym przepisom / postanowieniom / nie mogą być przez nich zaskarżane ani też kompensowane .-

W sprawie zapłaty w ostatnich czasach wniosła partya socjalistyczna dwa wnioski , mianowicie jeden tyczy się uregulowania ^azpłaty w górnictwie , w którym szło przedewszystkiem o potrącenia za światło , naboje i t.-p.- , drugi zaś o uregulowanie zapłaty i wogóle stosunków robotniczych we fabrykach tytoniu .-

4.- Rozwiązanie stosunku pracy .-

Ustawa przemysłowa wylicza prz ypadki w.których pracodawca może uwolnić robotnika przed upływem ugodzonego czasu i przypadki , w których robotnik może opuścić pracodawcę przed

upływem ugodzonego czasu i bez wypowiedzenia i zastanawia się nad skutkiem wcześniejszego rozwiązania stosunku pracy , jeżeli ono nie jest o-
wymi powodami uzasadnione .- Stosownie do tego przedstawiamy tę materię w następujących punktach :

a.- Pracodawca może wydalić robotnika natychmiast bez wypowiedzenia przed upływem ugodzonego czasu wyraźnie lub milcząco ugodzonego , w następujących przypadkach :

aa.- jeżeli robotnik podszedł właściciela przemysłu przy zawarciu kontaktu o pracę okazując mu fałszywą lub sfałszowaną książkę robotniczą albo świadectwo lub wprowadził go w błąd co do istnienia innego stosunku pracy obowiązującego robotnika równocześnie ...-

bb.- Jeżeli się okaże niezdolnym do pracy z nim ugodzonej .-

cc.- Jeżeli oddaje się pijaństwu i z tego powodu ostrzeżono go kilkakrotnie bez sku-

tku .-

dd.- Jeżeli dopuści się kradzieży , sprze-
niewierzenia lub innego czynu karygodnego , któ-
ry go czyni niegodnym zaufania właściciela prze-
mysłu .-

ee.- Jeżeli zdradza tajemnice intere-
su lub przedsięwzięcia albo prowadzi interes
uboczny , czyniący ujmę jego zatrudnieniu w prze-
myśle bez zezwolenia właściciela przemysłu .-

ff.- Jeżeli bezprawnie porzucił robotę al-
bo zaniedbuje uprzednio swoje obowiązki
albo usiłuje innych robotników lub pomocników czy
domowników nakłonić do nieposłuszeństwa lub oporu
wobec właściciela przemysłu , do nieporządnego życia
lub do nieobyczajnych albo prawnie przeciwnych
czynów .-

gg.- Jeżeli się dopuścił ciężkiej obrazy
czci , uszkodzenia cielesnego albo niebez-
względnej groźby właściciela przemysłu , je-

go pomocników lub innych robotników albo pomimo poprzedniego ostrzeżenia nieostrożnie się obchodził z ogniem i ze światłem .-

hh.- Jeżeli jest dotknięty obrzydliwą chorobą albo staje się niezdolnym do pracy wskutek własnego przewinienia albo jeżeli niezawiniona niezdolność do pracy trwa dłużej niż cztery tygodnie .-

ii.- Jeżeli jest uwięziony dłużej niż 14 dni .--

b.- Robotnik może opuścić pracę przed upływem kontraktowego czasu i bez wypowiedzenia

aa.- jeżeli nie może dalej pracować bez widocznej szkody dla swojego zdrowia .-

bbb.- jeżeli właściciel przemysłu dopuści się czynnego znieważenia lub ciężkiej obrazy czci wobec niego samego lub jego krewnych .-

ccjeżeli właściciel przemysłu lub jego krewni usiłują nakłonić robotnika albo je-

goź krewnych do nieobyczajnych lub prawu przeciwnych czynów .-

dd.- jeżeli właściciel przemysłu zatrzymuje mu bezprawnie ugodne należytości albo łamie inne istotne postanowienia umowne .-

ee.- jeżeli właściciel przemysłu nie jest w stanie albo się wzbrania dać robotnikowi zarobek .-

c.- Skutki wydalenia robotnika .-

bez zaistnienia przyczyn , wymienionych pod a - i skutki zawinionego dostarczenia robotnikowi przyczyn wymienionych pod b - do przedwczesnego wypowiedzenia .-

Skutek polega na tem , że właściciel przedsiębiorstwa obowiązany jest zapłacić robotnikowi zarobek i inne umówione korzyści za całe trwanie wypowiedzenia względnie za resztującą jeszcze część terminu wypowiedzenia .-

W tem miejscu zaznaczamy jeszcze raz , że wszystkie postanowienia VI rozdziału ustawy przemysłowej , które tutaj przedstawiamy pod nazwą prawa socyalnego , mają do pomocników handlowych . uczniów handlowych i służby handlowej o tyle tylko zastosowanie , o ile w kodeksie handlowym względnie w innych ustawach specjalnych nie ma innego postanowienia . - Otóż w tym punkcie który dopiero omawialiśmy . obowiązuje co do pomocników handlowych § 42.- ustawy o pomocnikach handlowych z dnia 16 sty cznia 1910 roku / L. 20 dz.-u.-p.- /

d.- Skutki przedwczesnego opuszczenia pracy przez robotnika bez przyczyn , wymienionych pod b.-

Skutek polega ~~nastan~~ wedle obowiązującej ustawy na tem , że taki robotnik staje się winnym przekroczenia ustawy przemysłowej i karany bę-

dzie wefle postanowień tej ustawy - nadto może właściciel przemysłu zmusić robotnika za pośrednictwem władzy do powrotu do pracy na resztę czasu i żądać zwrotu doznanej szkody .- Oprócz tego jednak zawiera ustawa przemysłowa następujące postanowienia :

„ Właściciel przemysłu , który przyjmuje do pracy , chociaż w chwili przyjęcia miał o tem wiadomość , że ten robotnik rozwiązał swój stosunek pracy z ostatnim pracodawcą w sposób/niedopowiedni/ nieprawny , albo który ~~zatrzy~~muje takiego robotnika w pracy , chociaż się dowiedział o takim nieprawym rozwiązaniem stosunku pracy , popełnia przekroczenie ustawy przemysłowej i odpowiada wraz z robotnikiem dawniejszemu pracodawcy za szkodę w ynikłą z powodu samowolnego wystąpienia robotnika .- To samo postanowienie ma zastosowanie do właściciela ^{c1} przemysłu , który nakłonił robotnika do złamania kontraktu , zawartego z je-

go pracodawcą .- Dawniejszy pracodawca ma takie prawo żądać , ażeby robotnik , który samowolnie wystąpił , powrócił do pracy na resztujący jeszcze czas .- "

Tutaj zwracamy uwagę , że do pomocników handlowych odnosi się §.- 42 .ustawy z dnia 16.- stycznia 1910 roku .- / L. 20 dz.-u.-p.- /

Poza tem zaś stwierdzamy . że ustawa przemysłowa staje na tem stanowisku , że złamanie kontraktu przez robotnika pociąga za sobą nie tylko skutki prywatno - prawne , ale także i karno - prawne , uważa bowiem takiego kontraktownego robotnika za winnego za winnego przekroczenia i poddaje go karze wymierzanej przez władzę administracyjną , bo przez władzę przemysłową .-

To stanowisku ustawy przemysłowej wywołało krytykę stronnictwa robotniczego .- Wychodziło ono z zasady prawa cywilnego , że złamanie kontraktu daje prawo żądania wypełnienia tego

kontraktu i prawo wynagrodzenia , jak to wyraźnie postanowienia § 919 k.-c.- i artykuł 354k.-h.- Postanowienie przeto ustawy przemysłowej które że złamanie kontraktu przez robotnika czyni przekroczenia , jest sprzecznem z powyższą zasadą i jest sprzecznem z pojęciem umowy o pracy uważanej przez ustawę przemysłową za umowę prywatno - prawną .- Oprócz tego zarzuciło stronnictwo robotnicze , że uznanie złamanie kontraktu za przekroczenie sprzeciwia się zasadzie państwa prawnego , które oddziela wymiar sprawiedliwości od administracyi .-

Ustawa przemysłowa uważając złamanie kontraktu za przekroczenie oddaje władzy administracyjnej do rozstrzygnięcia kwestyę prywatno - prawną , czy kontrakt został złamany czy nie .- Ponieważ zaś z drugiej strony należy do zakresu działania sądu przemysłowego rozstrzyganie we wszystkich sprawach dotyczących się kon-

traktu pracy , więc może się zdarzyć , że w jednej i tej samej kwestyi inaczej orzeknie sąd przemysłowy a inaczej władza przemysłowa .- Prowadzi to do dalszych równie trudnych do łagodzenia ze sobą konsekwencji .- Ponieważ wedle dotychczas obowiązującej ustawy pracodawca ma prawo żądać , ażeby robotnik , który złamał kontrakt , został przymusowo dostawiony do pracy , więc może się zdarzyć , że wyrokiem sądu przemysłowego może być orzeczeniem , że n.-p.- robotnika nie można dostawić przymusowo do pracy , a tymczasem władza przemysłowa może uznać robotnika za kontraktolomnego i polecić go dostawić w drodze egzekucyi policyjnej .- Z tych powodów demagała się partya robotnicza w sesyi z roku 1909 roku takiej zmiany odnośnych przepisów ustawy przemysłowej o złamaniu kontraktu pracy , któraby wykluczała uznanie złamania kontraktu za przekroczenie i pozostawiała kontraktowi pracy charakter

łącznie umowy prywatno - prawnej .- Zasadę tę za-
aprobowala także i komisya gospodacza Izby po-
selskiej w roku 1909 , znosząc równocześnie także
i to przekroczenie , którego się dopuszcza wedle
obowiązującej usawy przedsiębiorca przyjmujący
do służby robotnika kontraktownego .- Ta jednak
sprawa nie była jeszcze przedmiotem obrad Izby
poselskiej .-

Dodaliśmy jeszcze , że wedle ustawy pa-
przemysłowej stosunek pracy ustaje przez się sam
w razie zniesienia przedsiębiorstwa lub też
przed śmierć robotnika .- Ustawą postanawia je-
dnak , że jeżeli robotnik zotsał przedwcześnie
oddalony czyto z powodu dobrowolnego zaniecha-
nia przemysłu , czy też wskutek winy przedsiębior-
cy lub skutkiem przypadku , któremu uległ
przedsiębiorca , to robotnik jest uprawniony do za-
dania wynagrodzenia z powodu utraty terminu
wypowiedzenia .-

Postanawia dalej ustawa przemysłowa :

Jeżeli właściciel przemysłu wydała robotnika przedwcześnie bez prawnie uzasadnionego powodu , któreto powody podaliśmy wyżej pod a- albo wskutek swojej winy dostarcza robotnikowi powodu do przedwczesnego rozwiązania stosunku pracy , to winien zapłacić robotnikowi zarobek i inne umówione korzyści za cały termin wypowiedzenia względnie za resztującą jeszcze część terminu wypowiedzenia .-

Co do pomocników handlowych patrz § 42 ustawy z dnia 16 stycznia 1910 roku / L. 20 dz.u.p.

Nie widzę różnicy w rozmiarze odszkodowania jakie ustawa przyznaje robotnikowi w pierwszym postanowieniu , a w drugim , t.-j. - w razie wydalenia robotnika z powodu zamknięcia przedsiębiorstwa , winy lub przypadku przedsiębiorcy , a w razie wydalenia robotnika bez prawnie uzasadnionego powodu , jednego z tych powo-

dów , któreśmy wymienili wyżej pod a.- Tłomacząc sobie , że oba te postanowienia można było ściągnąć w jedno , a rozdzielenie ich jest wynikiem względów systematyki ustawodawczej .-

5.- Regulamin pracy / Arbeitsordnung .- /

We fabrykach i przedsiębiorstwach przemysłowych , zatrudniających więcej niż dwudziestu robotników we wspólnych pracowniach , musi być przybity w tych pracowniach regulamin pracy , regulamin fabryczny , porządek robotniczy / Arbeitsordnung / , podposany przez właściciela przemysłu i ogłoszony wszystkim robotnikom w chwili wstąpienia .-

Regulamin ten oprócz podania czasu , kiedy zaczyna się jego moc obowiązująca , zawierać ma następujące postanowienia :

a - O rozmaitych kategoriach robotni-

ków jakoteż o sposobie zajęcia kobiet i młodocianych robotników .-

b.- W jaki sposób korzystają młodociani robotnicy z obowiązkowej nauki szkolnej .-

c.- O dniach pracy , o początku i końcu czasu pracy i o przerwach pracy .-

d.- O czasie obliczania i wypłaty zarobku .-

e.- O prawach i obowiązkach personelu dozorczego .-

f.- O obchodzeniu się z robotnikami w razie zastąpienia lub odniesienia nieszczęśliwego wypadku .-

g.- O konwencyjonalnych karach pieniężnych , które mogą być nakładane za przekroczenia regulaminu , o użyciu tych kar , tudzież o innych możliwych potrąceniach ze zarobku .-

h.- O terminach wypowiedzenia i o wypadkach , w których stosunek pracy może być na-

tychmiast rozwiązany .-

Regulamin pracy należy najpóźniej ośm dni przed uprzybicciem w pracowni przedłożyć władzy przemysłowej w dwóch równobrzmiących egzemplarzach , która zwróci jeden egzemplarz właścicielowi przemysłu po zaopatrzeniu go w swoje visum , jeżeli nie znajdzie w regulaminie niczego ustawie przeciwnego .-

Jak z powyższego widzimy , regulamin pracy jest tekstem umowy , którą robotnik przyjmuje przez to , że do pracy wstępuje , znając ten regulamin - Żeby zaś go poznać , ustawa przepisuje sposób , w jaki on ma być ogłoszony .-

Co się tyczy poszczególnych punktów , to omówimy niektóre z nich , bo one rzucają nam światło na charakter umowy pracy .- I tak termin wypowiedzenia wynosi 14 dni , jeżeli strony inaczej nie postanowią .- Jednakowoż ustanowienie tego terminu zależy od umowy .- Regulamin

pracy przeto może skrócić ten termin albo nawet zupełnie go wyłączyć .- Natomiast nie wolno przedsiębiorcy umieścić w regulaminie pracy innych przypadków uzasadniających przedwczesne rozwiązanie kontraktu pracy , jak te , któreśmy wyżej poznali pod 4-a-i b.- Tak samo nie wolno w regulaminie zamieścić zrzeczenia się prawa służącego pracodawcy ~~RM~~ względnie robotnikowi do natychmiastowego rozwiązania stosunku pracy w razie , jeżeli zajdzie który z przypadków wymienionych przez nas wyżej pod a.- i b.-

Wyżej powiedzieliśmy . że regulamin pracy jest częścią składową umowy o pracę i że robotnik przyjmuje zawarte w nim postanowienia przez to , że wstępuje do pracy .- Powiedzieliśmy wyżej , że ustawa dba o to , w jaki sposób ma być ten regulamin ogłoszony .- To ogólne postanowienie ustawy , że regulamin ma być ogłoszony w pra-

cowniach zaostrzyło jeszcze ministerstwo handlu w ten sposób , iż polecało doręczać robotnikowi przed przyjęciem go drukowany egzemplarz regulaminu albo też zwrócić wogóle robotnikowi przed przyjęciem uwagę na ten regulamin i polecić mu , żeby się z nim zaznajomił .- Ministerstwo handlu doradza również przedsiębiorcom , aby przed przyjęciem robotnika żądali od niego pisemnego potwierdzenia , że godzi się na warunki zawarte w regulaminie pracy .- Oczywiście wszystko to , co ministerstwo handlu poleca zrobić , to nie jest koniecznym warunkiem pracy dojścia do skutku kontraktu pracy , a dąży tylko do zmniejszenia ilości ewentualnych chorób .- Wogóle tylko musi być pewnem że robotnik albo wyraźnie albo milcząco zgodził się na umowę pod warunkami zawartymi w regulaminie pracy .- Ministerstwo poszło dalej jeszcze , bo wydało wzorowy regulamin pracy , który służyć powinien przedsiębiorstwom za wzór

de układania takich regulaminów .-

V.- Dokumenty służbowe .-

Robotnicy muszą być zaopatrzeni w potrzebne legitymacye .- Co do rodzaju tej legitymacy i , to ustawa rozróżnia kupiecki personal pomocniczy i innych robotników .- Kupiecki personal pomocniczy ma mieć urzędownie stwierdzone świadectwa dawniejszych pracodawców .- Natomiast inny personal robotniczy ma mieć książeczki robotnicze / Arbeitsbuecher .- /

Właściciele przemysłu , którzy zatrudniają robotników pomocniczych bez takich legitymacyi , popełniają przekroczenie ustawy przemysłowej .-

Podobnie i uczniowie mają mieć książeczki .-

Obowiązek książeczek zap rowadzony został ustawą z dnia 28 lipca 1902 roku / L.156dz.u.

p.- / także i dla robotników zatrudnionych przyⁱ
państwowych budowach kolei .- Wedle § 208 ogól-
nej ustawy górniczej z dnia 20 maja 1854 roku / L.
146. dz.-u.-p.- / i rozporządzeniem ministerstwa sta-
nu z dnia 25 maja 1866 roku / L 72 dz.-u.-p.- / obo-
wiązek książeczek istnieje także i dla robotników
zatrudnionych w kopalniach .- Wreszcie cyrkularz
władzy morskiej z dnia 14 maja 1870 _/ L. 2621
dz.-u.-p.- / wprowadza także i w tej dziedzinie
książki .-

Ustawa przemysłowa z roku 1885 zawiera
w sprawie książeczek robotniczych następujące posta-
nowienia :

książki robotnicze / Arbiessbuecher /
wydaje urząd gminny miejsca pobytu petenta za
zwrotem kosztów sprawienia bze stempla .- Wydanie
książeczki robotniczej dla młodocianych robo-
tników zawisłem jest od przyzwolenia ojca lub
opiekuna , jeżeliby zaś nie można było postarać

się o ośwoadczenie tych prawnych zastępców , to pozwolenie wydaje gmina miejsca pobytu .-

Właściciel przemysłu przyjmuje książeczkę robotniczą w przechowanie przy wstąpieniu do roboty lub na naukę .- Obowiązany jest dalej właściciel przemysłu przedłożyć książeczkę robotniczą na żądanie władzy i wręczyć ją robotnikowi względnie jego prawnemu zastępcy po rozwiązaniu pracy lub nauki .- Przy należytem wystąpieniu wypełni właściciel przemysłu rubryki książki robotniczej atramentem , podpisze je i postara się o potwierdzenie przewodniczącego stowarzyszenia albo ,gdzie stowarzyszenia niema , miejscowej wład^z policyjnej .- Świadcstwo tylko wtedy się wpisuje , jeżeli opiewa korzystnie dla robotnika Zapiski co do świadectw uwierzytelnia miejscowa władza policyjna na żądanie robotnika bez kosztów i bez stempli .-

Ważnem jest postanowienie , że jeżeli właściciel książeczkę zgubił lub zepsuł , to robotnik

tnik ma prawo żądać od urzędu gminnego swojego miejsca pobytu nowej książki na koszt właściciela przemysłu .-

Ważnem także jest postanowienie , że właściciel przemysłu , który nie wręczy książki robotniczej w czasie należytych albo zaniecha przepisanych zapisków albo poczyni zapiski i uwagi niedopuszczalne , jest wobec robotnika zobowiązany do odszkodowania , ale to prawo przedawnia się w ciągu czterech tygodni . Naodwrot kto książkę robotniczą podrabia albo fałszuje albo pozwala wciągnąć fałszywe szczegóły^{co} do swojej osoby ze świadomością albo posługuje się cudzą książką albo odstępuje innemu książkę , podpada ukaraniu wedle ustawy karnej . / nie przemysłowej lecz karnej .- /

Instytucja książek robotniczych jest z wiejką siłą zwalczaną przez stronnictwo robotnicze -

Postanowiła ono też w sesji roku 1909 wniosek, o zniesienie ksiązek robotniczych we wszystkich postaciach, któreśmy wyżej poznali .-

Wniosek motywowany jest najpierw zasadą, że żadnej innej gałęzi nie żąda się dowodów pracy, odbytej w przeszłości, a następnie względami praktycznymi, a mianowicie wykazaniem całego szeregu niedogodności i krzywd, jakie spotykają głównie robotnika .- Do niedogodności należy n.-p.- zwiększenie kosztów, które spada na właściciela przemysłu, zobowiązanego do utrzymania bardzo dokładne o spisu robotników. Do krzywd robotnika należą różne, praktykowane przez pracodawców sposoby dokonywania zapisków, omijających przepis, że książka robotnicza może zawierać tylko korzystne świadectwo .-

Wniosek ten jednak partyi socyalistycznej nie był dotychczas przedmiotem narad Izby poselskiej .-

Każdy właściciel przemysłu jest zobowiązany

wydać robotnikowi na jego żądanie przy wystąpieniu ze stosunku pracy , jeżeli to wystąpienie odbyło się w sposób zgodny z przepisami , świadectwo o rodzaju i ^wtraniu zatrudnienia , które to świadectwo na życzenie robotnika ma zawierać także stwierdzenie jego moralnego zachowania się i wartości pracy .-

Treść świadectw wpisać należy na prośbę robotnika do książki robotniczej i uwierzytelnionej przez miejscową władzę policyjną bez kosztów i bez stempli .-

Właściciel przemysłu , który się wzbrania ^swytawić robotnikowi świadectwo albo ze świadomością wydaje robotnikowi świadectwo niezgodne z prawdą , popełnia przekroczenie ustawy przemysłowej i odpowiada za szkodę z tego tytułu wynikłą .-

Co do uczniów będziemy mówić o świadectwach później .-

Co do pomocników handlowych zaś patrz
§ 42 ust. z dnia 10 stycznia 1910 roku / L. 20 dz
p.- /

VI.- Spory wynikające ze stosunku pracy ,
nauki i kontraktu usług .-

Spory te należą przed sądy przemysłowe .
Patrz ustawa z dnia 27 listopada 1896 roku / L.
218 dz.-u.-p.- / którą wprowadzono sądy przemysłowe
i uzasadniono właściwość ich w sporach wy-
nikających z przemysłowego stosunku pracy i
nauki .-

Sądy takie zap rowadzone zostały we Lwo-
wie rozporządzeniem ministerstwa z dnia 13
listopada 1899 roku _/ L. 291 dz.-u.-p.-/ , w Krako-
wie rozporządzeniem z dnia 13 listopada 1899 ro-
ku / L. 220.- dz.-u.-p.- /

Przeciwko funkcyonowaniu i korzyściom płynąc
ym z tych sądów podnosi partya robotnicza

watpliwości .- To też w sesyi z roku 1909 przed-
łożyła projekt reformy tych sądów przemysł-
owych / Allegat 189 dodatków do stenograficznych pro-
jektów Izby poselskiej , sesyi XX roku 1909

VII.- Ochrona pracv poszczegolnych kate-
goryi robotników .-

A.- Dzieci .-

Aż do najnowszych czasów ograniczały
się przepisy chroniące dzieci , tylko do dzieci
fabrycznych .- Pierwszą ustawą o pracy dzieci
w Austrii było najnowsze postanowienie Jozefa II.-
z dnia 20 listopada 1786 roku , ogłoszone dekre-
tem nadwornym z dnia 18 lutego 1787 .- Dekret
ten nakazuje we fabrykach dla chłopców i dzie-
wcząt osobne sypialnie , nakazuje dalej tygodnio-
we mycie dzieci i tygodniową zmianę bielizny .-
Dekret ten zaprowadza dalej takie urządzenia ,
któreby umożliwiały dzieciom niezbędną naukę

a wreszcie postanowia :

„ Należy baczyć , aby takie dzieci od 6-tego roku życia do szkoły chodziły , a przed dziewiątym rokiem bez potrzeby nie były przyjmowane do pracy fabrycznej .-”

Wedle dekretu tego fizyk obwodowy , urząd obwodowy , zwierzchność miejscowa i duszpasterze mieli czuwać nad wykonaniem tych przepisów i składać kwartalne sprawozdania .-

Przepisy te były powtarzane i uzupełniane w następnych latach .- Istotnym postępen w tym kierunku był dekret ~~z dnia 11 czerwca 1842 roku~~ kancelaryi nadworbej z dnia 11 czerwca 1842 roku .- Wedle tego dekretu dzieci obojga płci nie mogły być przyjmowane do regularnych prac we fabrykach przed ukończonym dwunastym rokiem życia .- Wyjątkowo można było zezwolić na pracę dzieci z ukończonym rokiem dziewiątym , ale tylko wówczas , jeżeli miały przynajmniej trzy lata nauki .- Zarazem dekret

ten ustanawiał dla dzieci od dziewiątego do dwunastego roku życia maksymalny czas pracy 10 godzin .- Dla robotników zaś od 12 - 16 roku życia maksymalny czas pracy 12 godzin z pauzą przynajmniej jednogodzinną .- Wedle dekretu tego praca nocna od godziny 9-tej wieczór do godziny 5-tej rano była zakazana aż do 16-go roku życia .-

Na dekrete tym opierały się stosunki przez 20 lat .- Zajął się tą prawną sprawą dopiero ustawa przemysłowa z dnia 20 grudnia 1859 roku .- Ustawa ta już nie mówi o fabrykach ale o przedsiębiorstwach przemysłowych mających więcej niż 20 robotników .- Wedle tej ustawy w takich przedsiębiorstwach nie mogą być użyte dzieci poniżej lat 10 - ciu.- Dzieci zaś pomiędzy 10-tym a 12- stym rokiem życia mogą być użyte tylko przy szczególnej ostrożności , .-

Wreszcie nowela z dnia 8 marca 1885 r.-

/ L. 22 dz.-u.-p.- / powraca do podjęcia przedsiębiorstw przemysłowych , fabrycznych i stanowi , że dzieci przed ukończonym 14- stym rokiem życia nie mogą być używane do regularnych przemysłowych czynności w przedsiębiorstwach fabrycznych .- W postanowieniu tem może być rozmaicie interpretowanie wyrażenie : „ regularny ” Nadużycia jednak usunięte są przez to , że dalej mówi ustawa , iż młodociani robotnicy między ukończonym 14 - stym rokiem życia a ukończonym 16- stym mogą być użyci tylko do lżejszych robót , które nie są szkodliwe dla ich zdrowia i które nie hamują ich fizycznego zdrowia i rozwoju .- Z tego wynika , że przed 14 . tym rokiem życia dzieci nie mogą być używane także i do takich lżejszych robót że przeto używanie dzieci jest możliwem tylko do przypadkowych , okazjonalnych czynności .-

Taki jest przepis dla pracy dzieci w fabrykach .- Natomiast w innych przedsię-

biorstwach przemysłowych , nie fabrycznych , zakazem jest używanie dzieci do regularnych robót tylko do 12 - stego roku życia .- Różnice przeto pomiędzy pracą fabryczną a inną przemysłową polega co się tyc zy dzieci na tem , że przy fabrycznej pracy granicą bezwarunkowej niemo-^tżności używania dzieci stanowi rok czternasty życia , a przy innej pracy przemysłowej dzieci rok dwunasty życia .-

Wiemy , że praca w górnictwie unormowana jest osobnymi przepisami .- Specyalnie co do dzieci uczyniono to ustawą z dnia 21 czerwca 1884 / L. 115. dz.-u.-p.-/ Wedle tej ustawy nie można używać do pracy gorniczej dzieci poniżej lat 14 - stu .- Wyjątkowo tylko można używać dzieci między dwunastym a czternastym rokiem życia dla cięższych prac na dniu / t.-zn.- nie pod ziemią /wsposob nie naruszający ich obowiązku służbowego na żądanie rodziców lub opiekunów

i za szczególnym zezwoleniem władz górniczych .-
Pozwolenie to mogą też dać władze górnicze tylko w
tych krajach , w których ogólny obowiązek
szkolny trwa tylko do 12 - tsego roku życia .- Jak
z tego widać praca dzieci doznaje ochrony - tyl-
ko , o ile ona odnosi się do fabryk , do przemysłu
i do kopalni .-

Tak stoi ta rzecz wedle obowiązują-
cego w Austrii ustawodawstwa . Reformę zaini-
cyował poseł Offner jeszcze w roku 1903 . przed-
kładając projekt ustawy o pracy dzieci , a w roku
1909 ponowił ten projekt z pewnemi zmiana-
mi .-

Zasadnicze postulaty projektu Offera
charakterują się w tem , że z jednej strony
ściśle oznacza się pojęcie dziecka , przyjmując
tutaj tak dla chłopców jak dla dziewcząt ukoń-
czony rok 14 - sty życia , z drugiej zaś strony cha-
rakteryzują się przez ^{jego} ~~niniejsze~~ pojęcie pracy - Przet

te ostatnią rozumie każdą ^{pracę} zarobkową . / Er-
werbsarbeit / .- Projekt ten nie odróżnia prze-
to rodzaju pracy , a więc pod pojęcie pracy dzie-
cka , chronionej przez ustawę , należy także i za-
trudnienie dziecka rolnicze , , należy także zatrud-
nienie dziecka jako służącego względnie służą-
cej .-

Tak pojętą pracę ogranicza projekt w ten
sposób że w ogóle nie dozwala na pracę ,
któraby groziła lub szkodziła dziecku lub naru-
szała obowiązek szkolny , a nadto określa pewien
wiek , przed upływem którego praca dziecka
jest bezwarunkowo zakazana .- , Wiekem tym jest
dla rolnictwa dziesiąty rok życia , dla innych
z zatrudnień zaś dwunasty rok życia .- Projekt
zawiera dalej szczegółne postanowienia o za-
trudnieniu obcych dzieci , a wreszcie postanowie-
nia o nadzorze i postanowienia o karach za prze-
kroczenia tej ustawy .-

Taki jest projekt Ojnera , jak widzimy , obejmujący nie tylko całą pracę w przemyśle ale i wogóle pracę dzieci .- Projekt ten nie wszedł pod obrady izby , a jest projektem wychodzącym z inicjatywy poselskiej .- Natomiast w sesji z roku 1911 przedłożył rząd nową , zmieniającą postanowienia ustawy z dnia 21 czerwca 1884 roku / L. 115 dz.-u.-p.-/ o pracy dzieci i kobiet w kopalniach .- projekt ten opiewa odnośnie do dzieci :

„ W górnictwie niemoga dzieci , które nie ukończyły jeszcze 14 - stego roku życia , być zatrudniane jako robotnicy .- ”

Różnica przeto między dziełaj obowiązującymi postanowieniami o pracy dzieci w kopalniach , a projektem rządowym polega na tem , że obecnie tylko do ukończonego 12 - tego roku życia praca jest bezwarunkowo zakazana .- Natomiast między 12 - tym a 14 - tym rokiem życia może być jakieś to wężej wywiedli wyjątkowo dozwolona praca pod ogranic

zeniami polegającymi natem , że to będzie praca lekka , praca na dniu , nie naruszająca obowiązku szkolnego , że się na nią zgodzą rodzice lub opiekunowie i wreszcie , że władza górnicza zgodzi się na nią .- Natomiast projekt rządowy zakazuje wogóle bezwarunkowo pracy dzieci aż do ukończenia czternastu lat życia .-

Projekt ten również jeszcze nie został przez Izbę uchwalony .-

B.- Robotnicy młodociani .- / jugendliche Hilfsarbieter .- /

Ustawa obowiązująca obecnie / z dnia 8 marca 1885 roku / L. 23 dz.-u.-p.-/ rozumie przez młodocianych robotników tych robotników , którzy jeszcze nie ukończyli szesnastego roku życia .- W tem pojęciu dziecka , którego praca znajduje się pod ~~HNKHNKHNKHNKHN~~ szczególną ochroną .-

Pojęcie dziecka i przepisy chroniące pracę poznaliśmy wyżej .- Obecnie podamy przepisy odnoszące się do robotnika młodocianego w wieku od 12 - tego ukończonego roku życia dla wszystkich przemysłów z wyjątkiem fabrycznego , od 14 - go zaś roku życia aż do ukończonego 16 - go w przemyśle fabrycznym .-

O pracy robotników młodocianych we wszystkich przemysłach z wyjątkiem fabrycznego zawiera ustawa z roku 1885 następujący przepis :

Młodociani robotnicy między ukończonym 12 - stym a ukończonym 14 - tym rokiem życia mogą być używani do regularnych przemysłowych prac , o ile ich praca nie jest szkodliwą dla zdrowia i nie wstrzymuje ich fizycznego rozwoju , a wreszcie nie przeszkadza wypełnieniu ustawowego obowiązku szkolnego .- Trwanie pracy robotników młodocianych nie może przekraczać

ośmiu godzin dziennie .- Oprócz tego jest minister handlu upoważniony w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych i po wysłuchaniu izby handlowej i przemysłowej oznaczyć w drodze rozporządzenia te niebezpieczne i szkodliwe dla zdrowia przemysłowe zajęcia , przy których robotnicy młodociani i kobiety wogóle tylko wyjątkowe mogą być używani .-

Takim jest postanowienie dla wszystkich przemysłów z wyjątkiem fabrycznego .- Natomiast co do fabrycznego przemysłu zawiera ustawa z roku 1885 następujące postanowienia :

Młodociani robotnicy między ukończonym 14 - tym a ukończonym 16 - tym rokiem życia mogą być użyci tylko do lżejszych robót , które nie są szkodliwe dla zdrowia tych robotników i nie hamują ich rozwoju fizycznego .- Oprócz robotników młodocianych także i kobiety nie mogą być używane do pracy nocnej w przed-

siębiorstwach fabrycznych .-

Oprócz powyższych postanowień regulujących pracę młodocianych robotników istnieje jeszcze drugie bardzo ważne postanowienie , wedle którego wszyscy młodociani robotnicy , a więc tak w przemysłach fabrycznych jak i we wszystkich innych nie mogą być używani do regularnego przemysłowego zajęcia w czasie nocnym t.- zn.- między godziną osmą wieczór a piątą rano .- Do tego ustawa przewiduje wyjątki osobno jednak dla robotników zajętych we wszystkich przemysłach z wyjątkiem fabrycznego , a osobno dla przemysłu fabrycznego .-

Dla pierwszych t.-j.-dla robotników pracujących we wszystkich innych przemysłach z wyjątkiem fabrycznego , postanawia ustawa :

„ Minister handlu może w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych dla oznaczonych kategorii przemysłów ze względu na stosunki

klimatyczne , inne różne okoliczności , powyższe granice pracy nocnej w drodze rozporządzenia odpowiednio uregulować lub wogóle na pracę nocną robotników młodocianych zezwolić .-

Natomiast co do robotników fabrycznych siewiera ustawa następujące postanowienia .-

Minister handlu może w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych po wysłuchaniu izby przemysłowej i handlowej oznaczyć w drodze rozporządzenia te kategorie przemysłów fabrycznych , przy których przerwa ruchu jest , możliwą lub przy których istnieje nieodzowna konieczność pracy szyciowej , przy której przeto z tych powodów robotnicy młodociani między 14 - tym a 16 - tym rokiem życia tudzież kobiety wogóle do pracy nocnej mogą być użyci .- Jednakowoż suma godzin pracy tych osób w ciągu doby nie może przekra-

czas ustawowego czasu trwania pracy , który jak
wiadano , wynosi dla robotników fabrycznych
bez wliczenia przerw najwyżej 11 godzin na do-
bę .- Rozporządzenia takie wyszły i nosi da-
tę 27 maja 1885 roku / L. 86 ds.-u.-p.-/

Specyalne rozporządzenia z dnia 12.
lutego 1906 roku / L. 33 ds.-u.-p.-/ zezwala na uży-
wanie robotników młodocianych i kobiet od ósmej
do dziewiątej godziny wieczór we fabrykach
emalii i naczyń .-

Różnica przede między upoważnieniem
ministra do zezwolenia na pracę nocną we wszystkich
przemysłach z wyjątkiem fabrycznego ,
a upoważnieniem ministra do zezwolenia na pracę
nocną w przemyśle fabrycznym jest następu-
jąca :

W pierwszym przypadku nie potrzebuje
minister zasięgać opinii Izby handlowej i prze-
mysłowej , a w drugim przypadku musi zasię-

gnąć tej opinii .- W pierwszym przypadku kryteriami , na których się opiera przy szwalaniu na nocną pracę są stosunki klimatyczne i inne ważne ekologiczne , w drugim zaś przypadku kryteriami temi są niemożność przerwy w ruchu fabryki lub też nieodzowna konieczność pracy szyciowej .-

Trzecia wreszcie różnica polega na tem że w pierwszym przypadku ustawa mówi o odpowiednim uregulowaniu granic pracy nocnej lub o zezwoleniu wogóle na pracę nocną , w drugim zaś przypadku mówi tylko o zezwoleniu na pracę nocną .-

C.- Kobiety -

Do chwili , kiedy to mówimy , obowiązując jeszcze ustawa z roku 1885 .- Zawiera ona w sprawie pracy kobiet następujące postanowienie .-

PołożniceXXXXXX mogą dopiero po upływie

czterech tygodni od porodu być użytecznymi do regularnych przemysłowych zajęć .-

Przepis ten obowiązuje we wszystkich przemysłach .- Natomiast dla przemysłów fabrycznych istnieje jeszcze postanowienie , które zakazuje używania wogóle kobiet/we fabrykach / we fabrycznych przedsi.biorstwach do nocnej pracy ^{na} na równi z młodocianymi robotnikami obojga płci , a więc zakazuje pracy kobiet od godziny ósmej wieczór do godziny piątej rano .- Te same wyjątki , które mogą zachodzić co do nocnej pracy młodocianych robotników we fabrykach , te same mają także mieć zastosowanie i ^{co} do nocnej pracy kobiet .-

Z upoważnienia do czynienia wyjątków od tej zasady zrobił minister handlu użytek w rozporządzeniu z dnia 27 maja 1885 / L. 86 dz.-u.-p.-/ wyniającym te fabryczne przedsiębiorstwa , w których robotnicy młodociani

między 14 - tym a 16 - tym rokiem życia i kobiety mogą być używani wogóle do pracy nocnej .- We fabrykach emaliowania naczyń zezwolona jest praca od godziny ósmej do godziny dziesięciu, tej wieczór dla robotników młodej i dla kobiet na podstawie rozporządzenia z dnia 12 lutego 1906 roku / L. 33 dz.-u.-p.- /

W zámowej sesyi parlamentu 1910 / 11 uchwaliła Izba posłów i izba panów ustawę o zakazie nocnej pracy kobiet w przedsiębiorstwach przemysłowych .- Ustawa ta opiewa w najważniejszych postanowieniach .-

Jako zasadę przyjęto , że kobiety i dziewczęta bez wzgl. du na wiek nie mogą być używane do pracy nocnej w przedsiębiorstwach przemysłowych , w których pracuje więcej niż dziesięć sił roboczych .- Przez noc rozumie się

czas od godziny ósmej wieczór do godziny piątej rano .- Spoczynek nocny ma dla wszystkich tych osób wynosić najmniej 11 bezpośrednio po sobie następujących godzin .- Jeżeli przedsiębiorstwa zatrudniające najmniej dziesięć sił roboczych wprowadzają u siebie godzinną szychotę , to początek nieprzerwanego 11 godzinnego spoczynku nocnego , może dla tych robotników które ukończyły już 16 - sty rok życia być przesuniętem na dziesiątą godzinę wieczór .-

Pojęcie przedsiębiorstwa przemysłowego jest tutaj bardzo szerokie .- Obejmuje ono bowiem każde przedsiębiorstwo przemysłowe w którym w sposób przemysłowy wydobywa się pewne przedmioty obrotu , obrabia się je lub przerabia , a objęte są tem pojęciem także i przedsiębiorstwa budowlane .- Natomiast nie należy do pojęcia przedsiębiorstwa przemysłowego w znaczeniu tej ustawy produkcyja rolni-

cza i leśna tudzież górnictwo , o ile idzie o wydobywanie minerałów zastrzeżonych .- Dla tego ostatniego bowiem istnieją osobne/przepisy/ ustawy .- Nie należy także do pojęcia przemysłu wego w znaczeniu tej ustawy przemysł gospodni i szynkarski .-

Zachodzić może niejednokrotnie wątpliwość , co należy rozumieć przez przemysł w znaczeniu tej ustawy , a co jest produkcją rolniczą i leśną .- Oteż te wątpliwości upoważnionym jest rozstrzygać w drodze rozporządzenia minister handlu , wspólnie z ministrem rolnictwa .-

Od zasady wypowiedzianej wyżej istnieją następujące wyjątki :

1.- W razie przerw y w ruchu sprewadzonej przez vis maior można odstąpić od zakazu , któryśmy wyżej wymienili odnośnie do robotnic z ukończonym rekiem 18 - stym życia .-

Gdyby jednak trwanie nocnej pracy kobiet spowodowane powyższą przeszkodą w ruchu wynosiło więcej niż ośm dni , to trzeba na to zezwolenia starostwa , a i to może takiego zezwolenia udzielić najwyżej na cztery tygodnie .-

2.- Minister handlu może po wysłuchaniu Izby handlowej i przemysłowej w drodze rozporządzenia oznaczyć te kategorie przemysłowych przedsiębiorstw , w których przy przerabianiu produktów surowych lub przy obrabianiu materiałów podlegających szybkiemu zepsuciu , zakaz nocnej pracy kobiet o ukonczonym 18 . tym roku życia może być uchylonym , jeżeli to jest konieczną do zapobiegnięcia nieuniknionej ~~XXXXXX~~ stracie materiałów .-

3.- Dotychczas mówiliśmy o wyjątkach od samej zasady zakazu pracy nocnej kobiet .- Wyżej jednak zaznaczyliśmy , że ta zasada obejmuje jeszcze inne strony , a mianowicie posta-

nowienie , że spoczynek nocny ma wynosić dla kobiet co najmniej jedynastcie po sobie następujących godzin .- Otóż ten spoczynek nocny może być wyjątkowo skrócony do dziesięciu godzin a nadto początek tego spoczynku może dla robotnic mających po ośmnaście już lat , być przełożony na dziesiątą godzinę wieczór .- Wyjątek ten zachodzi w przemysłach sezonowych i w razie nadzwyczajnych stosunków .- Jednakowoż wyjątek ten ograniczonym jest do 40 dni w roku , a nadto , jeżeli się ma z tego wyjątku użytek w większej ilości dni idących po sobie , niż 3 to an te potrzeba zezwolenia władzy politycznej I.- instancyi .-

Przekroczenie powyższych przepisów uważane jest za przekroczenie ustawy przemysłowej i może być wedle jej postanowień karane

Postęp , który zaprowadziła ta ustawa polega na następującej różnicy między dotych -

czasowym stanem rzeczy a stanem przyszłym .-

Obecnie jak już z przedstawionych przepisów wiemy zakaz pracy kobiet obejmuje :

2.- Do 16 stego roku życia kobietom nie wolno pracować w przemyśle . t.-zn.- we wszystkich tych przemysłowych przedsiębiorstwach , do których odnosi się ustawa przemysłowa , a więc oczywiście także i w przemyśle fabrycznym .-

2.- Kobiety ponad 16 . ście lat a więc kobietom jakiegokolwiek wieku nie wolno pracować tylko we fabrycznych przedsiębiorstwach .-

3.- Na równi z kobietami pracującymi we fabrykach -ce stoja kobiety pracujące w przedsiębiorstwach budowlanych , o czem mówić będziemy jeszcze pod E.- Oprócz tego wiemy , że tak od postanowienia pod 1.- jak i od postanowienia pod 2 .- są pewne wyjątki możliwe

któreśmy wyżej także/widzieli ./ poznali .- O
 też postęp , który ma zaprowadzić nowa ~~ustawa~~
 ustawa , polega na tem , że te postanowienia
 które obecnie obowiązują ~~dotyczące~~
~~dotyczące~~ dla fabryk na obecnie
 obowiązywać dla wszystkich/przemysłów / przem
 ysłowych przedsiębiorstw , zatrudniających w
 więcej , niż dziesięć sił roboczych .- Postęp
 polega dalej na tem , że pojęcie przedsiębior
 stwa przemysłowego zostało tutaj rozszerzone
 przez to bowiem , że wyliczone dokład
 nie te przemysły , do których ta ustawa nie
 ma zastosowania a dane przedsiębiorcy przem
 słowemu w znaczeniu tej ustawy ~~pozostają~~
 pozytywne określenie , przyjąć musimy . że pod
~~dotyczące~~ to pojęcie przedsiębiorstwa przemysłowego
 należy podciągnąć także i niektóre takie prze
 mysły , które obecnie nie są poddane przepisom
 ustawy przemysłowej -

B.- Robotnicy fabryczni -

Specyalne postanowienia , zaprowadzone dla robotników fabrycznych , odnoszą się do następujących kwestyi , a mianowicie :

- 1.- do kwestyi długości dnia pracy ,
- 2.- do kwestyi pracy dzieci we fabrykach ,

- 3.- do pracy kobiet we fabrykach -

Wszystkie powyższe kwestye jużemy przedstawili , w szczególności pierwszą z nich w ustępie mówiącym o trwaniu dnia pracy w odpowiedniej rubryce tabeli , kwestye następne zaś w niniejszym ustępie pod A.-B.- i C.-

E.- Robotnicy przy koncesyjonowanych przemysłach budowlanych i przy innych przedsiębiorstwach budowlanych -

Ustawa z roku 1902 wypowiada zarządę.

że przepis o regulaminie pracy odnosi się -
podobnie jak przepisy wydane dla robotników
fabrycznych , a tutaj pod D - przedstawione -
odnoszą się także i do robotników zajętych
przy budowie kolei żelaznej tudzież do robo-
tników zajętych przy jakichkolwiek innych
przedsiębiorstwach budowlanych , zatrudniających
więcej niż 20 sił roboczych .- Ustawa z roku
1902 mówi jeszcze więcej niż 20 sił roboczych .-
Ustawa z roku 1902 mówi jeszcze więcej , albo-
wien stanowi , że przepisy o robotnikach fabry-
cznych , któreśmy tutaj pod D .- przedstawili
odnoszą się także i do tych robotników , którzy
są zajęci nie bezpośrednio w przedsiębiorstwach
budowlanych ale w takich przemysłach , których
przedsiębiorstwa budowlane używają do wykonania
odpowiednich robót .-

F.- Robotnicy pomocniczy w handlach w przemyśłach spedycyjnych tudzież w sprzedaży towarów przemysłów produkcyjnych .-

Przepisy dla tej kategorii robotników zostały zaprowadzone ustawą z dnia 14 stycznia 1910 roku / L. 19 dz.-u.-p.- / Te specyalne przepisy dla tej kategorii robotników obejmują dwie kwestye , a mianowicie :

- 1.- Kwestye trwania d nia roboczego ,
- 2.- Kwestye zamykania sklepów .

Pierwszą kwestyę przedstawiliemy w ustępie o długości dnia pracy , a mianowicie ~~w następującej~~ w odpowiedniej rubryce tabeli .- Druga kwestya przedstawia się w następujący sposób :

W przemyśłach , w których obrót towarami odbywa się w sklepach otwartych dla klientów , należy te sklepy wraz w należącym do

nich kantorami i magazynami zamykać od godziny 8 -mej wieczór do godziny 5 -tej rano . - Klienci którzy w chwili zamykania sklepu znajdują się jeszcze w sklepie , mają być obsłużeni :

Wyjątki :

a.- W handlach środkami i żywności mają być sklepy wraz z kantorami i magazynami do godziny 9 -tej wieczór otwarte .-

b.- Władza polityczna krajowa może po wysłuchaniu ~~XXXX~~ Izby handlowej i przemysłowej gminy i przełożenia jednoosobnego stowarzyszenia tudzież wydziału pomocników postanowić , że w poszczególnych gminach lub oznaczonych częściach tych gmin może nastąpić przez cały rok lub przez pewien oznaczony czasokres lub w pewnych dniach zamykanie sklepów już we wcześniejszej godzinie między godziną 7 -mą a 8 -mą względnie 9- tą godziną wieczór lub otwarcie sklepu w późniejszej godzinie niż o 5-tej godzinie rano .- Takie zarządzenie może być wydane albo

wogóle dla przemysłu , albo dla pewnej kategorii przemysłu .-

c.- W dniach targowych mogą sklepy być otwarte równocześnie z rozpoczęciem targu ale tylko sklepy , w których się kupuje lub sprzedaje przedmioty , dla których jest przeznaczony odnośny targ.-

d.- Nie mają dalej zastosowania przepisy o zamykaniu sklepu , jeżeli się dokonuje inwentaryzacji , jeżeli idzie o targ , jeżeli wreszcie idzie o takie prace , które się przedsięwzięcie dla uniknięcia zepsucia towarów lub też które się przedsięwzięcie w wypadkach szczególnej potrzeby .-

Można także nie trzymać się tych przepisów najwyżej w trzydziestu dniach w roku .- Ten ostatni wypadek jest obwarowany specjalnymi przepisami , owe trzydzieści dni bowiem , w

których zamyka się sklepy , nie wedle powyżej ustanowionej zasady , muszą być oznaczone przez władz przemysłową pierwszej instancji po wysłuchaniu ednośnego przełożenia stowarzyszenia i wydziału pomocników .-

e.- Wyjątek może być także zaprowadzony przez ministra handlu w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych po wysłuchaniu izby handlowej , przełożenia stowarzyszenia i wydziału pomocników dla miejsc kąpielowych , w których obrót jest właśnie w godzinach wieczornych szczególnie żywy .- Takie rozporządzenie już wyszło .- Odnosne miejsca kąpielowe zostały przez ministra wyznaczone / Patrz tabelę w odnosnej rubryce .- /

Robotnicy handlowi i spedycyjni otrzymali przez ustawę z roku 1910 jeszcze następujące dobrodziejstwa .- :

W sklepach nakazuje ustawa trzymać

dla robotników siedzenia za przedłużenie czasu pracy nakauzje im szczególne wynagrodzenie .-

Natomiast w interesie przedsiębiorców zostało wydanem postanowienie , że w tym czasie , w którym sklepy muszą być zamknięte , zakazanem jest także sprzedawanie towarów w przechodzie lub na ulicy , o ile notabene ze względu na sprzedawanie towarów na ulicy nie zostały dopuszczone przez władzę przemysłową pewne wyjątki :

G.- Uczniowie .-

Uczniem jest ten , kto w śladu do właściciela przemysłu celem praktycznego wyuczenia się przemysłu bez względu na to czy umówionem zostało wynagrodzenie czy nie za tę naukę , tudzież bez względu na to , czy pracę płaci się wynagrodzeniem czy nie .-

Sprawa uczniów uregulowana została ustawą z roku 1907 .- Ustawa ta objęła najważniejsze problemy z dziedziny kwestyi uczniowskiej .- Przejdziemy te zagadnienia w tym porządku w jakim je rozwiązuje ustawa .-

1.- Trzymanie uczniów .-

Tylko tacy właściciele przemysłu mogą trzymać uczniów , którzy albo sami albo zastępcy posiadają potrzebne wiadomości fachowe aby sprostać obowiązkom , polegającym na daniu uczniowi odpowiedniego wykształcenia przemysłowego .- Oprócz wiadomości fachowych powinni właściciele przemysłu mieć zakład tak urządzony i w ten sposób prowadzony , aby byli w stanie dać uczniom wymagane wykształcenie przemysłowe .-

Nie mogą trzymać uczniów następujący majstrowie :

a.- Ci którzy zostali skazani za zbrodnie wogóle lub też za występki względnie za przekroczenie płynące z chęci zysku lub popełnione przeciwko publicznej obyczajności .- Tacy majstrowie nie mogą ani przyjmować uczniów ani też już przyjętych dłużej trzymać .-

b.- Władza przemysłowa może albo na zawsze albo na pewien czas odebrać prawo trzymania uczniów tym właścicielom , którzy stali się winnymi ciężkiego naruszenia obowiązków przeciwko powierzonym im uczniom , albo przeciwko którym zachodzą fakta , czyniące ich nie nadającymi się pod względem obyczajowym do trzymania uczniów .- W szczególności można właścicielowi na zawsze lub na pewien czas odebrać prawo trzymania uczniów , jeżeli z wyniku egzaminu uczniowskiego względnie czeladnikowskiego okazuje się , że właściciel jest winien , iż uczeń nie osiągnął odpowiednich rezultatów .- Odebra-

nie prawa trzymania uczniów może nastąpić tylko po wysłuchaniu stowarzyszenia , do którego właściciel przemysłu należy .-

c.- Właścicielom przemysłów , którzy trzymają uczniów . może władza przemysłowa na wniosek odnośnego stowarzyszenia lub inspektora przemysłowego zakazać równoczesnego trzymania młodocianych robotników , jeżeli przez to trzymanie robotników młodocianych obchodzone są przepisy obowiązujące dla uczniów .-

Powiedzieliśmy wyżej , którzy majstrowie mogą trzymać uczniów .- Może jednak także być i liczba tych uczniów ograniczoną .Przedewszystkiem statuty stowarzyszenia mogą określić stosunek liczby uczniów do liczby pomocników .- Gdyby te statuty nie zawierały takiego określenia , to może minister handlu w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych

po wysłuchaniu izby handlowej w drodze rozporządzenia ten stosunek określić .- Określenie to może wystąpić albo wogóle albo tylko dla pewnych okręgów .-

2.- Czas nauki .-

W przemysłach niefabrycznych czas nauki ma wynosić mniej niż dwa lata i nie więcej niż cztery lata .- We fabrycznych zaś przemysłach niemniej niż dwa a nie więcej niż trzy lata .- W granicach tych oznacza nauki statut stowarzyszenia względnie kontrakt nauki / Lehrvertrag .- / .-

Dla poszczególnych niefabrycznych wolnych przemysłów może minister handlu po wysłuchaniu izby handlowej także oznaczyć w drodze rozporządzenia , że czas nauki skraca się do jednego roku .-

Jeżeli uczeń część czasu nauki odbył u jednego właściciela przemysłu , a w sposób

właściwy przyszedł do innego , to należy mu tę część wliczyć do ogólnej pracy .-

3.- Przyjęcie uczniów .-

Przyjęcie uczniów odbywa się na podstawie szczegółowego kontraktu . który należy zawrzeć w ciągu czterech tygodni po rozpoczęciu stosunku nauki .- Jeden egzemplarz tego kontraktu należy natychmiast po zawarciu przesłać przełożonstwu lub jeżeli właściciel przemysłu nie należy do żadnego stowarzyszenia , władzy przemysłowej .-

Kontrakt nauki ma zawierać nazwisko właściciela przemysłu , przemysł , który uprawia i miejsce siedziby , nazwisko , wiek miejsce zamieszkania ucznia i nazwisko , zatrudnienie i miejsce zamieszkania rodziców względnie opiekunów , datę kontraktu , trwanie stosunku kontraktowego , postanowienie , że właściciel przemysłu zobowiązuje się pouczać ucznia w tym przemyśle , kto -

ry prowadzi albo sam albo przez zastępcę , z drugiej zaś strony , że uczeń obowiązuje się pilnie pracować w tym przemyśle .Wreszcie zawiera kontrakt ten postanowienia co do ewentualnego wynagrodzenia za naukę , postanowienia co do pożywienia i odzieży , mieszkania , trwania nauki , taksy egzaminacyjnej i innych należytości , o których będziemy mówić .-

Istotne warunki tego kontraktu winny być wpisane do książki robotniczej przez właściwą władzę gminną .-

Właściciele przemysłu , którzy są przy przyjęciu uczniów nie trzymają tych postanowień , stają się winnymi przekroczenia ustawy przemysłowej .-

4.- Czas próby .-

Srosunek nauki może być w ciągu czterech pierwszych lat tygodni po rozpoczęciu przez

jednostronne odstąpienie , której kolwiek ze stron rozwiązany .- Umowa może oznacz yć dłuższy czas próby .- Jednakowoż nie może przekraczać on trzech miesięcy , a wliczyć go należy do czasu nauki .-

5.- Obowiązki ucznia .-

Uczeń zobowiązany jest wobec właściciela przemysłu do posłuszeństwa , wierności i milkliwości , do pilności i przyzwoitego zachowania , nadto zobowiązanym jest pracować w przemyśle wedle wskazówek właściciela przemysłu .- Jeżeli uczeń jest małoletni , to podlega ojcowskiej dyscyplinie właściciela . który z drugiej strony winien mu jest ochronę i pieczę .-

O ile uczniowie nie ukończyli jeszcze przemysłowej nauki uzupełniającej lub podobnej nauki innej , to obowiązani są uczęszczać regularnie do istniejących przemysłowych szkół uzupełniających względnie na kursa przy-

gotowawcze tudzież do fachowych szkół uzupełniających. Uczniowie, którzy szkół takich nie ukończyli w odpowiednim postępie, mogą mieć przedłużony czas nauki. - Podobnie się dzieje, jeżeli nie złożyli przed ukończeniem czasu nauki egzaminu, o którym później mówić będziemy. Jednakowoż to przedłużenie nie może być dłuższe niż pół roku. -

6.- Obowiązki właściciela przemysłu. -

Obowiązkiem właściciela przemysłu jest dać uczniowi przemysłowe wykształcenie, w skutek tego nie może on go przez zajęcie do innych prac pozbawiać czasu i sposobności do uzyskania tego wykształcenia. - Właściciel przemysłu obowiązany jest czuwać nad obyczajami i prowadzeniem się małoletniego ucznia w warsztacie lub poza warsztatem, zachęcać go do pracowitości i wypełniania religijnych obowiązków. -

Nie powinien go krzywdzić a przeciwnie
bronić go przed krzywdami ze strony innych po-
mocników i pracowników .- Tak samo powinien
dbać o to , ażeby uczeń przez dźwiganie ciężarów
nadmiernych nie ponosił uszczerbku na zdrowiu .-

Właściciel winien zezwolić uczniowi na
uczęszczanie do szkół przemysłowych i czuwać
nad tem , by obowiązek ten był przez ucznia speł-
niany .-

W razie choroby , ucieczki małoletniego
ucznia i w innych ważnych okolicznościach na
właściciel przemysłu zawiadomić o tem rodziców
opiekunów lub innych krewnych tudzież stowarzy-
szenie .-

Właściciel przemysłu , który z winy swo-
jej przez 14 dni zwleka z wyzwoleniem
ucznia , staje się winnym przekroczenia ustawy prze-
mysłowej .-

7 .- Przedwczesne rozwiązanie stosunku nauki .-

Stosunek nauki może być przed upływem umowionego czasu rozwiązany w następujących przypadkach :

a.- Właściciel przedsiębiorstwa może przed upływem umowionego czasu rozwiązać stosunek nauki , jeżeli się niewątpliwie okaże , że uczeń jest niezdolny do nauczania się przemysłu .- jeżeli uczeń okaże się winnym kradzieży , sprzeniewierzenia lub innego karygodnego czynu , który go czyni niegodnym zaufania właściciela przemysłu jeżeli zdradza tajemnice przemysłu , jeżeli uprawia interes uboczny , który jest szkodliwym dla przedsiębiorstwa , jeżeli upuszcza bezprawnie pracę lub zaniedbuje obowiązki albo podburza innych robotników , jeżeli się dopuszcza obrazy czci , uszkodzenia cielesnego lub niebezpiecznych pogroźek , jeżeli ma obrzydliwą cho-

robę lub też przez trzy miesiące z powodu choroby nie może pracować , wreszcie k jeżeli dłużej niż przez jeden miesiąc był uwięziony .-

b.- Uczeń może przed upływem umowionego czasu rozwiązać kontrakt , jeżeli bez szkody dla swojego zdrowia nie może pozostać w stosunku nauki , jeżeli właściciel przedsiębiorstwa zaniedbuje w wysokim stopniu swoje obowiązki , nakłania swego ucznia do niemoralnych lub przestępnych czynów , nadużywa prawa karania lub też niestrzeże go przed krzywdami ze strony domowników i innych robotników , jeżeli właściciel przedsiębiorstwa został przytrzymany dłużej niż miesiąc w więzieniu lub też nawet w razie krótszego więzienia stanął się o utrzymanie ucznia , jeżeli wyrokiem karnym wstrzymano czasowo przemysł właściciela przedsiębiorstwa wreszcie , jeżeli właściciel przedsiębiorstwa przeniósł się do innej gminy ze swoim przedsiębiorstwem .- W tym ostat

nim wypadku rozwiązanie stosunku musi nastąpić najpóźniej w dwa miesiące po przesiedleniu .-

Jeżeli uczeń należy do stowarzyszenia , to we wszystkich powyższych przypadkach wczesniejszego rozwiązania kontraktu a jeżeli się uczeń nie dopuścił winy . ma stowarzyszenie obowiązków postarać się o to . by uczeń był umieszczony u innego pryncypała , a czas spędzony do tej chwili w nauce , wlicza się mu .-

8 .- Wypowiedzenie .-

Stosunek nauki może być za 14-sto dniowem wypowiedzeniem ze strony ucznia rozwiązany , jeżeli zostaje złożonem oświadczenie przez ucznia wglądnie jego prawnego zastępcę , że uczeń zmienia zawód lub przechodzi do innego przemysłu , lub też jeżeli rodzice z powodu zmienionych stosunków potrzebują jego pobytu w domu czyto dlatego , żeby pielęgnował rodziców , czy

żeby prowadził ich gospodarstwo lub przemysł.-

Ważnem jest postanowienie , że w ciągu roku po rozwiązaniu stosunku nauki uczeń taki nie może być zatrudniony w tym samym przemyśle lub też we fabryce podobnej do tego przemysłu , chyba , że na to jego poprzedni pryncypał się zgodzi .- Gdyby pryncypał się nie zgodził , to uczeń względnie jego prawny zastępca może udać się do tej instancyi , która jest powołaną do rozstrzygania sporów wynikających z kontraktu służbowego .-

Powiedzieliśmy wyżej , że uczeń może natychmiast rozwiązać kontrakt , jeżeli pryncypał dopuszcza się wobec niego takiego postępowania które ~~XXXXXX~~ uchodzić musi za krzywdę / Misshandlung / .- Jeżeli jednak obchodzenie się pryncypała nie może być skwalifikowane jako krzywda , ale jest stale bardzo twardem lub niesprawiedliwem , to uczeń może w takim wypadku za 14 - dniem wypo-

wiedzeniem rozwiązać kontrakt , wykazawszy to twarde i niesprawiedliwe postępowanie pryncypała przed instancją powołaną do rozstrzygania sporów wynikających ze stosunku km służbowego .- W tym ostatnim wypadku niema zastosowania postanowienie , że uczniowi w ciągu roku nie wolno pracować w tym samym przemyśle lub analogicznym .

9 .- Zgaśnięcie kontraktu nauki .-

Wyżej mówiliśmy o rozwiązaniu kontraktu przed umowionym czasem tudzież o rozwiązaniu kontraktu za wypowiedzeniem .- Kontrakt gaśnie nadto w następujących przypadkach :

- a.- przez zaniechanie przemysłu m,
- b.- przez śmierć ucznia ,
- c.- przez śmierć pryncypała ,
- d.- przez odstąpienie pryncypała od przemysłu ,

e.- przez to , że pryncypał lub uczeń stał się niezdolnym do wypełnienia przyjętych obowiązków .-

10 .- Świadcstwo .-

Odróżnić należy świadectwo nauki / Lehrzeugniss/ od listu nauki / Lehrbrief / względnie listu czeladnego / Gesejlbrief / Świadcstwo nauki / Lehrzeugniss/ wystawia pryncypał przy rozwiązaniu kontraktu , natomiast list nauki względnie list czeladny wystawia stowarzyszenie .- Między listem zaś nauki a listem czeladnem jest ta ważna różnica , że ten ostatni może być wystawiony przez stowarzyszenie tylko w przedsiębiorstwach rzemieślniczych i to tylko ~~XXXXXX~~-na podstawie ~~XXXXXX~~ egzaminu na czeladnika złożonego z postępem dobrym .- Robotnik , który ma tylko list nauki / Lehrbrief / ma tytuł pomocnika .- Ten zaś kto ma list czeladny a więc , który złożył egzamin na czeladnika , ma tytuł czeladnika / Geselle /

świadcstwo , które , jak wiemy . wystawia pryncypał , ma zawierać potwierdzenie czasu nauki zachowania uczenia i potwierdzenie otrzymanego i zdobytego wykształcenia .-

List nauki i list czeladny wystawia przełożenie stowarzyszenia , do którego pryncypał należy , w razie rozwiązania stosunku nauki przez normalne ukończenie tego stosunku ,.- List nauki / Lehrbrief , wystawia przełożenie stowarzyszenia na podstawie ~~przez~~ świadectwa nauki wystawionego przez pryncypała na podstawie świadectwa szkoły uzupełniającej , na podstawie egzaminu złożonego przez ucznia , wreszcie na podstawie spostrzeżeń uczynionych przez stowarzyszenie .-

Powiedzieliśmy , że w listach czeladnych / Gesellbriefen / postawą wydania ich jest egzamin , złożony na czeladnika , że robotnik tylko wówczas ma tytuł czeladnika , jeżeli taki egzamin złoży .- Egzamin taki na czeladnika ma być zło-

zony tylko w rękodzielniczych przemysłach .- Egzamina takie są przeprowadzone przez stowarzyszenia, a celem ich jest dostarczenie dowodów , że uczeń nabył w odnośnym przemyśle potrzebne wiadomości i odpowiednią biegłość .- Jeżeli przemysł rękodzielniczy , w którym uczeń pracuje , nie należy do stowarzyszenia lub też , jeżeli uczeń pracuje w analogicznej fabryce , to urządzenie egzaminu należy do władzy przemysłowej .-

Stowarzyszenie musi się postarać o odpowiednio wykształconą komisję egzaminacyjną .- W tym celu mogą się stowarzyszenia łączyć i mieć jedną komisję egzaminacyjną .- Składa się ona z prezesa i z dwóch a najwyżej czterech komisarzy .- Prezesa mianuje władza przemysłowa na 3 lata .- Komisarzy zaś mianuje przełożenie stowarzyszenia i to jednego z pośród czeladników , którzy najmniej cztery lata w przemyśle byli czynni , a dwóch z pośród właścicieli przemysłu ,

którzy najmniej trzy lata przemysł sanodzielnie prowadzili .,-

Tak wygląda komisya , którą tworzą stowarzyszenia .- Wyżej powoedzieliśmy jednak . że w razie , jeżeli uczeń pracował w przemyśle nie należącym do stowarzyszenia lub też we fabryce , to zarządza egzamin władza przemysłowa .- Obowiązana ona jest wówczas powołać komisję egzaminacyjną w podobny sposób , jak to czyni stowarzyszenie .

Osobny regulamin określa sposób odbywania egzaminu .-

VIII.- Inspektorzy przemysłowi .-

Zasadnicza ustawa o ustanowieniu inspektorów przemysłowych ma datę 17 czerwca 1883 / 117 dz.-u.- p.- / Upoważnia ona ministra handlu do zamianowania w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych potrzebnej ilości inspekto-

rów przemysłowych i centralnego inspektora przemysłowego .-

Czynność inspektora przemysłowego obejmuje z reguły wszystkie przedsiębiorstwa przemysłowe pewnegoXXXXXXXXXXXXXX terytorium .- Podlegają inspektorowie władzy politycznej krajowej , w której obwodzie leży ich okręg ufzędowy .-

Do obowiązków inspektorów przemysłowych należy / wobec pracodawców i robotników w / czuwanie nad wykonaniem przepisów ustawowych w sprawie :

1.- zarządzeń i urządzeń , jakie właściciele przemysłów prowadzić winni dla ochrony zdrowia i życia robotnikówbtak w pracowniach jakoteż w mieszkaniach , jeżeli im tych mieszkań dośarczają .-

2.- W sprawie używania robotników , dziennego czasu pracy i przerw pracy .-

3.- W sprawie prowadzenia ewidencji

robotników i ułożenia regulaminu pracy , w sprawie wypłaty zarobku i wykazów robotniczych .-

4.- W sprawie przemysłowego wykształcenia młodocianych robotników pomocniczych .-

5.- Inspektor przemysłowy jest pomocny władzom przemysłowym przy wykonywaniu odnośnych postanowień ustawy przemysłowej jako fachowy organ , nadzorujący , sprawozdawczy i doradczy . można mu także poruczyć zaopiniowanie prośb o pozwolenia na zakłady przemysłowe albo na zmiany już pozwolonych zakładów , o ile przytem wchodzi w ocenienie względy na życie i zdrowie robotników .-

W celu spełnienia swojego zadania winien inspektor przemysłowy przez nieustanną rewizję przedsiębiorstw nabyć dokładnych wiadomości o stosunkach tych przedsiębiorstw leżących w jego zakresie działania .- Wskutek tego inspektor przemysłowy ma wolny wstęp do wszystkich
ch

pracowni i mieszkań robotniczych każdego przed-
siębiorstwa przemysłowego , jednak w nocy tylko
podczas ruchu .- Ma prawo przesłuchać każdą oso-
bę zatrudnioną w przedsiębiorstwie , ma prawo
przejrzeć dokumenta odnoszące się do koncesyi ,
na zakład przemysłowy wraz z należącymi do tego
planami i rysunkami .- Jeżeli inspektor prze-
mysłowy spostrzeże , że w pewnem przedsiębiorstwie
nie przestrzega się należycie ustawowych postano-
wień natenczas ma prawo żądać od właściciela prze-
mysłu natychmiastowego usunięcia takiego bezpraw-
nego stanu , a w razie odmowy doniesie o tem wła-
ściwej władzy przemysłowej celem wdrożenia przepisa-
nego dochodzenia urzędowego .-

Okólnik namiestnictwa z dnia 14 czerwca
1888 roku postanawia , że na każde doniesienie in-
spektora przemysłowego o przekroczeniach
ustawy przemysłowej należy bezzwłocznie wdro-
żyć przeciw obwinionym postępowanie karne , a

rownocześnie wyznaczyć termin do przedsięwzięcia zarządzeń odpowiadających ustawie .- Na podstawie doniesienia wydają więc władze odpowiednie zarządzenie .- O tych zarządzeniach winny zawiadomić także i inspektora przemysłowego a to w tym celu , by takiemu inspektorowi dać możliwość wniesienia rekursu od tych zarządzeń w terminie rekursowym , przez co sprawa oczywicie idzie do rozstrzygnięcia wyższej instancji .-

Jak z powyższego widzimy , zakres działania inspektorów jest tylko nadzorujący , sprawozdawczy i doradczy , ile nie służy ~~mx~~ im bynajmniej egzekutywa .- Ustawa więc pragnie w nich widzieć organa kontrolujące i opiniujące , a nadto spodziewa się , że znajdzie w nich taktownych pośredników między pracodawcami a robotnikami . W tem ich zadaniu utrzymania dobrych stosunków między robotnikami a pryncypałami widzi też ustawa jedną z najważniejszych działań in-

spektorów .-

Inspektorowie przedkładają ministrowi przez namiestnictwo sprawozdania .- To dotychczas uzupełniali i wielkiem pożytkiem zyskując uznanie dla całej instytucyi inspektorów przemysłowych .-

Oczywiście , że inspektorowie są zobowiązani do przestrzegania tajemnic , im danym zaś nie wolno prowadzić przedsiębiorstw .-

Do pomocy inspektorom przemysłowym przydzielono asystentów , kreowanych rozporządzeniem

ministra handlu z dnia 14 marca 1890 roku / L.

48 dz.-u.-p.- /

Rozporządzenie ministertawa z dnia 29 listopada 1906 roku / L. 230 dz.-u.-p.- / ustanowiło 35 okręgów przedsiębiorczych .- W galicyi są 3 takie okręgi : we Lwowie , w Krakowie i Stanisławowie .-

/ W roku 1901 było ustanowionych tylko

-266-

24 okręgów w Galicyi tylko we Lwowie i Krakowie /

K o n i e c . -

-267-

Spis rzeczy .-

Rozdział XI.-	Przemysł	str.-	3
Tytuł I.-	Źródła	"	5
2	II.-	Pojęcie czynności przemysłowej	7
"	III.-	System ustawy przemysłowej "	12
"	IV.-	Podział przemysłu	" 14
"	V.-	Warunki samoistnego wykonywania przemysłu i postępowania .	40
"A.	Warunki ogólne	"	40
B.	Warunki szczególne	"	44
	1.-	Przemysły wolne	" 44
	2.-	Przemysły rękodzielnicze	" 46
	B.-	Przemysły koncesyonowane .- ...	" 50
Tytuł VI.-	Rozmiar i wykonywanie	praw prze-	
	mysłowych	"	55
	1.-	Miejsce wykonywania przemysłu..	" 61

2.- Zewnętrzne oznaczenie przemy-	
słu	str.64str.
3. .Ustanowienie taryf maksymalnych	str,70
4.- Przymus utrzymywania w ruchu prze-	
mysłu	str.73
5.- wykonywanie przemysłu przez za-	
stępcę lub dzierżawcę	str. 75
6.- Przejście przemysłu	str.76
7.- Odebranie uprawnienia przemysło-	
wego	str.78
8.- Ajenci	str. 79
Tytuł VII.- Jarmarki	str.87
" VIII.-Stowarzyszenia	str.91
A.- Sowiashnia przemysłowe	str.93
B.- Ugrupowania pmocników	str.132
C.- Kasa chorych	str113
D.- Wydział sądowo rozjemczy	str.121
E.- Związki stowarzyszeń	str.121
F.- Działalność stowarzyszeń"	str 123

Tytuł LX.- Przekroczenia i kary str. 128

" ☒ X.- Władze przemysłowe str. 130

☒ A.- Pierwsza instancja str. 130

☒ B.- Druga instancja str. 131

☒ C.- Najwyższa instancja str. 133

D.- Rekursy w sprawach przemysłowych str. 134

Tytuł XI.- Urzędy i zakłady popierania

przemysłu str. 135

1.- Urząd popierania przemysłu str. 135

2.- Rada przyboczna dla spraw szkol-
nictwa przemysłowego str. 139

3.- Rada przyboczna dla popierania przemysłu
rękodzielniczego str. 139

4.- Centralny inspektor przemysłowy str. 140

5.- Rada przemysłowo rolnicza str. 140

6.- Rada przyboczna rękodzielnicza str. 140

7.- Urząd statystyki pracy str. 140

8.- Komisja dla zapobiegania wypad-
kom str. 140

- 9.- Komisya oznaczania wartości towarów
w obrocie handlowym między Austrią
a Węgramistr.140
- 10.-Rada przyboczna cłowastr.141
- 11.-Izby handlowe i przemysłowestr.141
- 12.-Instruktorowie stowarzyszeńP prze-
mysłowychstr.153
- 13.- Austryackie muzeum dla sztuki i
przemysłustr.156

Rozdział XII.- P r a w o s o s y a l i -

- s t y c z n e .-str.158
- 1.- ochrona zdrowia robotników ...str.163
- 2.- Długość czasu dziennej pracy .str.170
- 3.- Spoczynek niedzielny i świą-
tecznąstr.175
- 4 .-Umowa o pracęstr186
- 5.- Dokumenta służbowestr206
- 6.- Spory wynikające ze stosunku

pracy , nauki i kontaktu usług str...	212
7.Ochrona pracy poszczególnych	213
kategorii robotników .	
8.Inspektorowie przemysłowi	260
Spis rzeczy	268

K O N I E C .-

